

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

„Az új magyar hit“, vagy a pápaság és az evangélium.

„Az új magyar hit“ czim alatt közöl a „Magyar Szó“ május 17-iki száma egy a „Magyar Allam“-ban megjelent és katolikus agyban fogamzott cikket. E cikk nagy fufanggal protestáns lelkész szájába adja azon feltételeket, melyek mellett a kath.-protestáns uniót létre lehetne hozni.

Ha, minden további gondolkozás nélkül, csak az egységes magyar vallás ideálját tekintenők, egy ilyen unió lehetősége lelkes örömmel töltene el lelkünket. Mert nincsen Magyarországon olyan öntudatos protestáns magyar ember a ki ne óhajtana, hogy legyen e hazában egységes nemzeti nyelvű és evangéliumi magyar hit. Ha ez ideál megvalósítható lenne, akkor kevesebbet kellene aggódni a magyar nemzet jövőjefelett, mert kifejlődne az egységes magyar állam és itt keleten, mint erős bástya állana a magyar nemzet, mint az emberi művelődés őre.

A magyar nemzet jövő kialakulásának ez óhaja, mint nemzeti közérzésünk megnyilatkozása nyert kifejezést a nagy államférfinak Báró Bánffy Dezsőnek a „Magyar Közélet“ junius 15-iki füzetében „A magyar nemzetiségi politika és magyar társadalom“ czimű értekezésében; melyben a többek között így szól: „Az egységes magyar nemzeti állam megalkotásának, mint a magyar nemzet fennállhatóságának egyetlen biztosítéka abban van, ha a „nemzeti gondolat“ áthatja a haza minden igazfiát és ha a megalkotott törvényeknek és intézményeknek az életbe való átvitele nem egyedül kormányi intézkedések sikerének van fentartva, hanem mindenki, a ki a nagy probléma megoldását szíven hordja, közéleti, társadalmi, családi érintkezéseiben és vonatkozásokban, a célt tartva szem előtt, közreműködik arra, hogy a magyar állam egységes, nemzeti és minden nyilvánulásában magyar legyen stb.

E szempontból, mi magyar protestánsok őszintén üdvözöljük a kath. politikai lap, e nem

várt reform mozgolódását, melyből az tűnik ki, hogy a kath.-ok között vannak olyan gondolkozók is, a kik nem helyezkednek egészen az irreformabilitás merev álláspontjára és főként hogy bepillantunk egy magyar értelmű kath. ember lelkületébe.

De lássuk már ezek után lényegében az egyesülés előirt feltételeit. Ezek 12 pontban foglaltatnak és elmondhatjuk, hogy hosszas gondolkozás eredménye e feltétel sorozat. A lényegesebb pontokból álljon itt egy pár:

2. A hit és erkölcs dolgában az egyetemes zsinatok és a pápa határozatai legyenek irányadók.

8. A szent áldozat alkalmával minden vásár- és ünnepnap — az együttérzés ápolása végett — hangos ima mondandó a pápáért és az összes hivekért. 10. A zsolosma nyilvánosan végzendő a néppel együtt. Alapjául a római szolgáljon, de körülbelől egyharmadára szállítva. Ugy szerkesztendő, hogy kiválóan ünnepelessenek a magyar szentek. Arra ügyelni kell, hogy mindenki megtalálja az ünnepelelt szentek között példányképét.

Ezek és a többi pontok mindenütt a pápa befolyását hangoztatják az egyházban és így habár elismerjük, hogy a 4., 7., és 12 pontok igen szép dolgokat tartalmaznak, különösen a 4. és 7. pontok, melyek a papok házasságáról és a magyar nyelv alkalmazásáról szólnak, de azért egy protestáns ember, a ki a szentírás közvetítésével magától a Krisztustól és az Istentől fogad el lelkiismereti kérdésben tanácsot, a hit és erkölcsi dolgokban egy gyarló halandó szavát nem tekintheti csalatkozhatatlannak és az annak való engedelmességtől nem remélheti lelke üdvösségét.

És a mint idáig eljutunk, az egyesülés szép reményei is foszladozni kezdenek, mert Róma zászlója soha sem volt alkalmas azon célra, hogy alatta nemzeti és egyéni hitéleti célból egyesülhessenek a gondolkozó és komoly cél felé törekvő nemzetek.

Mert mi volt Rómának és az általa kifejtett hierarchiának mindég életeleme: a ab-

bona. Bár az elméletben tiltakoznak az ellen, hogy ők a szenteket isteniténék és a képeket imádnák, de a gyakorlatban a szenteket és képeiket mégis mint félisteneket imádják. Minden városnak, minden plébánianak és minden forrásnak, a katolikusoktól lakott vidékeken meg van patronusuk vagy patronájuk, kikhez nagyobb bizalommal fordulnak, mint az Istenhez. E szentek mindenikének meg van a maga egyéni kiválósága. Egyik meggyógyítja a lázt, másik a bőrbetegséget, harmadik a gyomorfájást; ez oltalmazója a vetéseknek, a másik a szarvasmarháknak; épen mint a régi pogány istenek. Így gyökeresedett meg a politeizmus az egyedül üdvözítő róm. kafh. egyház kebelében. És az egy élő Istenben való bizalom helyét elfoglalta az istenek tarka világa. Másfelől a képek ájtatos szemlélése a gyakorlatban eredményezte a képimádást. A különböző Madonna képek, nem műbecsük alapján, — ez mellékes — hanem mivel azoknak különös természetfeletti erőt tulajdonítottak, egymással versenyre keltek az elsőség babérjáért. A kegyesség itt feticismussá válik. Mert mi különbség van egy néger között, mely egy fatuskótól, vagy egy keresztyén között, ki egy képtől várja lelke üdvösségét.

A megszűnés nélküli harcot az ilyen babona ellen, szent kötelességének kell tartania az öntudatos keresztyén embernek. De mitessen a római egyház? Egyik bucsut a másik elé írja elé, ereklje kiállításokat rendez, csoda forrásokat fedez fel és azokról a legcsodálatosabb meséket beszéli el, mint p. o. a Lourdi csodaforrás történetét is. Vajjon ez-é a módja annak, hogy a hiveket Istenhez vezessük, kibben a lelkek nyugalmat találnak? Ez-é az út, a melyen Krisztus evangéliuma a népek üdvösségévé válik?

Hogy a római egyház mily mélyen elméült a babonába, azt Taxil Leó esete bizonyítja legszembetűnőbben. E tehetséges ámitó, — ki Lionban a jezsuiták kollégiumában növekedett — megcsalta és szidalmazta a klérust, azután visszatért kebelébe és lett a katolikus érdekeknek nagy szószólója. Taxil és társa Hacks a legcsodálatosabb történeteket gyárilag készítették. P. o., hogy a Gibraltárban vannak poklok, hol az ördögök a ragályos betegségek kóroanyagját készítik, Tubálcain vezetése mellett. A sátánok pápája Pike egy ördögi telefonnal Wasingtontól az ördögök minden fejdelmével összeköttetésben van.

„, Taxil egy birtokában levő varázs karperecz segélyével Lucifert bármikor megtudja idézni és vele nagy utakat teszen meg a levegőben. És így tovább.

Fontos személyiség Taxil ámitási műveleteiben az észak-amerikai Vaughan Diana, kinek, mint mondja, Sátánvér forr ereiben, de ki később mégis megtért és a szabadkőmivesek titkait leleplezte. A többek között elmondja,

hogy bizonyos Sofai Walden, ki Strasburgban protestáns szülőktől származott és a kit Bitru ördög dajkált, az Antikrisztusnak az ősanja. Ezt maga Bitru adja jegyzőkönyvre egy páholyülésben. A jegyzőkönyv hitelességét és Bitru ördög aláírását a katolikus papság a legnagyobb buzgalommal bizonyította.

E néhány sor legyen elég abból a sok badarságból, a melyet Taxil egy pár ezer oldalon összeirt. „Történetkéimet — mondja Taxil 1896-ban — tiszta felültetési szándékkal irtam. Midőn a Sátán szövetségeseinek nevezett szabadkőművesek ellen megjelent a pápai Encyklika „Humanum genus“ czim alatt, — jöttem arra a gondolatra, hogy ez jó anyag lenne arra, hogy a katolikusok hiszékenységéből és megmérhetetlen ostobaságából pénzt kovácsoljak. Tudtam, hogy a katolikusok nehézség nélkül, — ha ostyába teszem a pozdorját és csepüt egyaránt — elnyelik. E népnek együgyűsége oly nagy, hogy bizton hittem, miszerint mindenszavam hitelre talál. Némielykor, midőn egy-egy hihetetlen dologgal állottam elé mondotta nekem munkatársam, kinek szemei a nevetéstől megteltek könnyel: Kedvesem, maga igen is merész! Elrontja merészségével tréfánkat! Én azt feleltem neki: Bizza csak reám, meglátja minden jól fog menni és tényleg jól is ment.

Péchy Árpád.

(Folyt. köv.)

Halasztásra ítélt indítvány.

A folyó évi május 22—23 napjain Nagy-Enyeden lefolyt egyházkerületi értekezlet elébe minden oldalról megokolt indítványt terjesztettem az értekezlet irodalmi és sajtóügyi bizottságáról, illetőleg annak realisabb alapokon való szervezéséről. Magát az indítványt a helyzet szülte meg s látta is el a gyors valószínűség minden feltételével. Ez után hinni és várni lehetett, hogy ez is lesz a megérdemelt sorsa. Nem úgy történt, hanem bele került a halasztás utvesztőjébe. Minden további észrevétel előtt ide iktatom magát az indítványt teljes szövegében.

Tisztelt Értekezlet!

Nem szükséges bővebben ismertetnem azt az eléggé nem sajnálható állapotot, melybe az utóbbi évek alatt a felekezeti béke jutott majdnem országszerte, de leginkább itt az erdélyi részekben a történeti alapok és fejlődés félrelökésével és elszakításával. A hol egykor a protestáns fejedelmek megteremtették a legpéldásabb felekezeti türelmet és egyetértést, ott most épen azok dobnak tüzes csóvát a békesség hajlékába, akiket ez egykoron édes testvérekül fogadott be lakossainak közösségébe.

A kezdetben leplezett, később leplezett, ma már leplezetlen recatholizáló törekvések hadat izentek mindennek, ami protestáns politikai és társadalmi téren egyaránt.

Hogy miféle veszedelmet rejt ez magában, mennyit ártott már is épen a legnagyobb nemzeti érdekeknek, első sorban a különböző hitvallásu magyarság testvéries egyetértésének, békés társadalmi fejlődésének: azt ma már lépten-nyomon tapasztalhatjuk.

Látja, tudja, érzi ezt minden jó hazafi, azt hi-

szem felekezeti különbség nélkül, künn a közéletben érzi még a családi és baráti érintkezésben is.

Emlékezzünk csak vissza azokra az áldott jó időkre (hiszen nem is olyan rég voltak) a mikor magyar embereknek, ha találkoztak, eszök ágában sem volt egymásnak a vallása; tudták, érezték, hogy egy hazának a gyermekei, közös vallásuk volt a házaseretet; tisztelték és becsülték egymásban a házójának, egyházának, családjának, társadalmának élő felebarátot; egymás templomában épen úgy megtalálták az istent, mindnyájunk szerető édes atyját, mint a magokéban.

Erre így emlékezni nem csak nekünk, hanem azoknak is édes, akikkel akkor hiven osztozánk a békés egyetértés áldásaiban és elgondolni, látni, hogy az állapot ma már itt is, ott is bomladozik, nap-nap után sajnó sebeket kap: nekik is épen olyan keserű lehet, mint nekünk.

A szakadás, meghasonlás lehetősége, vagy annak meggondolása talán sehol se fáj inkább, mint itt Enyedben, ahol még a régi jó idők nem vesztek a mult ködébe, hanem átvilágítanak, sőt át is jöttek a jelenbe. Erről ékes tanuságot tehet a jelen értekezlet, melynek tagjait más felekezetbeli testvéreink épen olyan szívesen fogadták és látják, mint saját hitfeleik. S épen ezért mi őket vagy velük egyenlően gondolkozó és érző hitfeleiket előkelő nemes szövetségeseinknek tartjuk minden olyan áramlat és törekvés visszautasításában, mely szakadásra, meghasonlásra vezethet.

És így azok, amiket szerény indítványom keretében eddig mondtam s még mondani akarok, nem nekik s nem vallásfelekezetnek szól, hanem azoknak, akik téves uton járnak s másokat is oda akarnak terelni; akik mind a magok, mind a mások vallásában vagy tévesen, vagy hamisan értelmezik a keresztyénség fenséges elveit s e hamis értelmezést hibeik lelkébe is bele akarják oltani, akik minket protestánsokat ország-világ előtt eretnekeknek, megtévelyedetteknek hirdetnek; hibeik előtt rontani akarják a protestáns vallás hitelét, a protestánsokban meg akarják rendíteni a saját vallásukban való hitet.

És miért tesz mindezt? Miért támadják azokat, a kik sem őket, sem hitőket, sem hibeiket nem bántják, sőt épen testvéreik gyanánt szeretik?

Talán azért, mert téves hiten járunk?

Hiszen a Krisztus hamisítatlan vallásának, a tiszta evangéliumi keresztyénségnek vagyunk hibeik; ugyanazt az Istent imádjuk és szeretjük, a kít űk; ugyanazt a Krisztust valljuk megváltónknak, a kít űk.

Vagy nem gyakoroljuk felebaráti, emberbaráti kötelességeinket?

Hiszen még azokat is testvéreinknek tartjuk, a kik támadnak; jöttévésben tultesszük magunkat a felekezetiség korlátain; a támadások, háborgatások eltűrésében elmentünk addig a határig, a hol már a legmagasabb érdekek veszélyeztetése fenyegetett.

Nem teljesítjük a Jézusnak azt a parancsát: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes!“ ?

Hiszen a protestáns iskolák, kollegiumok századokon keresztül vitték a vezető szerepet a nemzet mívelésében, sőt néhány előkelő kath. főiskola is egyenesen az űk hatásuk alatt keletkezett; hazánk történetének számottevő része övezi a dicsőség koszorújával a prot. iskolákból kikerült nagy hazafiak fejét.

Avagy alárendeljük külön felekezeti érdekeinknek a haza, a nemzet iránti kötelességeinket?

Nős hát Magyarország történetének egyik legválságosabb korszakában a reformált vallás és a haza azonos fogalmakká váltak a „magyar vallás“ neve alatt. Bocsikai, Bethlen s mások tetteiben a történet nemcsak a prot. vallás, hanem az egész nemzet vé-

delmét igazolja. Akkor s azóta is a reformátusok lelki tudatában Isten, haza s szabadság egységgé forrott Szentháromsággá alakult.

Mindent összefoglalva mi protestánsok, vagy hogy épen magunkról beszéljek: mi reformátusok úgy érezzük, hogy az alapító vallásának épen olyan hű és igaz követői vagyunk, mint bármely felekezetű keresztyén testvéreink; azt épen úgy, abban az alakban gyakoroljuk, a hogy ű hagyta ránk. Azt is érezzük, igazoltuk a multban, igazoljuk ma is, hogy ez a vallásos gyakorlat nemcsak megegyezik az emberi hivatás bármely föladatával, hanem azoknak Istentől adott legerősebb előmozdítójuk, legtisztább feltételük. Haza, nemzet, társadalom, emberiség iránti kötelességeink teljesítését nem tartjuk kiváltságnak, hanem a hazánkban élő összes felekezetek közös hitvallásának, összeforrasztó közös tudatának, a mely más vallásu testvéreink vallásos tudatában is épen úgy felolvadhat, fel is kell olvadnia, mint a mienkben. Ez a mi magyar keresztyén hitünk, protestáns tudatunk; ez a mi legerősebb fegyverünk. Ezt a fegyvert kezünkben kicsavartatni, vagy akár csak csorbítottatni is épen úgy nem engedhetjük, mint a hogy űseink nem engedték; hiszen az nem csak vallásunknak, hanem hazánknek és nemzetünknek is romlásával járna.

Nincs tehát semmi ok a támadásra, ellenben a kölcsönös támogatást, a testvéries együtt működést épen a legmagasabb nemzeti érdekek parancsolják.

És ha a támadás mégis megvan s fokozódik napról napra: az minden isteni és emberi tekintet szerint igazságtalan és veszedelmes. Azzal szemben az önvédelem nemcsak vallási, hanem hazafiui és nemzeti kötelesség is. Ebben az önvédelemben teljesen jogosult az a reményünk, hogy más felekezetben levő, elfogulatlan testvéreink is támogatni fognak épen a fennebb vázolt közös nemzeti hitvallás érdekében, mely fölötte áll minden különálló érdeknek s megáljt kiált azoknak, a kik országháborító üzelveikben még a hazát is félretolják: a hierarchia fekete lovagjainak, „a kik az igazságot hamisan fogva tartják.“ (Róm. I. 18.)

Ámde ez az önvédelem ne legyen csak negatív, csak jajgatás, panasz, tiltakozás; legyenek, mert kell hogy legyenek, pozitív céljai is. Úgyünk igazságának tudata nemcsak azt követeli, hogy megvédjük, megtartsuk a meglévőt, hanem azt is, hogy visszahódítsuk az elveszetteket; visszahódítsuk azt az áldott időt, amikor magyar és magyar nem vallása szerint becsülte, szerette egymást, hanem hazafiui, társadalmi, családi és összes emberi kötelességeinek teljesítése után, testvéri jobbot nyujtva annak a még mindig számos és mondhatjuk számtalan más felekezetű testvérünknek, akiknek egészséges érdeke minden más érdeken felül emelkedő hazafisága, a megtévesztő szokásoknak ellen állott.

Ennek rendjén és kapcsán a további cél:

a vakhit, a babona, az üres és kápráztató külsőségek által elhomályosított vallásos elvek megtisztítása a gyomtól;

a különböző káros hatások, csábítások folytán itt-ott gyengülő protestáns tudat megerősítése;

a felekezetek közé mesterségesen becsusztatott ellentétek kiegyenlítése;

a vallásbeli kötelességek egyeztetése más, főképen hazafiui kötelességeinkkel

A célunk valóítására használjunk fel minden istenes, békés, törvényes eszközt.

Ennek az önvédelemnek pozitív részét nagyjában megszabta, körvonalozta az egyházkerületi értekezlet alapszabályainak 19-ik pontja „az irodalmi és sajtóügyi bizottság föladata“ czimen.

Ennek a határozatnak lényegét és tartalmát az én szerény indítványom nem csak érintetlenül hagyja, hanem épen alapul veszi, azaz megkísérti annak tel-

jes kiépítését, gyakorlati érvényesítését. És ezzel az Evkönyvbe iktatott bizottságnak nem az útjába akarak állani, hanem inkább szerény munkatársává szegődni, minden hivatalos megbízás nélkül, csupán lelkes sugallatából.

A bizottság rendszeres működéséről nincs tudomásom. Azt hiszem, hogy a tagok különböző és egymástól távol eső helyeken lakása ezt megnehezíti. A mi a kérdésben forgó ügy érdekében eddig történt, az inkább egyesek jelentkező kötelességérzetének megnyilatkozása volt. Azonban ez, bármennyire dicséretes, még sem adhat elég súlyt a védelemnek; nem teheti azt az egész egyház kiáltó szózatává, a prot. tudat méltó felháborodásának országos visszhangjává. Azt teszi a Krisztus hadseregének egy-egy önkéntese, de nem teszi maga az Ecclesia militans, az egyetemes ref. Anyaszentegyház hadserege.

Fogarasi Albert.

(Vége következik.)

A lelki betegek lelkesi gondozása.

— Tóthfalusi József marosvásárhelyi lelkes. —

(Vége.)

Valóban, legtöbbször ez a helyzet. Néha még esik egy-egy szó a családban a betegről, de mind ritkábban . . . s hirtelen jön el az idő, mikor még a leghivebb, legbuzgóbb családtagnak sem lesz semmi mondani valója a szerencsétlen testvér, apa, anya fiú, vagy rokon érdekében. Hogy ez meg ne történhessék, legyen a lelkes közbenjáró. Jótétet hajt végre ezáltal s Isten nyilván fizeti meg fáradozását.

Természetes azonban, hogy lehetnek s vannak is esetek, midőn az érintkezést, közlekedést korlátozni kell. Nem tanácsos például, hogy a beteg-leveleit egyenesen kezeihez kapja. Egy-egy ügyetlen megfontolatlan kifejezés, vagy épen bántó hír, állapotját kétségbeesésbe kergetheti. Ellenőrzésnek is kell tehát lenni. Ne elégedjünk meg azzal, hogy ez a gyógyintézet ápoló személyzetének, s legelső sorban igazgatóságának kötelessége. A mi szemünk is segítve legyen s figyelmünk a maga helyén. Mert a milyen nemes érdek megóvni a környezetet a beteg lelkek terhétől; éppen olyan magas rendű kötelesség: a beteget megvédeni környezete s hozzátartozói felületkedése ellenében.

Példának okáért, hányszor merülnek fel, a következő, vagy ehhez hasonló eset. A család, egymásután jó híreket vesz a beteg felől, hogy gyógyul, erősödik. Erre megindul a sürgetés, a zaklatás, mely kér, aztán követelődik és fenyeget, hogy engedjék már a beteget haza. Oda vannak a nagy várakozástól! . . . Pedig csak a legkritikább esetben igaz, őszinte az indok, mert önző, anyagi érdekek játszó a főszerepet és — a teljes belátás hiánya. Az eredmény aztán irtózatossá a családra s a szerencsétlen betegre is: a — visszaesés, csalódás, bánat.

Lássunk példát. Egy asszony esetéről emlékszem, kit sok sürgetés után elég bizalommal készült elbocsátni a kórház igazgatósága. Szegény feje tele boldogsággal volt az öröm miatt, hogy a férje másnap haza viszi. A férj is örvendezett; egyfelől: mert visszanyerte feleségét s másfelől mert hamar lejárván a kúra, költsége sem volt tulságos nagy. De a közös öröm nem tartott sokáig. A beteg gyógyulása nem volt teljes s mivel az elbocsátás alkalmával vett jó tanácsot sem tartották meg: egymásután jelentkeztek a régi kórtünetek. Előbb szinte észrevétlenül, aztán mind súlyosabb mérvben a szeszélyeskedés, ingerültség, féltékenykedés. s a pohár hirte-

len megtelt. Mi természetesebb, hogy a férj sem léven elég figyelmes és gondos: egy önfeléd pillanatában gorombáskodni kezdett; szó szót követett s végül, szinte átokul hangzott el ajkán a kétségbeejtő sértés:

— Maradtál volna a hol voltál, bolond!

Mit tehet ilyenkor a lelkes? Világosítsa fel a beteg környezetét. Higgadt figyelmeztetése, tanácsa egy egész világot érhet, ha a türelmetlenkedőkkel meg tudja értetni, hogy az egészség s betegség nem úgy váltakoznak mint a nappal és az éjszaka. Tanulják meg, hogy minden betegségből marad valami hátra, a mi csak lassan, s talán sohasem mulik el. Beszéde, intése, győzze meg a hirtelenkedőket, hogy a legcsekélyebb eredmény, a javulásnak legkisebb momentuma: Isten kegyelmességének ingyen adománya és hogy sohasem szabad, hogy az ember, türelmetlensége szabályjával hasogassa a levegőt.

Azokkal tehát, a kik akár mint fél, akár emberi számítás szerint mint egész gyógyultán tértek vissza az egészségesek közé, — új gondunk kezdődik. A környezet felvilágosítása mellett, ezeket hogy úgy mondjam: meg kell barátkoztatni az étellel. Egyelőre gyámoltalanok, tartózkodók lesznek. Elmult, de visszatérhető betegségük réme is ott marad közelükben s bizony, hogy a természettől hozzak elé egy példát, még jó ideig lesznek hasonlóak a plántához, melynek ápolgatás, eső és napsugár kell, hogy fejlődjen s megéljen. És ebben a gondozásban kell leginkább kifejezésre jusson, a lelki betegekkel való foglalkozásunk eddig minden akadályt elhárított igyekezete.

Legyen szabad ezek után egy kis megállapodást tennem s a ügyelmet újólaj felhivnom.

A határozott elmebajos lelki betegeken kívül, vannak még betegek, a kik szintén — lelki betegek. Jól ismeri ezeket a legkisebb gyülekezet lelkesze is. Mintha meglennének hasonolva az egész világgal: terhei önmaguknak s rémei másoknak. A kiket minden orron ér; mindenben hamisságot, csejt, bűnt látnak. A kik mindenben elégedetlenek és nyughatatlanok; fondorkodók, veszekedők s másnak mindig vermet ásnak. Vallom, hogy az ugynevezett papmolyok is ezeknek soraiból valók! A legtöbb, az egyensúly és meghiibanás közt ingadozik; s ámbár a maguk nemében jóra való embereknek mondhatók: van hiányosság bennük. Az ilyenekről mondja a nép, hogy: vagy több, vagy kevesebb eszüknek rugója, de, — nem rendes. Ha kellő körültekintők vagyunk, azonnal felismerhetjük, hogy kikkel van dolgunk s a szerint alkalmazkodhatunk; mert az, a mi természetük kiálthatatlan oldala — betegség. Így könnyen rájöhettünk arra is, hogy a lelkipásztori prudencia által diktált legalkalmasabb elbánással áldásos tevékenységnek adhatjuk vissza önmaguknak s a közjónak.

Ez a munka bár fáradságos, de jutalmazó, nemes munka. A lelki világok oly látkörébe emel fel, honnan belátható minden: magasság, mélység. És így megismerhetünk sok mindent, miről addig sejtelmünk sem volt; a lélek válságai: az idegesség legkezdetelegesebb formájától kezdve, a bűnök ezerféle változataig, a kárhozatig.

Mondom: nehéz munka. De felemelő, boldogító. Nem emberi; hanem egy isteninek egy része. És fölöttébb illik a lelkipásztorhoz, kinek hivatása: isteni szent célok szolgálata. A kiket pedig Isten hívott el, csakugyan legyünk az ő szolgálatára minden téreken. Ezekben a dolgokban, a hű fáradozás veritékgyöngye a lelkes homlokán; a gond redője az ő arcán: a megszentelődés glóriáját biztosítja számunkra; mikor aztán méltók leszünk hogy elmondhassák rólunk is az emberek „a bölcsek fénylenek

mint az égnek fényessége; a kik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön örökké."

Elvül kimondtam, hogy a lelkibetegek lelki gondozását is munkakörünkbe kell felvennünk. Most összegezve az előadottakat, a következő tételket állíthatom fel, hogy:

II. 1. A lelkipásztori tevékenység terjessze ki gondját A) arra, hogy a lelkibeteg ember szakszerű orvosi, esetleg épen gyógyintézeti kezelésbe részesüljön. Legyen közbejáró s egyszersmint összekötő kapocs a beteg s családja között. B) Hasson ki gondja arra is, hogy gyámoltja a gyógykezelés után is megfelelő elbánásban részesüljön. Aztán reményt keltsen, erősítsen.

2. Az egyébként beteges lelkiállapotú atyafiakat is vegye vezető gondjába s türelemmel, segítséggel világítsa fel és nyerve meg, hogy a társadalomnak azok is hasznavehető tagjaivá váljanak.

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1902. jun. 20.

Elnökölt: Báró Bánffy Dezső egyházkerületi főgondnok. Jelen voltak: Dr. Bartók György püspök, Kenessei Béla főjegyző, br. Bánffy Ernő, dr. Sárkány Lajos igazgatótanácsosok, dr. Kádár János titkár, Maksay János számvevő és Módy Elek levéltáros mint jegyző.

Az ülés megnyitása után első sorban a zsidói egyházközség számadásait tárgyalta igazgató tanácsunk.

Ezután főt. püspök aának ajánló előterjesztésére a Kovács Endre alap 1901 jul. 1-től esedékes kamatai, összesen 400 korona, a deési egyházmegye négy legkevesebb jövedelemmel bíró lelkésze között szétosztatott.

Egyházkerületünk fegyelmi és közigazgatási szabályzatának összeállítását korábban elhatározta ig. tanácsunk s erre vonatkozólag az előkészítő lépéseket meg is tette. Miután azonban a zsinati törvények küszöbön levő revíziója folytán e szabályzatokat amugy is ujabban kellene átdolgoztatni, elhatározta tanácsunk, hogy csak a zsinati törvények revíziója után veszi végleges kidolgozás alá e szabályzatokat.

Nagy-sajói egyházközségünk részére, a tervbe vett bérház építés költségeire kiutaltatott 3609 koronányi regale tőkéje.

Torda-szent-lászlói egyházközségünknek esperesileg ajánlott indokolt kérésére, hátralékos tartozása fizetésére f. évi november 1-ig kivételesen időhaladék engedélyeztetett, szigoruan utasítottván az egyház ezen határidő pontos betartására.

E kérdés tárgyalása rendjén főt. püspök aa. indítványára elhatározta igazgató tanácsunk, hogy a központi tartozásukkal hátralékos egyházakat a szeptemberi ülésben szigorú vizsgálat alá veszi.

Engedélyt adott továbbá ig. tanácsunk az illyefalvi tanítói teleknek nyilvános árverésen való eladására.

Nem volt teljesíthető azonban Cserényi Izidorénak azon kérése, melyben az alsó balászfalvi papi javadalom részére első helyen zálogjogilag biztosított patrocíniummal szemben, egy felveendő kölcsön javára elsőbbséget kért.

A mocsolyai lelkész részére, az ehmegyei hatóság ajánlatára, a káplántartási engedély elvileg megadatott.

Helyesléssel fogadtatott theol. fakultásunk előjáróságának azon határozata, mely szerint az esetleg ki nem osztott ösztön és pályadíjaknak egy konviktus alap létesítése céljából való tőkésítését kimondotta.

Magyar-gyermő-monostori egyházunk egy bér-

házának javítási költségeire 1400 korona törlesztő kölcsön felvételét határozta el, de miután a kölcsön úgy a kamatláb túl magas volta, mint a hosszú törlesztési idő miatt az egyházra nézve előnyösnek nem mondható, e kölcsön felvétele nem engedélyeztetett.

Bod Károly székely udvarhelyi tanár aa. felebezése került ezután tárgyalás alá, de miután ig. tanácsunk a felülvizsgáló bizottság ama eljárását, melyszerint felebező aát azért, mert papi minősítvénye és szolgálati bizonyítványai mellékelve nem voltak, a Székely-udvarhelyi papi állásra választhatók sorából kizárta, — helyes és törvényszerűnek találta; az figyelembe vehető nem volt

A halotti énekes könyvekre vonatkozólag, a főt konvent rendelkezése értelmében a véleményes jelentések bekértek, valamint ugyancsak a főt. konvent határozata alapján ismételtén figyelmébe ajánlatott valamennyi egyházi hatóságnak, hogy az országos közalapi jövedelmének gyarapítására szolgáló perselypénzek s másnemű járulékok pontos beszolgáltatása iránt szigorubb eljárást foganatosítsanak.

A somlyó-ujlaki papi telekből, — a lelkész kárpótlása mellett, 400 négyszög öl területnek az állami iskola céljaira való kiszakítását engedélyezte ig. tanácsunk s elrendelte, hogy az iskola államostására vonatkozólag új szerződési pontozat állapíttassék meg.

Végül a fogarasi és sepsi-szentgyörgyi püspöki vizsgálat alatti egyházak szervezeti, tanácskozási és ügyviteli szabályzatait vette igazgatótanácsunk felülvizsgálat alá s miután az abban foglaltak egyháztörvényeinkkel egyezők, azokat a főt. egyházkerületi közgyűlés utolagos jóváhagyásának fenntartásával megerősítette.

Több tárgy nem lévén az ülés véget ért,

Fegyő.

TÁRCZA.

A mikefalvi templom építésének története.

Irta és a templomavatási ünnepélyen fölolvasta Bartha József mikefalvi lelkész.

Mert szegénynek drága kincs a hit
Türni és remélni megtanít
S néki míg a sir rá nem lehel
Mindig türni és remélni kell.

(Arany.)

Mennyi igazság, mennyi bölcsesség van a nagy költő e néhány sorában!!

Bizonyára tudták, érezték, ha nem is voltak képesek ilyen felségesen kifejezni ennek jelentőségét azok is, kik e községben először felépítették a hitnek forrását, a kik először templomot emeltek. Pedig rég, nagyon rég volt az, mikor ide, majdnem e helyre felépült az első keresztény templom. 1332-ből van az első feljegyzésünk „Michaelis villáról.” Ebben az esztendőben kezdődött el ugyanis nálunk XXIV. János pápa többszöri sürgetésére a pápai dézmák beszédése, melyet minden országra nézve kötelezőnek még 1211—12-ben rendelt el a viennai zsinat. Az említett esztendőben már mint önálló egyházközség szerepel Mikefalva „Michaelis villa” néven. A XIV. században Michael egyaránt Mihály és Mike. Mike különben csak Michaelnek magyaros alakja. Papját Dánielnek hívták s ez a Dániel pap a pápai dézmába 6 tized összeget fizetett. Michaelis villa, mint önálló kisebb anyegyházközség, a küküllői főesperességhez tartozott, a melynek egyháza körül-belül majdnem mind a mai Kis-Küküllőmegye területén feküdtek. Abból, hogy már 1832-hen önálló egyházközségül szerepel, joggal következtethetjük, hogy még az Árpád-házi királyaink alatt alakult meg s így a legrégebb erdélyrészi magyar eklézsiák közé tartozik.

Éppen ebből a tisztos régmúltból származott az a lebontott templomocská, a melyet Mikefalva magyar hivei hozzávetőleg hatszáz évig használtak. Felirata nem volt, falfestményei sem maradtak; de építészeti stíljéből meg lehetett határozni, hogy a román stílyt közvetlenül követő átmeneti izlés épületei közé tartozott s így kétségtelennek tarthatjuk, hogy már az említett dézma-összeírások idején fennállott. Valóban az egész környék legrégibb épülete volt. Kicsinységénél fogva csak kápolnának nevezték, holott tulajdonképpen parochialis templom volt. Kápolnának nevezi az a két századdal későbbi adatunk is, a hol ismét épen a kápolnával kapcsolatban fordul elő Mikefalva neve.

Barlabássy Lénárd erdélyi alvajda 1525. január 28-án kelt végrendeletében a többek között a mikefalvi kápolnának is 10 forintot, egy ezüst helyhet és egy papi öltözetet, a papnak pedig egy csikót hagyott. Ha tekintetbe vesszük, hogy az akkori pénzviszonyok szerint minden mai forint, legalább tízet számított az esüst marhával (ugy hívták az ezüst poharakat s az afféle jószágokat), papi öltözzel egyútt igen szép értéket képviselő vagyont hagyott az egyházra. Az alvajda különben családjával együtt Héderfáján lakott, a mely Bonyhával, Kápolnával, Gálfalvával s több szomszéd helyiségekkel együtt, már szintén előfordul az 1332—36. tartott összeírásokban. Héderfáján írta meg végrendeletét is, melyben kikötötte, hogy az akkori marosvásárhelyi kolostorba temessék. Birtoka volt Héderfáján, Mikefalván kívül számos helyen, többek között a szomszéd Kápolnán is, melynek akkor magyar lakossága volt. E falu minden szentek tiszteletére szentelt templomának szintén hagyott 10 forintot és két ökröt. Halála után testvérei és gyermekei megosztották az ő és elhalt János testvére Kükülle, Kolozs, Doboka és Tordamegyei birtokán s akkor héderfájai, kápolnai és mikefalvi birtokait Csesztvei Barlabássy János főesperes kapta.

Ennek kegyurasága alatt érte meg Mikefalva a reformációt. De ennek a lefolyásáról itt és a környéken már nem szólnak adataink.

Különben a históriát tudjuk, ha írott emlékeink nem is maradtak épen ez esetre. A XVI. század első felében itt nálunk Erdélyben is kigyuladt a régi egyház korhadt épülete. Tüzes nyelvek támadtak s megemészték azt. Szóltak az írás szerént s megtértek sok háromezeren. E háromezerek között kellett lennie Mikefalva hiveinek is. Hisz Kolozsvár, Torda, Marosvásárhely és Medgyes között feküdt akkor is. Az ezektől az ehez vezető útvonalban. Nem valószínűtlen tehát, hogy a mint közte volt a legelső keresztyén gyülekezetek között, most is előljárt a megújulásban, áttért tehát az evangelium szerint reformált egyház kebelébe. Es új hitéhez hív, állhatatos maradt. Bizonyosága, hogy ma is e mellett áll rendületlenül, pedig e szilárdságát drágán fizethette meg az ellen reformáció idejében. Annál valószínűbbnek tarthatjuk ezt, mivel folyó mellett lévén, főútvonalban feküdt. Vajjon nem épen a feltehető zaklatásoknak, üldöztetéseknek esett áldozatul az egyház multjára vonatkozó minden írott emlék? Tény az, hogy a XVI. sz. elejétől egész a XVIII. század második feléig semmi bizonyosat nem tudunk az egyházzól.

(Folytatása köv.)

Különfélék.

Br. Bánffy Dezső az egyet. konvent elnöke — mint a lapok írják — a mult héten meglátogatta gr. Degenfeld József tiszántuli egyh. ker. főgondnokot, kivel egytetemes egyházi ügyeket tárgyalt. Ismert tevékenysége őnagyméltóságának legyen áldásos nehéz viszonyok közt élő egyházunkra.

Templomszentelés Maros-Ujváron. Gyönyörűséges ünnepet ült e hó 29-én maros-ujvári ref. egyházunk sőt az egész szép nagyközség s vele a nagyenyedi egyházmegye. Az örvendetes fejlődésben levő egyházközség újra épített temploma avattatott fel. A részletes tudósítás a lélekemelő ünnepélyről — fájdalom — lapunk e számáról lekészt s így csak jövő számunkban hozhatjuk azt. Dr. Bartók György püspök urunknak ez a látogatása s ottani ténykedése is új erő forrása lett a hitbuzgóságnak, hazafias, nemzeti munkának és felekezeti türelemnek, melyek-

nek ott különben felemelő jelenségeivel találkozunk. Örömről szolgál, hogy ennek majd részletes feltüntetését adhatjuk. Addig is kifejezzük elismerésünket az egyházközség és minden más ottani vezető egyének példás munkássága felett. Álljon az új templom időtlen időnkig szolgálatára az evangéliumi tiszta hitnek, hazának és nemzetnek!

Papválasztás. A székhely-udvarhelyi ev. ref. püspöki vizsgálat alatti egyházközség e hó 29-én töltötte be választás útján Bedő Ferencz halálával megüresedett lelkészi állomását. Több érdemes pályázó közül Vajda Ferencz szászlonai lelkészt hívta el a közbizalom. Igen szerencsés választás. Vajda Ferencz egyike ifjabb papi nemzedékünk legkiválóbb tagjainak, ki példás lelkészi munkássága mellett irodalmilag is folyton elismerésre méltó tevékenységet fejt ki. Szerkesztő társa és oszlopos tagja „Vasárnap” cz. népies egyházi lapunknak. Arra az igen-igen fontos és nehéz missióra, mely a sz.-udvarhelyi ref. papra vár ő valóban reátermett. Az egyházközség anyagi és szellemi megerősítése a mily fontos és nagyjelentőségű ép oly nehéz feladata lesz az új lelkeseknek. De bizunk, hogy a most mellette megnyilatkozott közbizalom támogatásával megfogja oldani nehéz feladatát. Az Isten adjon erre neki erőt! Gratulálunk ugy az egyházközségnek, mint a megválasztottnak.

A ref. egyház közigazgatási államsegélye ügyében örvendetes hírt közöl egyik fővárosi napilap. E szerint mintegy 325 ezer korona évi ily államsegélyre van kilátás, a mely összeget már a jövő évi budgetbe felvennének. Ebből erdélyi egyh. kerületünk 128 ezer kor. évi dotációt nyerne ily czimen. Bizony sürgős szükség volna e dolog kielégítő rendezése.

A nagy-enyedi ref. tanítóképezde államsegélye végre kezd dűlőre jutni. A vallás- és közoktatásügyi miniszter közelebbről megígérte számára az államsegélyt. Csak a külön szervezetet, igazgatást és okleveles (vagy középiskolai vagy pedagógiumi képesítéssel) tanárok alkalmazását kötötte ki. Végre tehát ez az évtizedek óta rendezetlen ügy is óhajtott megoldást fog nyerni bizonyára nagy hasznára ugy a népnevelés ügyének, mint a ref. kántorságoknak.

Kolozsvári ref. kollegiumunkban az évváró ünnepély jun. 23-án volt. Birtka József vallástanár szép imája után dr. Imreh Sándor jegyző olvasta fel a jutalmazottak hosszú névsorát. Majd dr. Sárkány Lajos igazg. tartotta meg évváró beszédét, mely e minőségében most a 6 éves igazgatói ciklus végén bucsubeszéde is volt. Dr. Sárkány igazgatósága idejére sok mélyreható változás és reform esik, a melyek, ha természetesen az egész előljároság lelkiismeretes munkásságát dicsérik is, sejtetni engedik, hogy mily nagy munkát kellett azokban végeznie épen az igazgatónak. Sárkány Lajos dr. meglepőképpel tekinthet vissza 6 éves igazgatói működésére s most, midőn a hivatalát dr. Török István kartársának adja át, erős a reményünk, hogy felszabadult munkaerejét teljes mértékben szentelheti az egyh. ker. tanügyi adminisztráció szolgálatára, melylyel hisszük, véglegesen is meg fogja bizni a kerület bizalma. Vajha majd e téren is mélyreható reformok jelezhetnék működését, mert bizony itt is érezzük annak szükségét.

A „Parádi-alapítvány”, melynek rendeltetése a kiváló tanár emlékét őrizni kolozsvári ref. kollegiumunknál, mint értesülünk máris jóval meghaladta a 4000 koronát. Szép bizonyosága a tanítványok hálijának, de főleg Balogh Károly tanár ügybuzgalmának, ki ezt az egész akciózt vezette nagy odaadással. Legyen neki elismerés érte.

A nagyváradai ref. egyház veszedelme czimen az „Egyetértés” a következőket írja: A kálvinisták nagyváradai egyháza egykor a magyar református egyházak között a legelső helyet foglalta el. Főiskolája, mit Loránffy

Zsuzsanna emeltetett a Kőrös-partján, sok ideig állott a virágzás tetőpontján. A sanyargatást, az üldözést dicsőségesen kiállotta ez az egyház, de a mai idők felekezeti viszonyait sinyli ez is, mint a többi nagy református gyülekezet s régi nagyságának ma már csak romjai vannak. Nincs semmiféle iskolája, nincsenek tudós tanárai, nincs hírneves nyomdája, mint egykor a dicső multban. Lélekszáma pedig a régmulthoz képest emelkedett s jelenleg Nagyváradon 14.984 református lélek van. Amde e lélekszámmal szemben ebben a nagy egyházban csak két rendszer-lelkész működik. A gimnáziumi, reál, kereskedelmi, polgári, elemi és másféle iskolák ezerekre menő ref. növendékeit csak három hitoktató részesíti a vallástani oktatásban. A hiányos vallástanítás és a még hiányosabb lelkészi gondozás miatt bár a beköltözés igen nagy ma már, mégis úgy áll a dolog, hogy napról napra fogynak Nagyváradon a reformátusok. A mult hónapban is harmincz család lett katolikus. Az ismétlődő kitéréssek tevékenységre buzdítják most a nagyváradi ref. egyház vezető embereit, de aligha lesz erejük megküzdni a nagy egyházakat fenyegető veszedelemmel, mert ez nem helyi, hanem országos jellegű veszedelem s orvoslása csak megfelelő országos egyházi törvények alkalmazásától várható — s hozzátehetjük: főleg pedig a hitélet óhajtott fellendülésétől. Mert ez a legfőbb gyógyszer!

Tárkányi György s.-szentgyörgyi kollégiumunk derék vallásánára e hó 30-án tartotta esküvőjét Szubotin Mariska polg. isk. tanítónővel Sándor József orsz. képviselő egyh. főgondnok hugával Kolozsvárt. Ugy az esketést, mint az előbb róm. kath. menaszszony vallásunkra való átvételét Nagy Károly th. tanár teljesítette. — Gratulálunk és boldog családi életet kívánunk nékik!

Hivatalos rész.

2281—1902. sz. KÖRLEVÉL

a theol. fakultás nt. Előjáróságához, az összes egyházmegyékhöz és a püspöki vizsgálat alatt álló egyházközségekhez.

A Tiszántuli ev. ref. egyházkerület 1901. évi novemberi közgyűlése kérést intézett a főt. és mélt. egyetemes konventhez az iránt, hogy egyetemes használatra egy új halotti énekeskönyv készítéséről gondoskodni sziveskedjék.

E kérés a konventi közigazgatási bizottságnak adtván ki véleményes előterjesztésre, ennek javaslata alapján az egyetemes konvent határozatképen kijelentette, miszerint óhajtanónak tartja, hogy a halotti énekeskönyv egy legyen egyházunkban, minthogy azonban eddig minden egyházkerület külön gondoskodott erről a szükségletéről: az intézkedés megtétele előtt a kerületek véleményét óhajtja megismerni.

Hogy tehát e kérdéssel erdélyi ev. ref. egyházkerületünk őszi közgyűlése foglalkozhassék, fölhívjuk a czimben jelzett autonóm testületeket, miszerint erre vonatkozó véleményes javaslataikat hozzánk, 1902. évi szeptember hó végéig, fölterjeszteni sziveskedjenek.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1902. június hó 20-án tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Kádár János,
titkár.

2420—1902. szám.

Értesítés a folyó évi államsegély kiosztásáról.

Az érdekeltek által leendő tudomásvétel végett közöljük az alábbi kimutatást.

Rendszeresített segélyek.

1. Vajdahunyadi egyházmegye:
1. Piski egyház 300 kor. központi tart. törl.
2. Gyulafehérvári egyházmegye:
2. Szász-Sebes 98 kor. 60 fill. 1901-től templómépitési kölcsöne annuitásának törl.
3. Nagynyégyi egyházmegye:
1. Mező-záhi egyház 120 kor. közp. tart. törl.
- Mező-nagy-csány 150 kor. közp. tart. törl. 1903-ig 1204—1900. sz.

4. Kolozskalotai egyházmegye:

1. Barabás Árpád magyarókeréki lelkész 240 kor. csucsai és kis-sebesi hitoktatásért kivételesen; még ez évre.
2. Zsobok 160 kor. központi tart. kamat törlesztésre.
5. Szilágy-szólnoki egyházmegye:
1. Ördögkúti körlelkésznek 50 kor. vármezői hitokt.
2. Sarmasági egyház 100 kor. központi tart. törl.
3. Kis Ferencz vármezői énekvezér 50 kor. 1901—902—903. 2014—901.

6. Deési egyházmegye:

1. Kaczkói körlelkész 40 kor. mig kongruája 1600 kor.-ig kiegészítettik.

7. Széki egyházmegye:

1. Pusztá-Kamarás 300 kor. közp. tart. törl.
2. Veresegyháza 140 kor. R. e. 1709—1901. sz. a.
3. Kékes 170 kor. 1075—1901. sz. 1901—902—903-ra.
4. Nagy Zoltán aranykúti tanító 100 kor. lévita teendőkért. 1904-ig.

5. Szakács József kis-iklodi lévita 200 kor. 1901—902—903-ra.

8. Nagysajói egyházmegye:

1. Besztercei körlelkész 300 kor. mig a nyug. pap él.
2. Besztercei nyug. lelkész 200 kor.
3. Szász-brétei körlelkész 200 kor. mig az áll. kiegészítés 1600 kor. lesz. 501—1900.
4. Székely Lehel ó-radnai tanító 200 kor. lévita s énekvezéri teendőkért 429—1902.
5. Bartha Károly naszodi tanító 200 kor. lévita és énekvezéri teendőkért. 431—901.

9. Görgényi egyházmegye:

1. Szász-Régen 900 kor. közp. tart. törl. 722—1900.
2. Mező-Örményes 180 kor. közp. tart. törl.
3. Garda Márton nyug. lelkész 420 kor. élethosszigan.
10. Marosi egyházmegye:

1. Berei egyház 115 kor. közp. tart. törl.
2. Koronka 180 kor. központi tart. törl.

11. Küküllői egyházmegye:

1. Dicső-Szent-Márton 800 korona központi tart. kamat törlesztés.
2. Medgyesi énekvezér 100 kor.

12. Nagyszebeni egyházmegye:

1. Balászfalvi egyház 200 kor. közszükségeire 1904-ig.
13. Udvarhelyi egyházmegye:
1. Fejéregyházi egyh. 60 kor. közp. tart. törl.
2. Fejéregyházi lévita 100 kor. 1900—1901—1902-re.
3. Segesvár 1300 kor. közp. tart. törl.
4. Karácsony Zoltán sz.-kereszturi lelkész 100 kor. unit. gymn. hitoktatásért.

Czelinai lévita állás 200 kor. 1904-ig.

14. Sepsi egyházmegye:

1. Brassói körlelkész 900 korona fizetéspótlás. 2. Hosszufalusi egyház 126 kor. közp. tart. törl.

15. Orbai egyházmegye:

1. Özv. Benkő Gyuláné 150 kor. özvegyi segély.

16. Kézdi egyházmegye:

1. Özv. Kiss Albertné 150 kor. r. özvegyi segély. Összesen: 9299 kor. 60 fillér.

Illetékes esgeres aa.-it pedig felkérjük, hogy a kitüntetett segély-összegekről szóló szabályszerű bélyeges nyugtákat sürgősen bevenni s az ugyanazon egyházmegyébe tartozókat együtt és egyszerre közvetlenül pénztári hivatalunkhoz fölterjeszteni sziveskedjenek.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1902. június hó 20-án tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Kádár János,
titkár.

Sz. 701—1902. Pályázat

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a marosi egyházmegyébe bebezelt Csókai énekvezér tanítói állomásra pályázat nyitattik.

Javadalom: tisztességes lakáson, kétnegyed hold kerter és melléképületeken kívül, kánonika porczio jövedelme: 8 kor. 90 fillér, 20 szekér tűzifa értéke beszállitva: 40 kor., munkatétel értéke 12 kor., 83 egész és 10 félképezőtől buza, törökbuza és mustkepe értéke: 271 kor. tandíj 60 tanulótl a 1 kor.: 60 kor. Államsegély: 496 kor.; összesen 887 kor. 90 fillér.

Pályázati határidő 1902. jul. 20. Fölszerelt folyamodványok nt. Ravasz János esperes aához Nyárádszeredába küldendők.

Kolozsvárt, 1902. jun. 26.

Bartók, püspök.

696—1902. PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben az udvarbelyi egyházmegyébe kebelezett k ü s m ó d i egyházközség énekvezér-tanítói állomására ezennel pályázat hirdettetik. Évi javadalom: gazdasági épületekkel ellátott kényelmes lakáson kívül 316 korona értékű termény- és kanonika-porczió haszonélvezete. Ehhez járul 484 kor. fizetés kiegészítési államsegély.

Pályázati határidő július 22.

A kéllőleg fölszerelt folyamodványok Menyhárt András esperes afiához Kecsetbe (u. p. Székely-Udvarhely) küldendők.

Kolozsvárt, 1902. július 1.

Dr. Bartók, püspök.

Sz. 715—1902. PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a sepsi ev. ref. egyházmegyébe kebelezett b o d o l a i ev. ref. egyházközség énekvezér-organistai állásra pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1. 17 egész- és félkepefizetőtől 25 htl. 25 liter törökbuza, ugyanannyi zab szemül, értéke: 277 kor. 75 fillér; 2. 28 negyedkepefizetőtől: 7 htl. törökbuza 49 kor.; 3. 38 egész, 32 féloszpora fizetőtől: 27 korona; 4. Fakepe czimen: 72 kor.; 5. 2 hold szántó, 2 hold 1490 quadrától kaszáló haszonélvezete: 98 kor., 6. Az urbéressek erdejében favivési és legeltetési jog 6 kor. Stóla 20 kor. Tisztességes lakás gazdasági épületekkel és kerttel. Összes javadalom: 543 kor. 75 fillér.

Kötelessége az összes énekvezér-organistai teendők végzése, az iskolában az egyházi ének tanítása az egyházi hatóság által megszabott órákon, az egyházi jegyzőkönyvek díjtalan vezetése.

Kellőleg felszerelt kérvények e hó 22-ig az esperesi hivatalhoz (nt. Vén Mihály esperes urhoz B i k f a l v a) küldendők.

Bartók, püspök.

717—1902. PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületbe kebelezett f e k e t e l a k i lelkészi állomásra pályázat nyitattik.

Javadalom: gazdasági épületekkel, kerttel ellátott tisztességes új lakáson kívül 1-ször: 13 hold 636 quadrától szántó és kaszáló és 12 hold közlegelői jog haszonélvezete, melyeknek értéke 72 korona. 2. Termények, melyek állanak szalmás gabona, törökbuza, zab, bor és tűzifa; értéke 276 kor. 90 fill. 3. Munkabeli szolgáltatás 45 kor. Stóla 11 kor. 20 fill. Ezekhez járul 1300 koronáig véglegesen megállapítva 894 kor. 90 fill. államsegély.

Pályázati határidő 1902. július 22.

Minősítvénnyel és szolgálati bizonyítvánnyal fölszerelt folyamodványok Somkereki Miklós esperes afiához küldendők Székere (Szolnok-Dobokamegye).

Bartók, püspök.

697—1902.

Pályázati hirdetés.

A görögényi ev. ref. egyházmegyébe bekebelezett k ö r t v e f á j a i ev. ref. elemi népiskolánál lemondás folytán megüresedett tanítónői állomásra ezennel pályázat hirdettetik.

Javadalmazás: 1. Tisztességes, két szoba, konyha és kamarából álló lakás; 2. Két öl kemény tűzifa az egyház erdejéből készen hazaszállítva, értéke 20 korona; 3. 50 korona az egyház pénztárából; 4. 90 korona a község pénztárából; 5. 640 korona államsegély. Kötelessége a rea bizandó osztályok vezetése s a leánynövendékek női kézi munkára való oktatása. Az állomás 1902. szept. 1-én foglalandó el.

Kellően felszerelt kérvények 1902. július hó 31-ig nagytt. Csekme Ferencz esperes urhoz Gernyeszegre (u. p. Sáromberke) küldendők.

Kolozsvár, 1902. június -én.

Dr. Bartók, püspök.

472. ig. sz.—1902.

Pályázat helyettes tanári állásra.

A szászvárosi ev. ref. Kun kollegium államilag segélyezett főgimnáziumában 1902. szept. 1-jére egy helyet-

tes tanári állás fog betöltetni, melynek tárgya a német, magyar vagy latin nyelvvel kapcsolatban.

A h. tanár évi fizetése 1600 k. havi előleges részletekben és a mennyiben megválasztott az intézeti konviktusban kosztolni szándékoznék, teljes koszt féláron, azaz havi 10 koronáért.

A követelmény minimuma tanári alapvizsgálat.

Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak.

Pályázók életkorukról, vallásukról, állapotukról, képzettségükről, képesítettségükről s eddigi szolgálataikról okiratokkal fölszerelt folyamodványukat a kollegium előljáróságához f. évi július hó 15-ikéig terjeszszék be.

Szászvároson, 1902. jun. 18.

Az előljáróság megbizásából

Simon Ferencs,
igazgató tanár.

434—1902.

MEGHIVÓ.

Kézdi evang. reform. egyházmegyénk közgyűlését van szerencsém f. év július hó 16-án d. e. 9 órára Alcsernátonban irodamba összehívni. Lelkipásztortársaimat fölkérem, hogy a képviselő aakat, rendszabályaink 12 §-a értelmében, a 3. §. rendelkezéseire hivatkozással, ezen gyűlésre, valamint a folytatólag tartandó egyházmegyei értekezleti tisztújító gyűlésre meghívni sziveskedjenek.

Tárgysor: 1. Elnöki megnyitó. 2. Istentisztelet, melyen beszédet tart Zajzon Lajos f. torjai lelkipásztor. 3. Az előző közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 4. A tagok számbavétele. 5. Az esetleg meg nem jelent tagok igazoló jelentéseinek felolvasása. 6. Indítványok, interpellációk beadása. 7. Az 1856—1902. számú, az egyházmegyék új beosztását tárgyaló igazgatótanácsai javaslat a más felsőbb hatósági leiratok és beadványok tárgyalása. 8. Jelentés a f. évi esperesi vizsgálatról. 9. Főjegyző jelentése az egyházmegyei tanács időközi működéséről. 10. Egyházmegyei pénztáros, nyomtatványkezelő és tanácsbíró választás. 11. Indítványok, interpellációk tárgyalása. 12. A következő rendes közgyűlés helyének megállapítása.

Alcsernátonban, 1902. június 25.

Bodor Géza,
ref. esperes.

823—1902.

FELHIVÁS.

Hivatalos tisztelettel felhívom a görögényi egyházmegye segélyre szorult egyházait, hogy az országos közalapi segélykérvényeiket — kéllő felszereléssel — haladéktalanul küldjék be a számvevői hivatalhoz, hogy kéllő időben — de alaposan — felülbírálhatók legyenek.

Gernyeszeg, 1902. június 27.

Csekme Ferencs,
görögényi esperes.

FÖLHIVÁS.

Fölvívom a széki egyházmegye nagytiszteletű és tiszteletes lelkészeit, hogy a jövő egész évi hivatalosnyomtatványbeli szükségleteiket nálam július hó 20-ig megrendelni sziveskedjenek. A később érkező, valamint nyomtatványok árával hátralékban levő lelkésztársaim megrendeléseit figyelmen kívül fogom hagyni.

Lőrincz János,
nyomtatványkezelő.

PÁLYÁZAT

kápláni állásra személyem mellé, a püspöki vizsgálat alatt álló nagyenyedi ref. egyházba.

Fizetés: 1. készpénz 720 (hétszázhusz) korona havonként előrefizetve. 2. stóla czimen 60 k. 3. lakás, reggeli és ebéd a lelkész asztala mellett.

Az állomás folyó évi szeptember 1-én elfoglalandó. Nagy Enyed, 1902. június 25-én.

Szilágyi Farkas,
ev. ref. lelkész.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendőek, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

„Az új magyar hit“, vagy a pápaság és az evangélium.

(Folytatás.)

Taxil műveit Gruber jezsuita atya lefordította németre „A német nép használatára és kegyessége növelésére.“ Ugyancsak ő egyik egyházi lapban előadja, hogy ő a páholy ördögkultuszát igaznak tartja, mert azt a legokosabb emberek hiszik, mint a pápa, a kardinálisok, Fáva püspök, a szabadkőművesség híres ismerője. A jezsuiták főlapja a „Civita catholica“ 1896-ban dicsőhymnuszt zeng Taxilnak és barátjának leleplezésükért és a többek között ezt mondja: „Ők — már mint Taxilék — a világosság özönét árasztották a luciferi szabadkőművességre, mert kimeríthetetlen és értékes adatanyagjuk volt; úgy hogy azok pontossága és értéke eléggé meg nem becsülhető.“

Taxil célját elérte. A Trienti szabadkőműves ellenes congresszuson 1896-ban ő volt az alkalom hőse. Körüle gyülekezett 36 püspök, ezere a klerikusoknak és laikusoknak. Minden szem rajta csüngött, midőn a szószerkekre lépett. És hogy is ne, hiszen képét már a szentek képei közé függesztették! De meg is érdemelte, mert már 12 év óta táplálta a babonát a rajongó lelkekben a legbalgább hazugságokkal, az egyedül üdvözítő római anyaszentegyház dicsőségére.

De Taxil minden szerzett dicsősége mellett is tovább nem tudta a csalafinta komolyságot megtartani, végre elérkezettnek látta az időt, hogy az egész komédiát egy csattanós bravurral leleplezze.

Tehát 1897. ápril. 19-én Párisban egy nagy gyűlésen hidegvérrel beszélt el, hogy ő 12 évig bolondította a pápát és a katolikusokat. Ekkor így szólott a gyűléshez: „Főtisztelendő atyák! Oszintén köszönöm a katolikus sajtónak és a püspök uraknak, hogy engemet oly hűségesen támogattak bolondságaim rendszerezésében; a mely művem dicsőséget szerez nekem a botorok között.“ Elképzelhető, mily hatást

eredményezett e beszéd és milyen bajjal menekülhetett Taxil a jelenvoltak dühétől.

Valószínű, hogy az egyház a csalást, melylyel e játék össze volt kötve, hamar észrevette; de azért jóvá tette, a maga hasznáért. A római egyház alapelve ez: hajolj meg a hierarchia előtt, engedelmeskedj a pápának. Ebből érthető, hogy az egyéni meggyőződésen nyugvó hitet a római egyház sem tűri. Ezért a midőn Schell, würtzburgi tanár a tekintélyhitet kárhóztatta és követelte, hogy az egyház sulya az élőhitre helyeztessék; mivel a római egyház életgyökerét támadta meg, kárhóztatással lett sújtva. A római egyházban a meggyőződésnek helye nincsen, csak az engedelmességnek és mentől vakabb ez, annál jobb! A katolikus hiszekegynek a lényege ez: „Hiszek az egyházban, hiszek a pápában.“ És ha valaki az egyháznak minden tanát betartaná is e kettőn kívül, nem lenne jó katolikus és nem üdvözölhetne. A jó katolikus, ha nem is ismeri a keresztyénség örök igazságait, de engedelmes gyermeke az egyháznak, élvezi az egyház minden jótéteményeit. Megkívánja ugyan a hívőktől, hogy az általa előírt hittételeket tudják, de az egyház tekintélyében való feltétlen hit teszi mégis az embert igaz katolikussá szerintök.

A kath. egyház örök harcot folytat azon igazság ellen, hogy az ember Isten ingyenkegyelméből a Jézus Krisztusban való hit által üdvözül. Mert e tan esetleges elfogadása által önmagát semmisítené meg. Ha az ember az áldozó papság közvetítése nélkül közeledhetik Istenhez, a hierarchia felesleges lesz. Ezért jutott a pápai egyház abba a képtelen kényszerűségbe, hogy az evangéliumi hit ellen, minden lehető eszközzel harcolni kénytelen. Ebből magyarázható ki azon állításuk is, hogy az egyénre nézve az igazság keresése egészen felesleges, sőt gyanus, mert ez egyedül az egyház dolga. A halálos bűnnel egyenlő pedig, ha valaki, önálló ítélkezésre jogot idényel magának; ez lázadás az Isten általrendelt hatalmasság, a csalatkozhatatlan pápa ellen!

A pápa istenítése az elmondottakban leli magyarázatát és érthetővé válik most már a reformáció kárhozzátása, a pápának idegenkedése a nemzeti eszmétől, a babona istápolása és az ellenszenv minden műveltség és a népnevelés iránt!

Tudatlanság és babona, e két sötét hatalom nélkül Roma hierarchikus mindenhatóságát nem tudja a tömeg felett fenntartani. Az egész rendszer logikus eredménye, a pápás parancs: Vesd alá magadat az egyháznak és engedelmessédj mindenkben!

Igy: azután, ha a pápától függ az üdv; természetes, hogy neki isteni erőket kell tulajdonítani.

Sok öntudatos keresztyén megütközött már azon, hogy a pápa hármaskoronát visel, e hármaskorona a világfeletti uralom jelképezője;ilyent visel az, ki magát Krisztus helytartójának nevezi, holott Jézus ezt hirdette: „Az én országom, nem e világból való!”

A pápa istenítése korunkban a legmagasabb fokra emelkedett. Ő csalhatatlan! — így szól az egyház! A pápa tehát Krisztust ma már egészen mellőzheti és elmondhatja: „Én vagyok az igazság?” Egy, XIII. Leonak 1887-ben 10 éves pápai jubileuma alkalmából küldött felirat így szól: Boldogságos Atya! A te beszéded igazság és szentség és mi azt mindig oly hódolattal vesszük, mint Istennek szavát. A Genfi püspök Mermillod 1876-ban a Lourdi fogadalmi templom felavatása alkalmával, a következő szavakat intézte a pápához: „Te vagy a leghatalmasabb, te vagy az Ur, kit nemsokára az egész Európa, mint legfőbb urát tisztelni fog.” A leghitlenebb dolgokat a pápa istenítésében a jezsuiták terjesztették és terjesztik, kik minden időben legkedvesebb gárdistái a szent atyának. Bellármin jezsuita feltétlen engedelmességet követel a pápa iránt. Ő mondja „Ha a pápa talán bünt hirdetne, vagy az erényt tagadná is, az egyháznak hinni kellene benne és a bünöket jónak és az erényt rossznak kéne tartsa, ha nem akarna az üdv ellen véteni.”

Csucsponjtja ezzel még a lelki sötétségnek még mindig nincs elérve. Mások a pápa istenítésében, még tovább mentek. Streitwolf Kléner, „A kath. egyház symbolikája“ czimű könyvében, megjelent Göttingában 1238-ban, ezt írja „A pápa előtt mélyebben meg kell hajtsuk térdeinket, mint Isten előtt.” Fábel jezsuita pedig, hogy: „A római püspök harmadik emberré létele Krisztusnak.” Sagur jezsuita ismét, hogy: „A pápa annyi, mint Krisztus a földön.” Még világosabban kifejezi a pápa istenségét a jezsuita lap, a „Civiltá Catholica.” Ez a többek között az 1869 évi január 2-iki számában így ír: „Mi hirdetjük, mondjuk, igazoljuk és terjesztjük, hogy a római pápának, minden teremtmény alá van rendelve, ennek hite nélkül senki sem üdvözülhet.” Valóban a

vallásos eszmény detronizálását, ennél márcansabbban, önző czélokra nem lehet használni.

Hasonló módon történik, a teremtmény istenítése a Mária kultusban is. Mióta IX. Pius 1854-ben kihirdette Mária szeplőtelen fogantatását, a jezsuita kegyeskedésnek egyik kedves foglalkozása, hogy Máriának az egyik isteni erőt a másik után tulajdonítsa: „Ő az ég királynéja, ki kezdettől fogva az Istennél volt, az atyának leánya, a fiunak anyja, a szentléleknek jegyese, ki bünnélkül született, bünnélkül élt és bünnélkül mennybe ment és mint megkoronázott királyné, végtelen könyörületből közbenjáró az Atyánál a bünösökért.”

Mindezek vajjon a szent és irgalmas Istenben való hit kifejezése-e; vagy hit egy teremtmény hatalmában és így babona? A pápának és Mária ezen istenítésével vajjon nem Krisztus lesz-e kisebbitve, megalázva, a ki egyedüli közbenjárónk és szabadítónk.

A multa nézve még Jézust tekintik az üdv világra hozójának a pápisták is és mi hisszük, hogy bizonynyal a jövő is a Jézusé, de a jelenben, a hierarchia önzése háttérbe szorította sok millió szívben a krisztusi érzést. A földön nem az ő szava hat, hanem a pápáé, nem elégséges az ő kiengesztelő áldozata a Golgothán Róma előtt, hanem mérvadó az áldozó papság miséje. (Zsid. X. r. 14. v.) És a hierarchia tana szerint az égben az angyalok Máriának hódolnak, kinek intésére a Fiú engedelmesen meg kell hajoljon.

Nem úgy tűnik-é fel mindez, mintha az Üdvözítőnek dicső alakját a szentek seregével eltakarni akarnák démoni hatalmak, hogy lehetlenné tegyék a népnek az igazi üdv és igazság meglátását? Curci, előbb jezsuita atya 1883-ban kibocsátott röpirata 299. oldal 5. §-ában így szól „Én hivatkozom olvasóim emlékezetére, hogy az általok hallott egyházi beszédekben szó volt minden szentekről és Madonákról, jelenlegiekről, régiekről és jövőbeliekről; minden csodákról lehetségesekről és lehetetlenekről; hallottak jajveszéklést a forradalmakról és még többet protestánsok ellen, de egyet soha sem hallottak, mert róla soha sem predikálnak: Jézus Krisztusról és üdv munkájáról, Jézus életéről és tanításairól.” És miért is hirdetné Krisztust és az ő igéit a katolikus egyház, avagy nincs-e módjában beszélni a csalatkozhatatlan pápáról és a pápa ígéretei nem bizonyosabbak-é, mint Krisztus beszédei? ?

(Vége következik.)

Halasztásra ítélt indítvány.

(Vége.)

Szervezési alpnak és működési alanyak leg-hivatottabbak a collegiumok, ideértve természetesen és első helyen a fakultást is; mert ezekben mindenütt

egy-egy tömör és a prot. tudat minden fegyverével fölszerelt csapat áll készen;

hivatásuk gyakorlása maga adja a legjobb alkalmat, hogy a nemzet testébe szétáradó ifjúságot beolthassák minden fertőző baj ellen;

társadalmi érintkezésükben is mint számottevő, osztatlan testület érvényesülhetnek s érvényesíthetik óhajtaikat, nézeteiket;

folyóiratok, tudományos munkák is nagyobb számban állanak rendelkezésükre, mint egyeseknek; mind egymással, mind a központtal a legkövetlenebb és legkönnyebb módon érintkezhetnek, közölhetik a támogatásnak minden eszközét;

A körülöttük elterülő vidéknek is ők lehetnek leghivatottabb irányadói és támogatói.

Ezek szerint az irodalmi és sajtóügyi bizottság intézményének kiépítése a már meglevő alapon a következő keretekben történék.

A központ volna a ref. theologiai fakultás első sorban a püspökkel, aztán az igazgatóval az élén.

Vidéki központok volnának, a mint már jeleztem, a collegiumok.

Minden collegium tanári karában volna egy-egy intéző, a ki lehetne akár a mindenkori vallásánár, akár valamelyik más tanár évről-évre történő választás alapján. Kötelessége volna éber figyelemmel kísérni részint közéletet, részint a társaitól, vagy más érdeklődőktől vett értesítések alapján minden olyan mozgalmat, eseményt, mely a ref. egyház egyik-másik életbe vágó, sarkalatos érdekét sérti. Ha ilyeneket talál, beszélje meg társaival s a megbeszélés eredményéhez képest adassa megbízásul vagy magának, vagy egyik társának, ha kell, egyszerre többnek is, az irodalmi, hírlapi védelem megtételét; kényesebb eseteket közöljön a központtal is.

Igen természetes, hogy a védelemnél mindig ügyelnünk kell a protestáns tudat méltóságának megőrzésére hangban és tárgyalásban, s épen ezért az ügy érdekében szükséges, hogy a megfogalmazott védelmet minden megbízott közölje a plenummal a kibocsátás előtt. A védelem a lehetőségig őrizkedjék a támadástól, inkább békítő, felvilágosító, tisztító természetű legyen. Álljon előttünk a zsoltáriró szava: „Az igazság és béke egymást csókolják.“ (Solt. 85, 12.) Azonban egy eset mindig följegozit a támadásra és ez az, ha más felekezetűeknél akár társadalmi, akár irodalmi, akár vallásos szolgálati téren a vallás ürügye alatt üzött hazafiatlanságot, nemzeti és országos érdekek veszélyeztetését látjuk. Ezt üldözni és irtani kell.

A pozitív kötelességet is jobbadán a fölmerülő esetek és szükségek szabják meg. Minden egyes eset és alkalom megteremti magát a tárgyat is elmékedések, példázatok, vagy más irányu vallásos iratok alakjában.

Önként érthető, hogy a vidéki, illetőleg a kolozsvári központokhoz tartoznak a helybeli ref. pap vagy papok s a vidék ref. papsága is. Az esetről-esetre tartandó tanácskozásokban a lehetőségig nekik is részt kell venniök; a vidéki pap a körében történő minden gyanus esetről, mozgalomról értesíti központja intézőjét s attól esetleg megbízást is elfogad a védelem és orvoslás megtételére.

Örömmel gondolhatunk olyan esetekre is, melyekben más felekezetű testvéreink szövetségére is számíthatunk. Hiszen az igaznak talált ügy védelme minden igaznak s jó hazafinak közös kötelessége.

A védelem tere volna első sorban a hírlapi sajtó és annak e célra megnyerhető organumai. Ezeknek megkeresése és biztosítása a kolozsvári központ feladata lenne. Nagyobb terjedelmű fejtegetések, vallásos iratok szüksége esetén az emlékiratok alakját is lehet választani. Ez azonban ritkán fordulhat elő

akkora terjedelemben, hogy hírlapokba, vagy folyóiratokba bele ne férjen.

Honnan vegyük a költségeket?

A hírlapi közleményeket, a mennyiben közérdekűek (s mi lehetne inkább az, mint a kérdésben forgó tárgyak?), díjtalanoknak lehet számítani. A levelezéssel járó költségek oly csekélyek, hogy azokat egyik collegium vagy egyház pénztára sem érzi meg. Egymással különben is díjtalanul levelezhetnek.

Ezek alapján tisztelettel indítványozom: mondja ki az egyházkerületi Értekezet, hogy az irodalmi és sajtóügyi bizottság intézményét a kolozsvári fakultáshoz és a collegiumainkhoz kapcsolja, ezeknek, mint központoknak keretében szervezi a helybeli, vidéki papság, vagy egyházi körökön kívül eső, de ügyünk iránt érdeklődő hitfeleink bevonásával. A szervezés munkájában irányadó elvekül szolgálnak azok, a miket megokolásban mondtam el.

Indítványom elfogadása esetén az ügyvezető elnökség intézzen felhívást a collegiumok előljáróságaihoz, hogy a különben is nem nagy munkával járó szervezkedést azonnal megtegyék, erről a központot és egymást azonnal értesítsék, működésüket haladéktalanul megkezdjék.

Egyben kéressék fel a püspök ur ő méltósága, illetőleg a kolozsvári theol. facultás igazgatósága, hogy minél előbb megnyerje a sajtónak minél több organumát ügyünk támogatására.

Nagyenyeden 1902. május 22.

Az indítványt az értekezet nagy örömmel fogadta s mégis elhalasztotta, nem azért, mert úgy tartotta helyesnek, hanem azért, mert a vezetőségnek egy pár előkelő tagja úgy óhajtotta. Az utóhangulat pedig ebben a pár szóban nyilvánult, hogy „kár volt!“

Igaz volt-e ez a nyilatkozat, nem vitatom, csak sejtem, még pedig annak a rég tapasztalatnak az alapján, hogy a nagy többség a maga igaz meggyőződését rendszeresen a gyűlés után és a gyűlés termen kívül szokta megmondani, vagy óvatosságból, vagy bátortalanságból s tudja Isten, hogy még miféle tekintetekből.

Egyet azonban, egyfelől az értekezet befolyásából meritett tapasztalatok, másfelől a közhangulat nyomán állíthatók; és ez az: hogy az értekezet, jelen szervezetében, nem eléggé alkalmas annak a nemes célnak az elérésére, a melyet zászlójára irt. Működésében nincsen sem elég tervszerűség, sem elég határozottság. Innen van aztán az a sok halogatás egyik értekezeletről a másikra és ennek folytán az az elégtelenség, melylyel a tagok az értekezetnek alkotásra hivatott részéből távoznak. Más szavakkal: az istentisztelet keretébe foglalt ünnepi rész fölemel, erőt, önbizalmat önt mind a helybeli, mind a távolabbról összesereglet hívek lelkébe; az erők momentán egyesülése által teljes fényben ragyogó protestáns tudat hatalmas megnyilatkozása tiszteletet parancsol a más felekezetűeknek is. Ellenben az arész, amelynek ezt az erőt át kell vinnie az egyházi élet vérkeringésébe, ezt a tiszteletet biztosítania és értékesítenie kell épen a legnehezebb földadatban, az egyházvédelemben — és építésben: ismét elaprózza az egyesült erőket, mintha megijedne azoknak hatalmas nyilvánulásától s nem merné a győzelmes sereget diadalának fölhasználására bocsátani.

Az okokat nem kell hosszasan kutatni. Nincsenek az értekezetnek olyan szervei, amelyek működését folytonossá, egyik gyűléstől a másikig terjedő időben is eredményessé tehetnék.

Nem akarom én ezzel az egyházmegyei értekezetek, helyenként és sok esetben, nagyon üdvös és eredményes munkásságát kicsinyíteni, de úgy látom, hogy ezek sem elég könnyű és mozgékony szervek arra, hogy a rendelkezésünkre álló erőket

mindig és mindenütt értékesíteni tudnák, a mikor és a hol szükség van rájuk, mert hiszen ezek se lehetnek mindig vagy még elég gyakran is együtt.

Az egyházközségek nagyobb része, illetőleg papjaik, az eszközök csekélysege, az érintkezés hiánya vagy ritkasága miatt, még a legnagyobb buzgóság mellett sem fejthetnek ki határozottabb egyházzvédelmi tevékenységet.

Maradnak tehát a kollegiumok állandóan együttműködő tanártestületökkel, kiegészítve a helybeli és környékükön levő egyházközségek papjaival, illetőleg világi tagjaival. Ezeket maga a helyzet alkotta a legalkalmasabb egyházzvédelmi szerveknek az indítvány szövegében kifejtett okoknál fogva. Ugy tekinthetjük őket, mint bármely időben kész, tehát permanens értekezleteket, melyek maguk is termelhetik az egyházépítés, egyházzvédelem eszméit, terveit, de átvehetik a területeken termelt indítványokat, kérdéseket; előkészíthetik és úgy megérlelhetik, hogy mikor azok a nagy értekezlet elébe kerülnek, a gyors foganatosítás föltételeit is magukkal viszik.

Ez okon most már ki is egészítem az indítványt a következőkben.

Az egyházmegyei értekezleteken elő nem készíthető, de halasztást nem tűrő, azaz sürgős megoldást követelő kérdéseket vegyék át a kollegiumokhoz kötött permanens értekezletek az év bármely szakában, de mindenesetre úgy, hogy legalább egy hónapjuk legyen az előkészítés munkájára.

A kollegiumok kerületének pontos meghatározása nem is nagyon szükséges. E tekintetben rendszeren a közelség dönt.

Szíveljék meg a mondottakat mindazok, akiket illet, s ha egyben-másban tévedtem, világítsanak fel, mutassák meg a helyesebb irányt. Ellenben, ha van bennök valami elfogadható is, segítsük egymást annak minél gyorsabb valószínűségében.

Fogarasi Albert.

Ev. ref. templomszentelés Maros-Ujvárt.

1902. június 29.

A vallás hamisítatlan szeretetének, a hazafias érzület megnyilatkozásának ünnepe volt a mai nap!

A templomszentelésre érkező Dr. Bartók György püspök urat a marosujvári vasuti állomásonál gróf Bethlen József fényes diszkapuja előtt a környékbeli arisztokrácia, köztük gróf Bethlen Bálint főgondnok s a Bethlenek, Deési Zoltán főispán, gróf Teleky Ádám egyház-pátronus, s az előkelő nagy közönség jelenlétében, Bőjthe Kálmán főszolgabíró fogadta. A püspök ur gr. Teleky Ádám gyönyörű, négyes fogatu kocsijára ülve, 50—60 nemzeti lobogókkal feldíszített uri fogat kíséretében érkezik a lobogó-diszben tarkázó Marosujvárra. A főbányahivatal előtti fényes bányász-jelvényekkel ékített diszkapu alatt Marosujvár és vidéke előkelősége jelenlétében — kiknek diszes csoportjában jól esik ott látnunk a helybeli román görög katolikus esperes urat — Jancsó Lajos ev. ref. lelkész fogadja az erdélyrészi kerület ev. ref. főpásztorát. Míg az érkezőt a bányász-zenekar a Rákóczy-induló hangjaival köszönti, a mozsárdurrogás egymást éri s az arcokra a szívből feltoluló igaz öröm, valódi lelkesedés ül. Jancsó Lajos, a háttérben, diszes parkban álló új ev. ref. templomra mutatva, a következő emlékezetes szavakat mondja:

„Templomot építettünk! s midőn méltóságodat hazafias körutjában e templom felszentelésére alázattal megkérjük, szívünk igaz vallásos érzetével mondhatjuk, hogy ebben a templomban nem a válasz falakat keressük, de az Istent, ki szeretetre hív el mindnyájunkat! épen ezért környékünk minden igaz embertársának ünnepe ez, mert midőn a szeretet igéjének avatott és ihletett hirdetőjét üdvözöljük, szívből, lélekből érezzük, hogy ugyanazon mennyei atyának vagyunk gyermekei, s daczára a fel-fel-

tűnő ellentörekvéseknek, egyek maradunk Istennek és embertársainknak, drága magyar hazánk szeretetében.“

„Ő Isten országának szerény szolgája — válaszol a püspök — Isten országa, pedig a szeretet országa. Kimondhatatlan örömeire szolgál, ha őt vallásos, hazafias munkálkodásában a nagy közönség ily lelkesen támogatja. Hisz életének célja, működésének iránya: Istennek és hazájának szolgálni!“

A fogadtatás után az ev. ref. papilakhoz megy az illusztris társaság, hol a ház asszonya szives vendégszeretettel, a lelkész növendék leánya pedig diszes csokorral fogadja a püspököt és kíséretét. Ez alkalommal teszi tiszteletét: a nagy-enyedi egyházmegye és a marosujvári ev. ref. egyházközség a püspök előtt, kiknek becses, áldásos munkálkodását teljesen elismerve és a további közös és lelkes együttműködésre felhiva, a legszivesebben fogadja tisztelgésüket ömértósága.

*

Nagyon szeretném, ha a lélekreható templomszentelési ünnepély minden egyes mozzanatát úgy emelhetném ki, a mint valóban lefolyt: a maga szépségében, a maga fenségében nemes voltában, — de hisz' arra egy ily tudósításhoz mért szűk keret nem elégséges. Képzelnék magunk elé 1200 emberrel szorongásig megtelt templomot, a közreműködő lelkészek klasszikus magaslaton álló építő és lélekreható beszédeit, a püspök ihlettséggel teljes és hazafias imáját, a négyes dalkar „Hymnusát“, „Főpásztor üdvözlő“-ét, az orgona és hegedű kíséretű szülő éneket és ismét a vegyes dalkar „Isten dicsőségét“ s a „Szózatot“, végül tegyük még hozzá, hogy 500 egyháztag élt az urvacsorával: bizony elmondhatjuk, hogy az öröm és üdvösség napja volt ez! a mely öröm és üdvösség akkor érte el tetőpontját, midőn a diszes templom építésének történetét végig hallgatók: hogy öt év alatt 24 ezer koronába kerülő templomot tudott az áldozatkészség, a jó akarat, a fáradhatatlan buzgóság építeni. Nem a személyek oklatan és méltatlan dicsőítését akarom kultiválni, de a valódi érdem előtt hódolok meg, midőn e mű megteremtésével gróf Teleky Ádámot, Fritz Pál bányatanácsos és Szabó Albert főmérnök urat említem fel. Es lehetek-e oly figyelmetlen, oly igaztalan, vagy udvariatlan, ha az uraságának arannyal gazdagon himzett nehéz bársony takarójára tekintek, hogy ennek áldozatkész adományozóját, gróf Teleky Ádámné, Zeyk Ágnes ömértóságát fel ne említssem?

Templomozás után a helybeli hatóságok tisztelegtek a püspök urnál a következő sorrendben.

1. A róm. kath. egyház (pap nélkül!)
2. Gör. kath. egyház.
3. Gör. keleti egyház.
4. Kir. bányahivatal.
5. A vármegye Szász József alispán által
6. A főszolgabíró és a község.
7. A kir. járásbíró.
8. Ammoniak szódagyár.
9. Állami iskola.
10. Izraelita hitközség.

Ömértósága a tisztelgő küldöttség mindegyikének üdvözlőre külön-külön tartalmu és hozzá illő választ adott.

A déli 2 órával a kincstári vendéglő tágas nyári helyiségébe közeledre sereglett az illusztris társaság, hol mintegy 150 résztvevő jelenlétében számos, eszmékben gadag pohárhöszöntők hangzottak fel és pl.

Dr. Bartók György püspök a királyra, Szász József alispán a püspökre, Sándor János esperes az egyházközségre, Nagy Károly th. tanár az egyházmegyére, Fritz Pál bányatanácsos Alsófehérmegyére, Jancsó Lajos ref. lelk. a vendégekre, Fogarassy Albert főmérnök a közreműködő lelkészekre emelte poharát és így tovább.

A délután késői órákba benyult közeped után a püspök ur ömértósága az egyház javára működött és működő egyéneknek tett látogatásokat, mint gr. Teleky Ádám és gr. Bethlen Józsefnél, Magyar Mihály bányamérnök, a templom építés vezetőségének egyik buzgó tagjánál s az egyház hűséges pénztárosánál sat. Ezen jóleső és mindnyájunk közörömeire szolgáló látogatások után meglepő volt ömértósága abbeli magas figyelme, hogy a templom belső berendezése javára rendezett hangverseny helyiségét is megtekintette, holott sürgős ügyei már az esteli 9 órai gyorsvonattal Kolozsvárra szölettek, hová Nagy Ká-

roly th. tanár kíséretében el is utazott. Isten áldása legyen mindenütt magas működésén.

Hadd szóljak még az említettem hangversenyéről is, melynek úgy anyagi, mint erkölcsi sikere impozáns volt. A „liget“ mulató parkjában körülbelül 2000 ember hullámzott s a kettős táncsteremben nem sok hiba 1000 ember foglalt helyet. A műsor minden pontja művészi színvonalon állott. A buzgó, fáradhatatlan Rák karmester által vezetett vegyes kar minden dala „ujrá“-ztatott. Marzary K. Jusi és Várady Jolán kisasszonyok kettős dalát lelkes tapsokkal és „hogyan volt“-okkal tüntette ki, valamint Jancsó Adrien kisasszony kedves szavaltatát és Fogarassy Albert tanár humoros felolvasását egyiptomi élményeiről.

Ha elmondhattam, hogy az öröm és üdvösség napja volt ez, nyugodt lélekkel hozzá tehetem, hogy egyúttal vidékünk magyar eleme kulturális magasan állásának fényes tanubizonyosága is volt.

D.

Külföldi szemle.

Az evangéliumi egyházak Ausztriában.

(Áttérések. Szaporodás. Az uralkodó és a kormány állásfoglalása. A Los von Rom mozgalom és a németországi sajtó.)

1. Az áttérések pontos statisztikáját a Chr. d. A. W. után így közölhetjük:

1. Az ág. ev. luth. egyházba átért: a római egyházból	férfi	nő	gyermek	össz.
1901. első félévben:	1308	950	561	2819
1901. II.	1392	1053	609	3054
1901-ben	2700	2003	1170	5878
más egyházakból	129	+126	255	255

Áttérések: 6128

2. A helvét hitvallásu egyh. a római egyh.-ból 1901. I. félévben:	össz.
87 férfi, 107 nő, 22 gyermek	216
II. félévben: 85 „ 93 „ 32 „	„
1091: 172 „ 200 „ 54	426
más egyházakból: 30+55 =	85

Osszesen: 511.

a prot. egyházak összes gyarapodása tehát: 6639
Ezzel szemben a prot. egyházakból átért 917 lélek.
Az utolsó 3 év adatai a következők:

Áttérések a 2 prot. egyh.-ba	1899.	1900.	1901.	össz.: ebből római
6385	5058	6639	18082	17045
Kitérések a 2 prot. egyh.-ból	1899.	1900.	1901.	a római
765	813	917	2495	2210
Létszámgyarapodás	1899.	1900.	1901.	a róm. egyh.-ból:
5620	4245	5722	15587	16835

2. Külső gyarapodásának néhány adatát ezekben sorolhatjuk fel: 36 istentiszteleti hely állított fel, 4 önnálló egyh. község; az osztrák tartományokban mintegy 40 helyen így a reformáció ideje óta először hangzott fel protestáns istentisztelet. Alakult 10 templom-építő társulat; 8 helyen (Innsbruckban a községi tanácstól) templomépítésre telket kaptak; 11 helyen ünnepelték az alapkövetését, 7 helyen harangszentelést, 6 helyen templomszentelést. 5 imaterem 2 paplak, 5 temető zárják be a sort.

Az egyházi élet számos evang. egyesület megalakulásában nyilvánult: Bécsben evang. iskola-egyesület, Grácban ev. énekkör, több helyütt egyh. énekkar, nőegyesület, ifj. egyesület, Gusztáv-Adolf fiókkörök folytatják komoly s nemes munkájukat.

Az áttérések természetesen sokféle magyarázgatás tárgyát képezték mindkét oldalon, s igen jellemzők az ág. ev.-ok VII. egyetemes zsinatának Dr. Loesche által kidolgozott s mint egyhangulag elfoga-

dott elvei, melyeket röviden ezekben foglalhatunk össze: 1. A zsinat mint tisztán egyh. testület, nem tartja munkakörébe tartozónak ítéletet mondani a kath. egyh. keblében támadt Losoon Rom-mozgalomról, a mennyiben ez politikai forrásból eredt és táplálkozik. 2. De az igazán vallásos meggyőződésből fakadó áttéréseket örömmel üdvözli itt is, s ezektől várja is vallás-erkölcsi kötelezettségeik teljesítését. 4. Egyházi tisztviselőitől bizalommal várja e mozgalmas időkben is, hogy távol minden agitálástól, de minden félelemtől is, hazafias és dynasztikus hűséggel, kath. honfitársaikkal együtt fognak munkálni egyházuk, népük, államuk javára. 5. Fájralja, hogy politikai tekintetek becsúztatásával az áttérések ügye elmérgesített, és 6. ezennel alapján a reformáció és ev. egyház és Luther ellen szórt vádak és gyalázások ellen tiltakozik; s tiltakozik végre 7. az osztrák evangélikusok hazafisága és loyálisának rágalmozgása ellen. Kiolthatatlan a hálája a protestáns patens kibocsátásáért; tisztelete hív és éber a mindig türelmes emelkedett védur iránt, ő felsége a császár iránt.

4. Katholikus részről ismételtén történtek kísérletek ő felségének s a kormánynak arra való rábeszélésére, hogy a Los von Rom mozgalom s kivált az interconfessionális törvény ellen foglaljanak állást — eddig jörendin eredmény nélkül. Körber miniszterelnök úgy véli (1901. jun. 3-i programbeszédében), hogy igazán komoly veszélyekkel kapcsolatos vallási mozgalmak nem így szoktak feltűnni s nincs is a kath.-mus fenyegetve Ausztriában, „hatalma igen is nagy a szívek felett.“ A kath. egyház nyugodt maradhat a maga erejében. Törvénytelenégeket azonban a kormány természetesen nem fog megtorlatlan hagyni.

Még érdekesebb, bár épen nem autentikus, dr. Gruscha bécsi érsek magánkihallgatásán folytatott párbeszéde ő felségével, ki egy csehországi útja alatt állítólag e szavakra fakadt: Rettenetes, mennyire megvan ma támadva a kath. egyház, de harcolnunk kell. Nos, az érsek (némelyek szerint „egyéni memorandum“, mások szerint, helyesebben is, az osztrák püspökök fölterjesztése alakjában) élénk színekkel festi a mozgalom élénkségét, nagyságát — a klerus helyzetét általában, melyet általában nehézkesebb mond s a „nagy fenyegető veszély“ ellen ő felsége segélyét kéri. A vatikáni körök bizonyosra veszik, hogy az uralkodó „hódolatteljesen“ fogadta a memorandumot, de arról is biztosítanak, hogy a miniszterium eddigi magatartását teljesen korrektnek jelezte. A klerikalís Vaterland, mint említők, e választ „puszta koholmánynak“ tartja ugyan, mindazáltal általában hitelre talál.

5. A Los von Rom mozgalmat végre a németországi sajtó is komolyabban kezdi venni. A kölni néplap vezércikkben foglalkozik a kérdéssel (febr. 14.) konstatálja, hogy sok ezren formaliter elszakadnak a pápás egyháztól, kik belsőleg már rég elváltak. Közönyösekből ellenséggé lettek; a propagandájuk most a szakadást munkálja s a német birodalom protestánsainak segélyével nagy reményeknek néznek elébe. Nem is alaptalanok ezek a remények. Az osztrák katholicizmus ellentállása nem olyan erőteljes és határozott, mint a hogy várni lehetne. Vezérlő egyéniségeket az idő szűksége nem teremt. Bizonyos bágyadság vesz erőt az egyházon. A jobbra fordulást pedig positive a néptől várja, gondos népmissiótól, minden vonalon keresztül viendő organizálásától s e szavakkal végződik: „A dolgok tovább nem maradhatnak így, különben a liberalis lapok az 1903-ik év kezdetén is abban a helyzetben lesznek, hogy a Los von Rom mozgalomról örvendező s reménykedő hirasokat hozhatnak.“ — A miket remélhetőleg csakugyan továbbra is hozni fognak, kivált, hogy a

kath. lapok vallomásai szerint a nemzetiségi harc-
nál s a soknyelvűségnél is nagyobb akadálya a katho-
likusok egységes ellentállásának a klerus érezhető
foggyatkozásai: lankadtság, közöny s ezzel összefüg-
gésben a nép vallási elhanyagoltsága, természetes
könnyelműségének szabadossága s ezek tágasabb ke-
retéül a socialis nyomor, az állam titkos kulturharca
az egyház ellen, s az egyházi beosztás helytelensége.
Csakugyan remélünk lehet, hogy a politikai indokok
nélkül, tisztán vallásos meggyőződésből eredő Los
von Rom mozgalom nem szívesen tér vissza e nyü-
gök közé, ha új világában egyelőre némi rendezet-
lenséggel, sőt anyagi szükséggel, vagy épen lelki
táplálékának is szűköségével kell szembe néznie. A
német protestantizmus azonban nem késik mindkét
féle segélyvel sietni az egyházakhoz s e példáját a
pápiusok is siet követni, a mint legutóbb is a rajnai
tartományokból 30 német papjelölt jelentkezett s fo-
gadtatott örömmel a leitmeritzi papnevelő intézetben.

Tankó Béla.

TÁRCZA.

A mikesfalvi templom építésének története.

(Vége.)

Csak 1758-ból van egy kis adatunk. Ekkor a Domos-
kos család egyik tagja lakott itt. Felesége Cserei Iiona
volt. Ők építették újra a templom mennyezetét és karza-
tát; legalább is a névfelirat és évszám arra mutat. Ez
időtől kezdve ismét elhallgat a krónika Szentkirályi Vágó
Pál, ki 26 évig volt az egyháznak lelkésze; 1802-ben
halt meg. Utána lelkészek voltak: Szilágyi János, Szilágyi
Mihály és Szilágyi Károly, kiknek életében feljegyzésre
méltó esemény nem történt az egyház életében egészen
Csiszér Zsigmond papságáig, mely időben, 1879-ben építet-
ték a maig fennálló paplakot. Egyházm történetének ez
időtől megszakadt fonalát csak onnan kezdve folytathatom
tovább, mikor a bölcs Mindenható végzéséből ide kerültem
a nyáj vezetésére lelki pásztornak. Az előző időkből azon-
ban tapasztalataim alapján annyit megállapíthatok, hogy
az Urnak e szőlős kertjében hiv kertész szorgoskodhat-
ott, mert ez egyházközségben buzgó, munkás, szorgalmas,
egyesen lelkü, becsülettudó népet találtam. Azóta, ha
akadt is egy-egy utszéli mag, kit a gonosz megkapott, az
egész gyülekezet méltó raja az anyaszentegyháznak.

Sajnos azonban, a lelkieknek eme kedvező állapota
mellett az ekleziás épületei körül súlyos mulasztásokat
találtam. Kétségtelen, hogy a kellő anyagi erő hiányában
történt ez, — a szegénység kálvinista baj: — de így nem
maradhatott tovább. A szerény, de tisztos templomot hét-
száz esztendő viszontagsága annyira megrongálta, hogy
renoválásáról többé szó sem lehetett. Még egy ideig hasz-
náltuk azután, a millenárius esztendőben azonban meny-
zete, falai annyira megrepedtek, hogy az istentisztelet
végzése életveszélyessé vált benne. Ily körülmények között
a közigazgatás utján bezárattuk s még ugyanazon évben
végbement a lebontása is. Leszedtük tehát a hajlékot,
melyben annyi századon át táplálták magukat az igazsá-
got éhező és szomjuhozó lelkek az Ige édes malasztjával.
Az urnak nyája pedig megmaradott s nem volt hely, hon-
nan szívesen, lélekkel felemelkedjék a mindenható zsámoly-
ához. Így új templom építése után kellett látni. De miből
Uram, miből? Hisz Te látod, te tudod, hogy szegények
vagyunk! Ilyenforma gondolatok bizony foglalkoztattak
bennünket. Idejövetelemkor ugyan kezdeményezésemre a
hivek alapítottak gabonamagtárt, de mi volt az ebből folyó
kicsike jövedelem egy ekkora templom építési költségei-
vel szemben? Országos gyűjtés engedélyezését kértük
legelőbb is. Embereink széjjel jártak az országban, bezör-
getve a kegyesek ajtaján s nem eredménytelenül! Adott
kiki szíve és erszénye szerint. Sőt találkozott kegyes szívü
adakozó, ki önként hozta el áldozatát, bár nem is volt
felekezetünkbeli.

A jótékonyágnak olyan ritka gyönyörű példája volt
ez, hogy nem tudom megemlítés nélkül hagyni. Már folyt
az új templom építése, mikor egy szép napon beállított
hozzám a szomszéd Kápolnáról Szakács gör. kath. atyám-
fia és letett asztalomra 10 koronát, mondván: „Uram,
templomotok javára hoztam e kevés pénzt, fogadd el jó
szívvvel tőlem.”

Lehetetlen leírni meghatottságomat, mely a jótékony-
ságnak e nyilvánulására elfogott.

Az egész gyűjtés különben igen szép eredménnyel
járt; 700 forinttal vitt célunkhoz közelebb. Nagys. Apáthy
Péter 200 kor., Bagottai Sámuelné, Bagottai Alfonz, Szé-
kely Sándor és János, Kolozsi Sámuelné, Schwartz Her-
mann 148 kor. Ezenkívül az alispánné ónagságától kap-
tunk egy arany poharat.

Fogadják az összes kegyes szívü adakozók becses
adományukért e helyről is egyházunk nevében hálás, mély
köszönetünket.

E gyűjtött összeg azonban koránt sem volt elég
költségeink fedezésére. Melléje s megtakarított fillérek
mellé a központ segítségét vettük igénybe. Innen 2000
forintot vettünk kölcsön 40 évi törlesztésre s így 3000
forintot összehozva 1899. aug. 22. hozzá fogtunk az épi-
téshez. 1900-ban készült el teljesen az új templomunk. Az
ur nyájának tehát lett hajléka, a Mindenhatóé legyen a
hála, dicséret, dicsőség érte.

Két éve már, hogy megzendült benne a király költő
zsolttára s két éve már, hogy száll az ima, a fohász az
örökkévaló szent Isten zsámolyához, embertársainkért,
anyaszentegyházunkért, királyunkért. Igen, mert az egyház
mindig erős bástyája volt az evangélium szerint reformált
anyaszentegyházunknak, de erős bástyája volt Magyar-
országunknak is. E kettős örökséget vettük át a régi
templommal. Ezt ápolni, megtartani, tovább folytatni át-
hoztuk ez új szent falak közé. Azért most a hálaadások
között az örökkévaló Istennek segedelmét, erejét is kér-
jük, hogy hiven fenntartsuk ama kettős örökséget; az
elődökhöz méltóan teljesíthessük ama szent magasztos
kötelességeket. Erőt kérünk a mindenhatótól, hogy tettek-
kel csinálhassuk a jövő történetét.

Irodalom.

A Magyar Könyvtár most megjelent juniusi sorozata
ujra több értékes füzetel gazdagította ezt a Radó Antal szer-
kesztette kiváló gyűjteményt. A 291. szám Jókai Mór: Petőfi
Sándorról című füzet. Nagy gonddal vannak benne össze-
gyűjtve Jókainak Petőfi Sándorról írott visszaemlékezései, a
melyek eddig csak ujságokban elszórva jelentek meg az ötvenes
évek eleje óta, s a melyek most így egy füzetben kétségtel-
enül nemcsak mint olvasmányok felette érdekesek, hanem
együttal egy új Petőfi-biográfiának legfőbb forrásmunkáját
fogják képezni. A füzetet Váradi Béla állította össze nagy
gonddal, ő látta el jegyzetekkel, s a füzethez igen szép be-
vezetést is irt a Jókai és Petőfi közti viszonyról. — A 292.
szám Ignotus: Változatok a G-három címmel a modern magyar
irodalomnak egyik legértékesebb művelőjét mutatja be. Ignotus-
nak néhány, a legszebb prózában irt költeményét közli össze-
gyűjtve, a melyekben a kiváló író mély filozofikus egyénisége
és stílus művészete igen nagy mértékben érvényre jut. —
A 288—289. számú kettős füzet a Magyar Könyvtár új magyar
Shakspere-jét gazdagítja a Romeo és Julia kiváló új fordítá-
sával, a melyet Telekes Béla, a jeles poéta készített a legújabb
szövegkritika felhasználásával. Az új fordításnak különösen
lyrai részletei, a melyekkel a Romeo és Julia telve van, gyön-
gyei műfordítói irodalmunknak. A Magyar Könyvtár egy-egy
száma 30 fillér. Ugy egyes füzetek, valamint a gyűjtemény
eddig megjelent összes füzetek megrendelhetőek egyszerre rész-
letfizetésre is a kiadócégnél, a Lampel-Wodianer-féle udv.
könyvkereskedésben, VI. Andrásy-ut 21. szám.

Értesítés. Tisztelettel értesítem a Nagytiszteletü Lelkés
urakat és mindazokat, kik korábban jelzett, most már nyom-
tatás alatt álló egyházi beszédek füzetének megjelentét vár-
ják, hogy a beszédfüzet: A mi hitünk és prédikálásunk kö-
vetkező július hó elején megjelenik. A kik még addig meg-
rendelni óhajtják, sziveskedjenek megrendelő szándékukat
alólirott címére legkésőbb július 8-ig megküldeni. Ára a meg-
jelenés előtt: 3 korona; azontul bolti áron kapható. Tartalma:

A dispositio összelmélete, régibb és újabb ellenáramlatok (mely a szokásos előszó helyén áll), ezután jönnek az egyházi beszédek ily rendben: I. Isten képe hordozói, II. Erős hadakozók és szegletes próféták; III. A próféta jutalma (mindhárom közönséges); IV. János ereje; V. A hitetlenek hite; VI. Közleljünk (mert közel vagyunk, adventiek); VII. Jézus születésének igaz ünneplése (karácsonyi); VIII. Az Úrnak világossága körül veszen minket (karácsony másodnapján); IX. Az utolsó ítélet (esztendő utolsó vasárnapján); X. Ég és föld vallástétele (újévi); XI. A gondviselés (közönséges); XII. Jézus helye a földön (közönséges); XIII. Csodatevő volt (közönséges); XIV. Az emberiség állásfoglalása (virágvasárnap); XV. Akkor csufoltatik a Krisztus, mikor az erkölcsbirák zsoldbul élnek (nagy-pénteki); XVI. fél-ámadott (husvét); XVII. Mikor ment és mikor nem ment menyországba? (áldozó csütörtöki); XVIII. Pünkösd a hit és bátorság ünnepe (pünkösd); XIX. A második templom (pünkösd második napján). Ezekon kívül még hat közönséges beszéd. Tekinve az egyházi — beszéd — irodalomnak mostani tultermékeny időszakát: illendő figyelemmel és kimélettel viseltetem az olvasók ideje s türelme iránt. E szempontból a beszédeknek a számát is megkevesebitem, terjedelmüket is korlátozni törekedtem, könyörtelenül kigyomlálván mindazt, a minek a protestáns fogalmak mérlegébe sulya és jelentősége nincs. A kik előfizetési szándékukat annak idején bejelentették: az illető összegeket a jelzett időig is akár hozzám, akár az illető gyűjtő lelkész urakhoz. Az utóbbi eljárást még inkább óhajtanám, a mennyiben a nyilvántartás kevesebb időt igényelne, mégis könnyebb lenne. Kiváló tisztelettel. Uj-Bánovcén (Sie mellett, Szerémm, u. p. Uj-Banovce) 1902. június 16. Vásárhelyi Zs. ev. ref. lelkész.

E rovatban ismertetett művek kaphatók *László Albert és Társa* a tiszántúli ev. ref. egyház bizományosa, protestáns irodalmi könyv kereskedésében. — *Debreczen.*

Különfélék.

Zelenka Pál tiszai luth. püspök *Szentiványi* főfelügyelővel Brassó megyébe érkezett, hogy az ottani magyar csángók luth. egyházait meglátogassa. Átutaztában Kolozsvárt meglátogatta a mi püspökünket, kivel testvéries jó viszonyt tart fenn. Brassóban nagy örömmel fogadták s jelenlétében nagy tüneményt rendeztek *Mohr* Gyula volt esperesnek, kit az utóbbi időben több oldalról megtámadtak volt. Isten áldása legyen utján a testvér egyház magyar püspökének.

Sepsi-szentgyörgyi egyházunk hivei, élükön kiváló főgondnokukkal *Gödri* Ferencz polgármesterrel, — mint olvassuk — derék lelképásztoruknak Révay Pálnak, a kedves „Pali bácsi“-nak 30 éves papiszolgálata alkalmából jubileumot szándékoznak rendezni. Valóban méltó embert fog érni az elismerés, mert „Pali bácsi“ mint ember és pap egyike a legérdemesebbeknek.

Ifj. Bene István s.-szentgyörgyi s. lelkészt e hó 6-án iktatták be új hivatalába az aldobolyi egyh. község rendes lelkészi székébe szép ünnepély keretében. Aldoboly ez a szép székely község újabb időben oláh agitációk fészke kezdett volt lenni. Az új pap munkájára e részben is áldást és sikert kívánunk.

Kegyeltes, hazafias szép ünnep folyt le az eresztevényi temetőben jul. 2-án, a székely ágyúhős Gábor Áron sirjánál. A mozgalom kezdeményezői s nagy részben az ünnepély szereplői is a ref. papok voltak. A szép ünnepély a „Szózat“-tal kezdődött. Imát *Wal-lancs* Miklós maksai pap mondott. Egy zsoldár-vers éneklése után *Butyka* Vilmos nagy-borosnyói tanító szavalta el *Szabó* Jenő k.-vásárhelyi papnak „Gábor Áron sirja“ cz. versét. Utána *Demes* Péter k.-borosnyói pap tartott nagyszabásu rapszodikus ünnepi beszédet. A „Székely-Társaság“ nevében *Gyárfás* Győző

alelnök koszoruzta meg a harcos sirját. Majd *Péter* Gerő theol. mondott a hős életrajzát ismertető beszédet, míg *Gyárfás* Sándor theol. *M. Kovács* Gyula „Tépett foszlányok“ cz. hatalmas költeményét adta elő. Berekesztésül a hazafias ünnepek társadalmi jelentőségét méltatta *Nagy* György ügyvédjelölt. A szép ünnepélyt a „Hymnus“ zárta be. Nem tudunk eléggé örvendeni azon, ha ref. papságunkat a hazafias nemzeti és társadalmi mozgalmak nemes munkájának élén látjuk. Egyházunknak és papságunknak mindig dicsőségére szolgált ez. Csakhogy a szót tett is kövesse, hogy ne csak szónoklóknak láttassunk, de munkásoknak, komoly higgadt, férfias munkásoknak is ismerjenek első sorban saját háztájunk körén belül: gyülekezeteinkben s azután egész közéletünkben. A komoly munkán Isten áldása van. Legyen a mi papságunk munkáján Istennek áldása!

Lutheránus konferencia. A szigorú confessionalismus alapján álló német lutheránusok körében mozgalom indult meg, hogy az összes országok lutheránusait magában foglaló s a luth. egyház egységét kidomborító szövetség létesüljön. Erre hívja fel a figyelmét *Resch* jénai egyh. tanácsos „Das Lutherische Einigungswerk“ cz. művében. Ily szövetség organumául ajánlja az 1867-ben alakult „Általános Lutheránus Konferencia“-t, mint állandó választmányt, mely időszakonként más-más országokba hívná meg a konfesszionális lutheránusokat egy-egy „Luther-Tag“-ra. Minálunk az „Evang. Egyh. Szemle“ az eszme propagálója. Az eszme szép, de az alap határozottan reakciós. Pedig az idő kerekét nem lehet megállítani.

A lelkész- és káplánhiányon egy új indítvány ugy akar segíteni, hogy a püspökök székhelyén több *vándorlelkészi* állomás szerveztessék, kiket aztán a püspök küldene ki esetről-esetre, hosszabb vagy rövidebb idejű szolgálattételre a szükségben levő községbe. A vándorlelkésziségek *rendes* papi állomások lennének, a kongruásnál magasabb fizetéssel a *közalaplól* láttatnának el, sőt elnyomorodás esetére nyugdíjukról azonnal most gondoskodni kellene. Ez is valami, de korántsem a kérdés megoldása.

A M. Prot. Irod. Társaság ez évi közgyűlése *Hódmezővásárhelyen* lesz és pedig szept. 16. és 17. napjain.

Lelkésziiktatás Száraz-Ajtán. Mult hó 22-én iktatták be hivatalába Érsek Elek újonnan választott lelkészt, kit hivei az előző szerdán, ugy az ágostonfalvi állomásnál, mint a falu végén felállított díszkapu előtt kitörő örömmel és szokatlan lelkesedéssel fogadtak. Nagy kíváncsisággal szemlélték új lelképásztorukat, kit azelőtt sohasem láttak s mégis egyhangulag hívtak el maguk közé. A hivatalos beigtatást Balázs Ignác köpeczi lelkész, esperesi megbízott végezte. Az új lelkész buzgó ima után székfoglaló beszédet mondott a Jerém. 23 r. 28 v. alapján. Beszéde szépen kidolgozott, mélyen járó, figyelmet lekötő vala. Tanubizonysága írója tartalmas lelkének. Istentisztelet után közebédre gyűltünk össze, hol — mint az ilyen alkalmakkor szokás — a köszöntők váltogatták egymást. Feltűnést keltett, hogy az egyházmegye lelkészei és világi hivatalnokai közül, jóllehet az egyházközség presbyteriuma által mindnyájan hiva voltak, esperesi kiküldöttön kívül, csupán a két Baczon lelkésze jelent meg. A világiak közül senki. „Fiacskáim, szeressétek egymást.“

2343—1902.

KÖRLEVÉL

valamennyi Nt. Esperes aá.-hoz és a püspöki egyházközségek tt. Tanácsához.

A folyó évben tartott főt. és mélt. egyetemes konvent sajnálattal konstataulta ismét, hogy az országos közalap jövedelme évről-évre állandóan csökken, minek meggátolása érdekében fölhívta az egyházkerületek figyelmét arra, hogy saját hatáskörükben minden lehető kövessenek el a közalapi jövedelem csökkenésének meggátolására, addig is,

mig ezen intézmény sorsát az összeülő zsinat, az esetlegességek ellen, törvényileg biztosíthatná.

Fölhívjuk ennél fogva nt. Esperes aait. és a püspöki egyházak tt. Tanácsait, hogy az országos közalapi adó kirovása és behajtása körül a lehető legnagyobb pontossággal és a végrehajtási utasítás szigorú szemelött tartásával járjanak el, mert ily eljárás mellett remélhetőleg elkerülhető lesz a sajnálatos csökkenés.

Különösen felkérjük t. Czim figyelmét arra, hogy a kirovás rendjén minden adóképes egyháztág fölveteléről, az osztályozásnak nemcsak lefelé, hanem fölfelé, való igazításáról és a leírásoknak csakis a legindokoltabb esetekben való engedélyezéséről gondoskodjanak, utasítván az egyházközségek presbiteriumait arra, hogy a föltétlenül szükségesnek látszó leírások engedélyezését és az egyes tagokra kirovott járulékok mérséklését, lelkiismeretes kutatás alapján teendő indokolt fölterjesztéssel kérelmezzék,

A központi ellenőrzés megfelelő gyakorolhatása érdekében pedig arra kérjük a t. Czimet, hogy az évenként megállapított bevallási ivaik végeredményeit kitüntető föt a b e l l a (18—8) egy hitelesített példányát, minden évi márczius hó 15-ig, terjeszszék föl ig. tanácsunkhoz, illetve a püspöki egyházak tanácsai, föt. Püspök aa.-hoz, kitüntetve azokban az illető egyházak megelőző évi tartozási összegét is és kimerítően indokoltván minden egyes csökkenés eredetét.

Felhívjuk egyuttal a t. Czim figyelmét ismételtén is a reformáció perselypénzeknek, mint tőketermészetű adománynak, gondos gyűjtésére és a múlt évi 5287. számú körrendeletünk ama rendelkezésére, melyszerint a kirovott és a kezelési szabályok 17. §-sa értelmében decz. 1-ig multhatatlanul beszédendő járulékok, decz. hó 28 ig, föltétlenül küldessenek be a földhitelezetbe, hogy egyházkerületünk ne szerepeljen évről-évre a legnagyobb hátralekosok között.

Az erd. ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1902. június hó 20-án tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Makcay János,
titkár.

734—1902.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a küllői egyházmegyébe bekebelezett s z á s z c s á v á s i egyházközség kántortanítói állomására ezennel pályázat hirdetik.

J a v a d a l o m :

1. Tisztességes lakás gazdasági épületekkel és házi kerttel.
 2. Földbirtok: 6 hold 429 □ öl szántó, kaszáló és szőlőföld, melynek hasznértéke: 60 korona.
 3. Buza-, törökbuza-, bor- és fakepe értéke: 191 kor. 50 fill.
 4. Tandij az iskolai pénztárból negyedévi előleges részletekben: 100 kor.
 5. Temetési stola-váltás az egyház pénztárából: 30 korona.
 6. Az 1901. évi 55097. számú Vallás- és Közokt. Min. rendelettel engedélyezett 418 kor. államsegély.
- Összes javadalom: 799 kor. 50 fillér.

K ö t e l e s s é g e k :

1. A vásár-, ünnep- és hétköznapi Istentiszteleten és temetéseknél énekvezetés orgonakisérettel.
 2. Az osztott elemi népiskolákban a kijelölendő osztályok tanítása.
 3. Egyházi énektanítás.
 4. Az ismétlő tankötelesek tanítása a II-od tanítóval felváltva.
- Pályázati határidő 1902. augusztus 2.
Folyamodványok nt. Nagy Domokos esperes aa.-hoz, Kutyalvára (Alsó-Fehérmegye) küldendők.
Kolozsvárt, 1902. július 2.

Bartók,
püspök.

642—1902.

MEGHÍVÓ.

Van szerencsém a sepsi ev. ref. egyházmegyei közgyűlés m. t. és tt. tagjait a f. év július 14-én délelőtt 9 órán kezdődőleg, Sepszi-Szentgyörgyön, a Székely-Mikókollegiumban tartandó rendkívüli egyházmegyének közgyűlésére meghívni.

Tárgyak: 1. Az egyházmegyei tanács már megadott véleménye a nagy-enyedi egyházmegyének az esperesi vizsgálat ügyében tett javaslatára.

2. Véleményadás a Mélt. Ig. Tanácsnak az egyházmegyék új beosztása tárgyában tett javaslatára.

Bikfalván, 1902. július 2-án.

Vén Mihály,

sepsi ref. egyházm. esperes.

PÁLYÁZATI HIRDETME NY

a hajdunánási hat osztályu ev. ref. gymnásiumban üresedésbe jött egy rendes tanári állásra.

Pályázhatnak a történelem- és latin nyelv- ből, esetleg a történelem- és magyar nyelv- ből középiskolai oklevéllel bíró ev. ref. vallásu tanárok és tanárjelöltek.

Evi javadalom: 2400 Kor. törzfizetés és 400 K. lakáspénz évnegyedes részletekben előre fizetve; az állami segélyezés tárgyában létrejött szerződéstervezet legközelebb várható jóváhagyása esetén pedig ezenkívül még öt izben 200—200 K. ötödéves korpótlék és jogosultság arra, hogy a megválasztandó rendes tanár szolgálati évei arányában a 2600—2800—3200—és 3600 Kor. törzfizetéssel javadalmazott fokozatba előlépjen.

Az állandósítás e tanszéken egy évi sikeres működés után történhetik; de e tekintetben a jogot az iskolai előjáróság kizárólag magának tartja fenn.

Nyugdíj-igény az 1894. évi XXVII. t.-cz. értelmében.

Ha a kijelölt szakokból okleveles és egyébként is alkalmas tanfériak nem jelentkeznek, nem okleveles egyének pályázati kérvényei is figyelembe vétetnek s az ekként megválasztott helyettes tanárnak havonként előre fizetendő 1800 K. évi fizetése leendő; ha azonban időközben oklevelet szerez, annak bemutatásától kezdve a rendes tanári illetmény élvezetébe lép.

Egyenlő képesítés mellett előnyben részesülnek azok, kik a gyorsírást és francia nyelvet is képesek tanítani.

A kellőleg felszerelt t. i. a születést, képesítést, eddigi tanári szolgálatot, hadkötelezettségi viszonyt és egészségi állapotot igazoló okmányokkal ellátott s a h.-nánási ev. ref. Egyháztanácshoz intézett kérvények f. évi július hó 25-ig alólirott lelkészelnökhöz nyújtandók be.

A megválasztott állását f. évi augusztus hó 29-éig tartozik elfoglalni.

Hajdunánás, 1902. július hó 2-án.

Benkő Lajos,
ev. ref. lelkészelnök

Kállay Ivre,
főgondnok.

FÖLHÍVÁS.

A marosi egyházmegye egyházi értekezletének elnöksége tisztelettel fölszólítja mindazokat, kik a hozzájuk beküldött értekezleti taggyűjtő ivaik még be nem küldötték, hogy sziveskedjenek rövid időn beküldeni tiszteletes Viski Gyula értekezleti titkár urhoz, Mező-Bándra (u. p. helyben). Egyuttal arra is kérem tisztelt lelkészársainkat, hogy a tagsági díjakat — úgy a saját, mint egyházmegyei képviselőjük nevére küldött ivaiken aláíratkozott tagoktól — sziveskedjenek beszédni és beküldeni tiszteletes Molnár Lajos értekezleti pénztárnok urhoz, Harasztkerék (u. p. Vaja), értesítvén azon alkalommal tiszt. titkár aát is a beküldött pénz mennyiségéről és a tagok neveiről, hogy kik után küldötték be a tagsági díjakat az 1902. évre.

Makfalván, 1902. július 2.

Benedek Dénes,
értekezleti ügyvivő elnök.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendőek, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

„Az új magyar hit“, vagy a pápaság és az evangélium.

(Vége.)

Elvileg úgy tanítja ugyan a kath. egyház, hogy a szentírást, a hagyományokkal és a pápák rendeleteivel egyenlő tiszteletben kell tartani. Tényleg azonban azt a hagyományok és a pápai rendeletek egészen háttérbe szorították. A szentírást az egyház a pápa alkalmatlan versenytársának tekinti, ezért ezt a clérus minden áron alkalmatlanná akarja tenni. A biblia iránt való ellenszenv, a dolog természetéből folyólag mind nagyobb lett a pápáknak. IX. Gergely a toulousi zsinaton a biblia olvasását eltiltotta. Az Erasmus biblia fordítása a pápai könyvtárban a tiltott könyvek közé helyeztetett. VIII. Orbán és utódai kárhóztatták Jansen Kornélius bibliai tételeit. XI. Ince, XI-ik és XII-ik Kelemen eltiltották a bibliának népnyelven való olvasását. A múlt század pápai hasonló ellenszenvvel viseltettek a biblia iránt. IX. Pius 1850-ben felhívta a püspököket, hogy a hívőkben gyűlöletet ébreszenek ama mételyszegő tudomány — a biblia — olvasása iránt. De, már 1864 év márczius 24-én azon merész kijelentésre ragadtatja magát, hogy a biblia olvasásából több rossz, mint jó származik. Még tovább megy 1864 decz. 8-áról kelt körlevelében, a melyben a biblia terjesztését, mint pestist, ünnepélyesen átkozottnak mondja.

E pápai rendeletek homlokegyenest ellenkeznek Jézus mondásával: „Tudakozzátok az írásokat.“ Mindez nyilván mutatja, hogy a római hivatalos egyházat borzalommal tölti el a biblia; mivel a benne lévő isteni kijelentés súlyos ítélet ellene. Ezért, míg 1792—1892-ig a protestantismus 400 nyelvre fordította le a bibliát, addig e téren a pápák egyebet nem tettek, mint átkozódtak, és tiltó rendeleteket bocsátottak ki.

A leirottakból láthatjuk, hogy a pápás római egyházzal, bár mennyire is óhajtanók az uniót, meg sem kísérhetjük, mert Róma ellen-

tétbe helyezkedett úgy az evangélium örök igazságaival, mint a nemzeti eszme minket lelkesítő ideáljával. Róma célja a világ uralom a pápa fenhatósága alatt; a mi vágyunk az Isten országának megalapítása a Krisztus zászlója alatt.

Ezért a protestantismust, a midőn tiltakozás marad Róma ismert üzelmeivel szemben, merev megkötöttséggel nem lehet vádolni, mert a protestantismus, mint evangéliumi hirmondó, a vallás isteni eredetét és rendeltetését kell, hogy bizonyítsa tanaival és életével. A keresztyéneket az evangéliumi egyház arra kell nevelje, hogy keressék és szeressék az Isten országát; mert Isten országa az igazság országa. Ezért mondja Jézus Ján. ev. 18 r. 37 versében: „Én azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról: valaki az igazságtól van, hallgatja az én beszédemet.“ E bibliai alapon a protestáns egyház és ennek vezetői a papság örök hivatása marad mindég, hogy magas szakképzettségük és hivatásuk szerint fénysugarakat hozzanak le a menyországából a hívők mindennapi életébe s hogy a menyország láthatatlan igazságát harciba állítsák a farizeizmussal és vallástalansággal; nemes életük példájával pedig és lelki békességükkel magukkal ragadják Isten országába, még a közönyösöket és vallástalanokat is.

Az evangélium Istennek akarata és ha az evangélium az emberek bolondságaival szemben hiven predikáltatik, miként a hang a levegőben, a villámszikra a dróton terjed, úgy terjed Isten országa szavaink és gondolataink által agyvelőről, agyvelőre. Az evangélium mint isteni erő olyan, mint a napsugár, a víz, a levegő; áldásunk és közös kincsünk. Ezért mondá Jézus „Elmenvén tanítsatok.“

A mi harcunknak fegyverei nem testiek, hanem lelkiek. És két féltett kincsünk van nekünk, magyar protestánsoknak: hitünk és hazánk! E két kincs szeretete egy érzelemben olvad össze keblünk oltárán. Kölcsey Ferencz ezért a mi szivünkéből szól e szavaival: „A hit és hazaszeretet az emberi szeretet és óhaj-

tás összesége. Oltár atyáid által Istennek építve, ház, hol az élet első örömeit izleled; föld, melynek gyümölcse táplált; szülőid, hitvesed, gyermeked, barátid, rokonid, polgártársaid — egytől egyig csak kiegészítő részei annak.“ Ez érzés hatása alatt bontották ki a dicső zászadokban nagynevű fejedelmeink a szabadság zászlóját és harcoltak, e két nagy eszméért: a hitért és a hazáért! E zászló alatt kell ma mi is lelki fegyverekkel harcoljunk, hogy meggyőzzük a mi testvéreinket, hogy minden lakóját e hazának az evangélium igazságairól, hogy az igazság szabadokká tegyen mindeket.

Ezért minden kecségető ajánlatok daczára, mi a próféta nép az evangélium talaján kell maradjunk. És ha a világ csábító Róma felé mutatnak, mi rendületlenül akkor is mindég ezt kell, hogy hirdessük: Csak Krisztusban van üdvösség! Pál apostol erős kifejezéssel, de igazán erősíti álláspontunkat, midőn a korinthusi első levélben így szól: „Ha valaki a mi Urunk Jézus Krisztust nem szereti, legyen átkozott!“ Jézus pedig igazolja Pál apostolt, e szelid szavaival: „A ki bizonyoságot teszen rólam az emberek előtt, arról én is bizonyoságot teszek az én menynevei atyám előtt.“ Mi pedig, mint evangéliumi nép, nem embereknek, hanem Istennek akarunk szolgálni és ha hiven szolgálunk az Urnak, bizonytalant fentartjuk az őseink által megteremtett és megvédett magyar hitet!

Péchy Árpád
brassói ev. ref. pap.

A vallástudomány főbb vonásai Tiele szerint.

Tiele Kornél Péterről f. év január 11-én történt halála alkalmából több hazai egyházi lap megemlékezett. Én necrolog helyett Tiele legújabb művének tartalmát óhajtom e lap olvasó közönségével megismertetni, előrebocsátva a legszükségesebb életrajzi adatokat. Tiele 1830-ban született. 1853-ban moordrecht, 1856-ban rotterdami pap, 1872-ben a leideni remonstráns seminarium vezetője, 1877-ben az odaváló egyetem tanára lett. Doctora volt a bolognai, dublini és edinburghi egyetemeknek; részben rendes, részben tiszteletbeli tagja volt négy holland, négy angol, négy amerikai, egy francia és egy belga tudós társaságnak. A tudományos theologia egyik legelőkelőbb harczosa, a Leidenben Scholten és Kuenen alatt „támadt új világosság“ hatalmas zászlóvivője volt. Főbb művei: „De geschiedenis van den godsdienst in de oudheid tot op Alexander den Groote“ (A vallás története az ó-korban Nagy Sándorig); „Vergelijkende geschiedenis van de Egyptische en Mesopotamische godsdiensten“ Az (egyp. és mesopot) vallások összehasonlító története); „Inleiding tot de godsdienstwetenschap“ (Bevezetés a vallástudományba). Az Edinburghban 1896. és 1898-ban tartott Gifford-felolvasásokat tartalmazza. Legújabb műve a múlt év őszén megjelent „Hoofdtrekken der godsdienstwetenschap“ (A vallástudomány főbb vonásai), melynek kivonata alább következik. Tudományban és vallásosságban egyaránt kitűnt. Türelm és szabadság voltak vezérei; meggyőződése volt, hogy az élet legnagyobb kérdései csak hit által

oldhatók meg. Maga mondta: „l'infini me sourmente“ (a végtelen szorongat engem); s halála után méltán mondták, hogy kegyessége és Isten előtt járása adta neki mindazokat a nemes tulajdonságokat, melyeket benne mindenki dicsért. Szellemének nagyságáról beszéljenek saját gondolatai.

*

A vallásbölcsezet nem bölcsezeti hittan, nem is része az általános bölcsezetnek, mely minden dolgok eredetével foglalkozik, hanem bölcsezeti vizsgálása annak az általános emberi jelenségnek, a mit vallásnak nevezünk. Mint ilyen tehát vallástudomány szorosabb értelemben. Nem feladata és nem is képes hittant összeállítani — ez a theologus vagy dogmatikus feladata. Nem tartozik hozzá valamely vallásnak vagy vallásos tannak a védelme — ez az apologia dolga. A vallástudománynak arra kell törekednie, hogy az emberben a vallást megértse, megmagyarázza és így a vallás lényegét megállapítsa s eredetét felkutassa. Így szolgálta az általános bölcsezetnek anyagot a vallás tudományos vizsgálatainak eredményeiben. A vallástudomány módszere nem az egyoldalú tapasztalati módszer, mely megelégszik az események összegyűjtésével; sem a szemléleti, mely rendszerét a priori építi fel; még a *genetico-speculativ* módszer sem ajánlatos, mely mint a történeti vizsgálódás és a dogmatikai szemlélődés erőszakos összekötése, nélkülözi az igazi egységet.

Egyedüli helyes módszer a *történeti*. De a vallástudománynak figyelembe kell vennie természetesen az anthropologia, sociologia s mindenek előtt a vallások összehasonlító vizsgálatának eredményeit. Szóval, a vallástudomány módszere az, a mi minden más szellemi tudományé; az, a mely a különösről halad az általánosra és a jelenségeknek ezen az uton nyert ismeretéből vezeti le azoknak alapját, törvényeit, a változatlant és maradandót a változóban és mulandóban. A vizsgálódás tárgya pedig maga a vallás. Vallás alatt értjük mindazokat a jelenségeket, melyek által egy emberfeletti hatalomba vetett hitünket kifejezzük s vele való viszonyunkat fentartjuk megkülönböztetvén ezeket a jelenségeket minden mástól pl. erkölcsi, művészi, stb. életjelenségtől. Azon ellenvetésre, hogy az emberfeletti az észrevehető körén kívül esik s így tudomány tárgya nem lehet, azt feleljük, hogy mi az emberfelettit annyiban vizsgáljuk, a mennyiben az a mi hitünkben jelentkezik. A vallás lélektani, történeti és társadalmi tünete és a vallásbölcsezet, mint vallástudomány, egyszerűen az embert vizsgálja, mint vallásos lényt.

A vallásbölcsezet nem helyettesítheti a dogmatikát. A dogmatika valamely egyháznak vagy sectának rendszeres hittana s az illető egyházhoz nem tartozók előtt csak történeti értéke van. A bölcsezeti hittan igenis, mely szakít minden egyházi tekintéllyel, helyébe lép a dogmatikának. A vallásbölcsezet azonban mint vallástudomány nem helyettesíti sem egyik sem másik dogmatikát, hanem mellettük áll kölcsönviszonyban, egymást kiegészítik. A dogmatika az igaz vallást írja le rendszeresen, megmutatja az üdv utját és e tant igazolja a gondolkozás előtt; a vallásbölcsezet a vallást igyekszik megismerni minden alakjában, hogy annak lényegét megértse, eredetét az emberi kedélyben megtalálja. A mi a vizsgálódás menetét illeti, a történeti tanulmányozás által megismerjük a vallást mint lelki életet, mint állandó levést. Ezért foglalkoznunk kell a vallás kifejlődésével, meg kell figyelni utját, különböző áramlatait, előfeltételeit, törvényeit, hogy így feleletet adhasunk azon kérdésre, vajjon a vallás folytonosan megújuló és módosuló alakjaiban állandó fejlődés észlelhető-e s ha igen, miben áll ez lényegileg? Az ezen kérdéssel foglalkozó rész az alaki vagy morfológiai (morfé) rész.

Az anthropologia bizonyossága szerint a vallás nem csupán általános emberi jelenség, hanem nyilatkozásának módja, alkotó elemei lényegileg mindenütt és minden időben ugyanazok. Tehát tanulmányoznunk kell ezeket az állandóan visszatérő jelenségeket — *fenomenologico-analyticai* vizsgálódás. Azután jön mint az egésznek koronája a *psychologico-synthetici* vizsgálat, melyben tanulmányozzuk a vallást, mint bizonyos kedély állapot által meghatározott viszonyt, mint lelki jelenséget, megkülönböztetve a művészi, erkölcsi, társadalmi és politikai élettől és ezáltal igyekszünk a vallás lényegét és eredetét az emberben kinyomozni. Ez az *onthologiai* rész.

(Folyt. köv.)

Biró Sándor.

Protestáns egyházi ünnepély Gyaláron.

Egy megható, lélekemelő protestáns ünnepély folyt le az elmúlt június hó 22-én hazánk délnyugoti szögletében oly községben, a hol ezelőtt csak egy tized évvel is alig lehetett magyar szót hallani. Hunyadmegyében, magas, erdős hegyek tetején fekvő Gyalár községében (vasbánya helység) az említett napon harangfelavatási ünnepély volt. Régi óhajukat látták e napon megvalósulva az említett községben lakó protestáns bányász-mérnök urak és sok bányamunkás. Ugyan már ezelőtt egy pár év óta, harangszó hívogatása nélkül is összegyűltek a protestáns hívek Isten imáadására, mikor olykor valamely protestáns lelkész meglátogatta őket, de mióta e sorok írója mint rendes beszoigáló ev. ref. lelkész, minden papi teendők végzése és minden hónapban egyszer rendes istentisztelet tartása végett az említett bányahelységben meg szokott jelenni, azóta mindinkább óhajtották a hívek, hogy bár lenne már harangjuk, melynek hangja meghatározott időben összehívja a híveket Isten imáadására.

A hívek óhaja teljesült. Az isteni gondviselés a gyalári protestáns hívek között is adott egy buzgó, vallásos tisztviselőt Kobiálka János bányafőmérnök ur személyében, ki, mint ágostai hitvallásu, a Gyaláron lakó protestáns hívek egyházi élete előhaladására, terhes hivatalos elfoglaltsága mellett sem kimél semmi fáradságot. Az ő érdeme és közbenjárása folytán ajándékozott a nagyméltóságú pénzügyminiszter ur a gyalári protestáns fiókegyház részére másfélezer koronát érő arany és ezüst Urasztali edényt, melylyel az Urasztala évente hatszor megterítették a buzgó hívek számára. Az ő buzgó fáradozásának eredménye az, hogy most már egy szép, 3 méter mázssás, felavatott harangnak a hangja hívja össze a híveket Isten imádni. És ha Isten e buzgó, vallásos pátronus életének kedvezend, az ő érdeme leend az is, hogy még ez év folytán Gyaláron a protestáns templom építésének alapköve is le fog tétetni. De az említett hitbuzgó pátronuson kívül, a gyalári protestáns urasszonyok is törekednek egyházuk iránti buzgóságukat kimutatni. Ezek között meg kell említenem Buczek József főmérnökne szül. Horváth Ilona ref. vallásu urasszony ónagyságát, ki ez évben egy értékes, sajátkezüleg varrott urasztali terítővel ajándékozta meg a 110 protestáns (96 ev. ref.; 10 ág. ev.; 4 unit.) lelket számláló fiók-egyházat. Isten sokáig tartsa meg az ilyeneknek drága életét, hogy hitbuzgóságuk másokat is hasonló tettekre buzdítson. Az ilyeneknek tetteiből tünik ki, hogy ha külsőleg szegények is vagyunk, de bensőleg mégis gazdagodunk.

A harangfelavatási ünnepély a következő sorredben folyt le: Június 22-én reggel 9 órakor, Gyalár minden nemzetiségű és vallásu lakói összegyülekeztek a bányászletvezetőség irodai helység udvarára, a honnan a beszoigáló ref. lelkész és ez ünnepélyre meghívott tiszt. Bárdi Zsigmond nagy-szebeni ágostai lelkészszel ünnepélyes rendben kivonultak a község telep részébe, hol a kincstár által ajándékozott, magosan fekvő, szép belső telken, kőalapra fektetett, magos vasoszlopokból épült, bádoggal fedett, ez alkalomra nemzeti lobogókkal feldíszített torony mellé gyülekezve, e sorok írója vezetésével a gyülekezet elénekelt a 90-ik zsoltár első versét. És itt meg kell említenem azt is, hogy ugy a bányásztiszt urak, mint a bányamunkások között, sokan vannak, kik egyházi

énekeinket jól tudják énekelni. A zsoltár eléneklése után a beszoigáló ref. lelkész mondott alkalmi imát, az ima után alkalmi beszédet tartott az ágostai lelkész. Ezek után ismét felhangzott az alkalmi ének, melynek végeztével megszólalt a helyére állított harang érczes hangja, melynek hallatára, hogy mily érzés fogta el mindnyájunk szívét, lelkét, — azt leírni nem tudom, csak láttam, hogy némely hallgatónak szeméből az öröm miatt könny gördült ki, mások meg így sohajtottak fel: Istennek legyen hála, hogy ezt megértük! Ezután a gyülekezet az állami iskolába vonult harangszó mellett, hol először e sorok írója, azután az ágostai lelkész tartottak rendes istentiszteletet, itt is alkalmi imával és beszéddel.

Végezetre: befejezésül ugyanez alkalommal lettek a protestáns tanköteles növendékek a hittanból kikérdezve, kiket a tanév folytán a beszoigáló ref. lelkész részesített a hitoktatásban havonként kétszer 3—3 órában minden díjazás nélkül. Történt ugyan folyamodás a díjazás-ügyben, de a kérés nem talált meghallgatásra, pedig bizony a hiv. lap közlése szerint a hitoktató lelkészek közül többen részesültek az állami segélyből hitoktatási díjazásban, de a gyalári hitoktatónak nem jutott. *)

Igy ért véget a harangfelavatási ünnepély d. u. 1 órakor, a mikor a hivatalosak ismét a kiinduló helyiségbe, főgondnokunk és főpátronusunk vendégszerető családi körében asztalhoz ültünk, hol pohárköszöntésekkel is kifejeztük lélekből eredő jó kívánatainkat a gyalári protestáns fiók-egyház főpátronusának és az egész bányásztisztikarnak.

Imre István,
beszoigáló ref. lelkész.

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1902. jul. 11.

Elnökölt: Br. Bánffy Dezső, egyhker. főgondnok úr ónagyméltósága. Jelen voltak: Gróf Bánffy György, Zeyk Dániel főgondnokok, Dr. Bartók György pöspök, Kenessey Béla főjegyző, Br. Bánffy Ernő, Lészai Ferencz, Sándor János, Dr. Sárkány Lajos, ig. tanácsosok és a hivatalnokok. Jegyzett: Módi Elek, levéltáros.

Elnök aa. az ülést megnyitván, jelzi, hogy e rendkívüli ülés összehívását néhány oly javaslat megvitatása és megállapítása tette szükségessé, mely az autonom egyházi testületek véleményeinek meghallgatása céljából szét kell, hogy küdessék és azután a novemberi közgyűlésre elő kell készítettessék. Ilyen javaslat négy van szőnyegen, t. i. a közgyűlés által elvileg már elhatározott magasabb leánynevelő intézet szervezése; a tanárok közgyűlési tagsága és általában a közgyűlési tagok számának leszállítása; a tanárválasztási szabályzat módosítása és végül: a szeretetház szervezeti szabályzata.

A magasabb leánynevelő intézet megalapítására vonatkozó javaslat, melyet a szeretetház intéző bizottsága készített, fokozatosan véli ez intézményt életre hívni, oly módon, hogy legközelebről már, mintegy 200 növendék fölvételeére képes és 100 leány befogadására alkalmas internátussal bíró polgári leányiskola nyitassék meg és azután, fokozatosan, a szükségesnek mutató részekkel egészítettessék ki.

A tanárok közgyűlési tagsága és ezzel kapcsolatosan a közgyűlési tagok tulmagas számának leszállítása tárgyában inkább csak elvi kijelentéseket kíván tétetni, a bizottsági munkálat alapján, ig. tanácsunk a folyó évi közgyűlés által arra nézve hogy a zsinati törvények revideálása után miként óhajtja, ugy a hivatalos tagok, valamint a képviselők számát alább-

*) Igaz, méltó a munkás a maga bérére s bizton remélljük, meg is fogja kapni. Csak ne türelmetlenkedjünk. A szervezés munkája — bár a legnehezebb — az megy mindenütt díjtalanul; de magvetés, mely után aratást remélhetünk. Aztán kér-e ezért a bizonyára nem csekély munkájáért külön jutalmazást Kobiálka főmérnök ur? Pedig neki s egész családjának existenciáját nem az egyház biztosítja. Hát legyünk méltányosok, gondoljunk a dolog másik oldalára is, és legalább szemrehányásokat ne tegyünk. Szerk.

szállítani. Konkrét javaslat csak arra nézve tétetik, hogy az átmenet megkönnyítése céljából, már a folyó évtől kezdve ne legyenek közgyűlési tagokká sem a választott, sem a kinevezett kollegiumi tanárok.

A tanárválasztási szabályzat módosítása tekintetében már részletes javaslattal áll ig. tanácsunk a közgyűlés elé, mely az eddigi eljárástól főként abban tér el, hogy a választás megejtését egy 21 tagú állandó bizottságra ruházza.

Végül a szeretetház szervezeti szabályzatát alapította meg ig. tanácsunk, az intéző bizottság javaslatának elfogadása mellett, az eddigi gyakorlat útján helyeseknek és célszerűeknek bizonyult kormányzati, igazgatói és kezelési elvek kodifikálásával.

Mindnégy munkálatra nézve kimondotta ig. tanácsunk az egyházmegyék, kollegiumok és püspöki egyházak véleményeinek kikérését, és pedig legkésőbb: szeptember hó 20-dikára azért, hogy a beérkező vélemények még tárgyalhatók és a közgyűlésre kellő időben, előkészíthetők legyenek.

A nagyenyedi kollegium előjáróságának három tanuló kizárására vonatkozó határozata jóváhagyó tudomásul vétetett.

Örvendetes tudomásul szolgált a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium amaz ígérete, melyszerint az egyházkerület tanítóképző intézetét, a tanári fizetések pótlása czimén, államsegélylyel dotálni hajlandó, bizonyos föltételek mellett. A Bethlen-kollegium előjáróságának e föltételek teljesítésére, de emellett autonomikus jogaink érintetlen hagyására vonatkozó emlékiratát ig. tanácsunk is magáévá tévén, annak értelmében írt föl a miniszterhez a segély mielőbbi folyósítása végett.

Nagyenyedi kollegiumunk előjárósága fölterjesztvén a miniszteri biztos látogatása alkalmából fölvevett bizalmas értekezleti jegyzőkönyvet, ig. tanácsunk abból az intézet örvendetes fejlődését konstataálta.

A folyó év szeptemberében tartandó javító- és pótló-érettségi vizsgálat helyéül ig. tanácsunk a szászvárosi kollégiumot jelölte ki.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr őnagyméltósága engedélyezvén sz.-udvarhelyi kollegiumunknál egy 3600 koronás tanszék rendszeresítését és betöltését, erről az Előjáróság értesítettett.

Az elnöki úton megtett amaz intézkedést, melylyel a kolozsvári ev. ref. egyházközség tanácsa útastattott, hogy legalább is egyik üresen álló papi állomását, még ez év őszén, föltétlenül töltsse be, jóváhagyó tudomásul vette igazgatótanácsunk.

Örvendetes tudomásul vette ig. tanácsunk a a közokt. miniszter ama rendelkezését, melyszerint megengedte, hogy az állami tanítóképző intézetekben a vallásstanból és egyházi énekből külön kántori képesítő vizsgálatok tartassanak, melyeken a felekezeti főhatóság képviselője jelen lehet és a kiadandó bizonyítványokat aláírhatja.

Elrendelte egyúttal ig. tanácsunk körlevélileg, hogy jövőre a főhatóság képviselője által aláírt ilyenmü bizonyítványok tekintendők a kántori képesítésnél érvényeseknek.

TÁRCZA.

Gyászbeszéd Br. Kemény Béla ehm. főgondnok felett.*)

Gyászoló Gyülekezet!

Még egy éve sincs, hogy annak a nemes főúrnak, kinek im' már koporsójánál állunk, szíves ven-

*) Emlékezésül udvarhelyi e. megyénk érdemes főgondnokára.

Szerk.

dégszeretetét élveztem. Feledhetetlen, kedves órákat, a melyek bepillantást engedtek abba a tiszta, szép lelkébe, nemes gondolkodásba, rendkívüli szerénységbe, a melyek őt jellemzik. Lélekemelő napokat, a melyek alatt láthattam mindenre kiterjedő figyelmét, fáradhatatlan munkásságát; gyönyörködhettem abban a szeretetben, a mely a maga melegével legelső sorban családját ölelte körül, de a mely átáradt faluja népére, sőt barátságossá, nyájassá, szívélyessé tette körülötte még az érzéketlen természetet is, mintha maga ültette és ápolta parkjának fái, virágai is átvettek volna valamit az ő kedvességéből. S im' a viszontlátás itt, a hol anyri örömmel mutogatta egy élet munkásságának eredményeit, már csak a ravatalnál van!

Még csak öt napja, hogy újból szót válthaték vele s teljes meglepéssel mondá kérdéseimre, hogy „nagyon jól érzi magát“ és már négy nap óta aluszsza az álmod, melyből e földre nézve nincs több ébredés. Üde volt; napbarnította arcán ott ragyogott a tartósság patinája, mozdulataiban ott volt az előkelő könnyűség. Nem látszott semmit sem fáradtnak. És mégis tényleg már fáradt volt. Az a szív, a mely övéit annyira szerette, kifáradt nem a szeretetben, de a fizikai munkában s egy pillanat alatt megállott dobogásában.

Bizony igaza van Bölcs Salamonnak: „Ne dicsekedjél a holnapi napról, mert nem tudod mit hoz a nap te reád!“ (Példab. 27: 1.)

Van valami ebben a múltó földi létben, a mi föltétlenül bizonyos? A mire számíthatunk? A mire terveket készíthetünk? Miénk, kezünkben van avagy csak a következő pillanat is? vagy épen a holnapi nap?!

Ki ez a gyarló ember? — és mégis folyton igyekszik, mindig terveket sző, mintha az idő a maga végtelenségében mind az övé volna s mintha neki soha határ nem vettethetnék. Küzd, hogy magát mind jobban érvényesítse. Harczol, mintha még majd egyszer ráérne szeretni, türelmetlenkedik, mintha még majd ideje maradna a békességre és fárad, mintha még majd évek tételnének el neki a nyugalomra!

Mennyi példa, mennyi intés gyarlóságunkra, mulandóságunkra és mégis egész lélekkel, teljes szívvel csak ezen az életen csüggünk!

„Ne dicsekedjél a holnapi napról, mert nem tudod, mit hoz a nap te reád!“

Egész életünkben, melyben minden csak hiábavalóság és a léleknek gyötrelme, csak egyetlen valóság, csak egyetlen maradandó és örök van: Isten. Mulandóságunkban csak egyetlen vigasztalás: az örök élet!

A földi lét gyarlóságait, hirtelen elmulását, szegénységét oly leverőleg, lenyűgözőleg, szinte kétségbeejtőleg hirdető gyászravataltól szeretném lelketeket egyetlen szárnylebbentéssel felemelni az örökkévaló világokba, az Úrnak a trónjához, a sötétségből ama világosságba, a melyre árnyék soha nem borul; fölvenni oda, a hol az Isten eltöröl minden könnyhullatást, a hol nincs többé halál; oda ragadni abba a mennybe, a hol a halál már diadalommá vált s a hol ennek a mi csak homályban tapogatózó földi létünknek minden talánya megoldást nyer, mert látunk többé nem tükör és homályos beszéd által, hanem szemtől-szemben.

Micsoda fény, micsoda világosság, micsoda dicsőség, micsoda összhang és micsoda békesség van ott!

Lássátok, mikor az éj kiterjeszti sötét szárnyait, akkor fölragyognak a csillagok és olyan titkos, gazdag világok tárulnak elénk, a miről sejtelmünk sem volt fényes nappal. Mikor a halál, a mulandóság érzése borítja lelkünket gyászba, akkor föltáruul előttünk az örökkévalóság fényessége, dicsősége. Mikor a földi szemek nem látnak mást, mint csak egy megnyílt

sir-üreg: akkor a léleknek szemei ama hajlékokat fedezik fel, a melyeket a mi Urunk, a Jézus Krisztus készítet el a mennyei Atya házában azoknak, a kik Őt szeretik. Egy más világot látunk, a melynek a dicsőségéről sejtelmünk sem volt, míg az élet a maga zajával zúgott körülöttünk.

Az Istennek kegyelme nekünk, a mi életünk gazdagítására felséges ígéreteket tett s nincs életünknek egyetlen pillanata, nincs sorsunknak egyetlen olyan változása, a melyre ne tett volna el nekünk a maga gazdagságából sok kincset, hogy ne érezzük magunkat soha szegényeknek. Mi azt mondjuk, hogy meghalt, a kit a mi lelkünk szeretett; a Krisztus azt mondja: „Ne sirj! El, nem halt meg, csak alszik.“ Minden drága lélek, a melyiket mi az enyészet zsákmányának látunk, él az Istennek, mert mindenek élnek Ő néki! S avagy nem hallottátok-e a szót: „a vizeken általviszlek, az emésztő tüzből kiszabadítalak!“ Bánat vizein, megpróbáltatások tüzeiben általvisz s vigasztalást, békességet ad.

Most egyenesen Neked szól az Urnak ez az ígérete, bánatos özvegy és Nektek egész nemes család! Te hű, nemes nő, a ki életed felét vesztéd el, a boldogság verőfényes napjaiban is sokszor keresd az Urat s bizonyára nem hagyta soha felelet nélkül hozzászóllott imáidat, nem hozzá vágyott érzéseidet s megtaláltad nála boldogságot, békességet. Most a bánat éjszakájában is ülj le lábaidhoz s hallgasd meg hozzád intézett izeneteit; könyörögj Hozzá vigasztalásért és mig reá figyelsz, meglásd, gyógyulást talál sz nála. Vezesd majd megerősödött lelkeddel az Úrhoz gyermekeidet is s mond meg nekik, hogy Ő volt a te erősséged és gyengeséged gyámola; ők sem maradnak vigasztalás nélkül! Azután mutasd meg nekik a nagyoknak, a már önállóknak az elhunyt édes apának nemes alakját, a cinek egész lényében megtestesül az igazi nemes családoknak valódi ismertető jele: a szerénység, a mely csak olyan családokat ékesít, a melyekbe a fény és magas származás már századok óta mintegy beleolvadt. Tanulják meg tőle azt a fáradhatatlan munkásságot, azt a nagy hazaszeretetet, a melylyel érezte, hogy azé az ország, a kié a föld és a ki az ősköztől szent hagyományképen azt örökölte, hogy nemzet és egyháza érdekében szent kötelessége munkálnia abban a körben, a melybe a gondviselés által állítottott.

Ehez adjon erőt neked az Úr! Mindnyájunknak pedig adjon vigasztalást, megnyugvást, békességet kegyelméből az Úr Jézus Krisztus által! Amen.

Kenessey Béla.

Iskola.

Értesítés az erdélyi ev. ref. egyházkerület kolozsvári theologiai fakultásáról az 1902—1903. tanévre vonatkozólag.

1. Az 1902—1903-ik tanév ünnepélyes megnyitása szeptember hó 14-én vasárnap d. e. 11 órakor lesz a fakultás épületének disztermében.

2. A felvételért való folyamodványok érettségi bizonyítvánnyal, illetőleg annak hitelesített másolatával, vagy leczkekönyvvel (index) hitelesített adókönyvi kivonattal és családi értesítővel felszerelte és a fakultás igazgatóságához czimzetten *folyó évi augusztus hó 24-ig* küldendők be. Később érkezett folyamodványok nem vétetnek tekintetbe.

A folyamodványok felzetén megjelölendő a folyamodó lakása és utolsó postája.

A folyamodók a beadásra kitzüött határidő után 8 nap alatt értesítettnek folyamodványaik miként történt elintézéséről.

A volt növendékeknek, a mennyiben nem jótéteményesek, elég csak levélben jelentkezniök.

Az állami jótéteményes bölcsészethallgatóknak évről-évre kell folyamodniok, a 2. pontban jelölt módon szerelve fel folyamodványaikat s azokat a Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter urhoz intézetten a fakultás igazgatóságához kell beküldeniök.

A ki azonban *augusztus 24-ig* nem jelentkezik, vagy nem folyamodik, eltávozottnak tekintetvén, helye mással töltetik be.

8. A jövő 1902—1903-iki tanévre a fakultás mélt. Elöljárója a *theologus* ifjak felvételét illetőleg kimondotta, hogy a hittanhallgatók közül a *stipendiumban* részesülők csak a 160—100 kor. díjfizetők közé vehetők fel, míg a többiek — valamint az *ujjonnan* jelentkezők is — a 160—50 kor. fizetők közé. „*Jeles*“ érettségi bizonyítvánnyal jelentkező theol. ifjak már azonnal vagy ösztöndíjra, vagy teljesen ingyenesen vétetnek fel.

A theologus ifjakért — a kötelező tárgyak után — az egyetemi tandíjat a fakultás fizeti.

A hittanhallgatók részére tizenöt 200—200 koronás és egy 180 kor. ösztöndíj, továbbá a legáció jótéteménye helyeztetik kilátásba.

4. A bölcsészethallgatók közül azokra nézve, kik eddig 300 kor. kedvezményes díjfizetés mellett voltak az internátus tagjai, ez a 300 kor. kedvezményes díjfizetés fenntartatik; ellenben az *ujjonnan belépők* csak 400 korona rendes díjfizetése mellett vehetők fel. Az ellátási díjat három egyenlő részben (szept., január és április) kell fizetni, de indokolt kérelemre az intézet igazgatója havi fizetést is engedélyezhet; úgy azonban, hogy a díjakat a hónap öt első napján feltétlenül be kell fizetni, mert különben az étkezés a hátrálékosoktól elvonatik.

5. A beiratáskor minden egyes felvett növendék kivétel nélkül 20 kor. beiratkozási, felszerelési, könyvtári stb. díjat tartozik fizetni, mely fizetés alól felmentés senkinek nem adatik; végül az intézeti törvények 1 példányát tartozik megvenni (40 fill.)

6. A beiratások a jövő tanévre szeptember 8—11. napjain lesznek.

7. A bennlakásra felvett ifjak szeptember 9-től kezdve jöhetnek.

A tápintézetben a főzés szept. 10-én kezdődik.

Szeptember 9-ike előtt senki bennlakást és szept. 10-ike előtt senki kosztot az intézetben nem kaphat még külön kérelemre sem. Az internátusi ellátás lakásból, fűtéssel és világítással s étkezésből — reggeli, ebéd s vacsora — áll.

8. A *theologiai alap- és lelkéssképesítő* *vissgák* (kápláni és papi vizsgák) szeptember 10—12 napjain fognak megtartatni és pedig akként, hogy szept. 10—11-én az első és második lelkéssképesítő, 12-én az alapvizsga.

E vizsgákra a jelöltek szeptember 9-én, illetőleg az alapvizsgát teendőik szeptember 11-én tartoznak a fakultás igazgatójánál jelentkezni, nála okmányaikat (indexeiket, illetőleg első papi vizsgai és szolgálati bizonyítványaikat) bemutatni és a képesítő vizsgák jelöltjei vizsgadíj czimén személyenként 10—10 koronát s a kiállítandó bizonyítványért külön 5 koronát lefizetni.

9. A *javitó- és pótvizsgálatok* a beiratások ideje alatt, szeptember 9—11. napjain lesznek. Az ezen napokon a szigorlatokat elmulasztók csak a tanári kartól külön kért és teljesen indokolt kérelemre nyert engedély mellett tehetnek később szigorlatot; de a mig szigorlataikat le nem tették, semmiféle intézeti kedvezményes jótéteményben nem részesülhetnek.

10. Esetleges tudakozódások a theologiai fakultás igazgatójához intézendők (Kolozsvár, Emke-tér 1-ső szám.)

Kolozsvárt, 1902. július 14.

Kenessey Béla,
a theol. fakultás igazgatója.

Értesítés. Az erdélyi ev. ref. egyházkerületnek Kolozsvárt lévő, s internátussal kapcsolatos „Szeretetházába” az 1902—1903. tanévre felvétetnek: 1. az erdélyi ev. ref. egyh.-kerületből ev. ref. lelkészek és gymn. tanárok 10 évet betöltött s 4 elemi osztályt végzett leány árvái, a fél-árvák 100, az egész árvák 150 korona évi nyugdíj járulék befizetésének kötelezettsége mellett, 2. ugyancsak az erdélyi ev. ref. egyh.-kerületből ev. ref. lelkészek és gymn. tanárok leányai 240 korona s végül más szülők leányai az ország bármely részéből évi 400 korona ellátási díjért.

Az árvák folyamodásához a gyám mellékelni tartozik: az árva keresztlevelét, iskolai, orvosi, újraoltási bizonyítványait, a családi értesítőt, s végül a szülők elhalálozási bizonyítványát; a fizető növendékek: keresztlevelüket, orvosi és újra oltási bizonyítványukat. Az árvák kérvénye és mellékletei árvaügyben bélyegmentesek. Az árvák folyamodásukat az illetékes esperesi hivatal utján, a fizető növendékek közvetlenül a „szeretetház intéző bizottságához” címelve, Horváth János igazgató kezéhez (Ferencz József-út 55. szám) folyó évi augusztus hó 1-ig adhatják be.

Az intézetben alkalmazott okleveles tanítónő a zongorából, német és francia nyelvből magán órákat ad. Zongora magán órák díja havonként, az ellátási díj 4 részletben (2¹/₂ óra) előre fizetendő az intézet pénztárába.

A fent jelzett ellátási díjon felül orvosi gyógykezelés, (gyógyszer nem) felszerelési díj 20 korona egész tanévre, mely összeg a tanév elején egy összegben fizetendő.

Egyebekben felvilágosítással az intézet igazgatója készséggel szolgál, ha az illető megfelelő posta bélyeget mellékel.

Felvételi értesítés. A kolozsvári ev. ref. Szeretetházba az 1902—1903-ik tanévtől „Lészay Iona alapítványra” egy 10 évet betöltött leány árva vétetik fel. Ezen alapítványi helyre folyamodhatik Kolozsvármegye területén működött és elhalt ev. ref. néptanító, lévita, vagy lelkész leány árvája. Ha Kolozsvármegye területéről néptanító, lévita, vagy lelkész leány árva nem folyamodnék, ez esetben az erd. ev. ref. egyházkerületben bárhol működött ev. ref. tanító, lévita, vagy lelkész árvája felvétetik.

A folyamodáshoz melléklendő az árva keresztlevele, iskolai, orvosi, újraoltási, szülője elhalálozási bizonyítványa és a családi értesítő.

A folyamodás 1. évi augusztus 1-ig az ev. ref. szeretetház igazgatóságához (Ferencz József-út 55. szám) küldendő.

Különfélék.

Egyházkerületünk Igazgató-tanácsa e hó 11-én tartotta a nyári szünet előtt utolsó rendes havi teljes ülését Br. Bánffy Dezső főgondnok öngyméltósága elnöklelte alatt. Mint az ülésről szóló tudósításból is kitűnik, egyebek mellett, három nagy fontosságú javaslatot fogadott el s küld ki az egyházmegyékhez stb. véleményezés végett. Ezek: a tanárválasztásról, az egyházkerületi közgyűlésen való képviseltetésről és a felsőbb leánynevelő-intézetéről szólók, melyekhez járul a „Szeretetház” szervezeti-alapszabályzatának tervezete. E nagyjelentőségű javaslatok lapunk közelebbi számaiban fognak megjelenni. Előre is felhívjuk reájuk a figyelmet és kérjük az illetékeseket, hogy véleményeiket lapunknak is megküldeni sziveskedjenek. — Az Igazgató-tanács legközelebbi rendes ülése szeptemberben lesz.

Dr. Schlauch Lőrincz nagyváradi róm. kath. püspök, bibornok, e hó 10-én meghalt. A hazai róm. kath. egyháznak egyik legtudósabb és legdiplomatusabb főpapja volt. Emelkedését főleg Tisza Kálmánnak köszönhetette s élete utolsó nagy ténye, hogy segítette őt a nagyváradi kerületből kibuktatni. A liberális kormányok vállán nőtt nagyra s újabb időben a reactio feje volt. Nem győzik eléggé magasztalni jótékonyságát, s ha felszámítjuk, rengeteg jövedelmének évi kamatait sem haladja meg az az összeg, melyet saját egyháza intézményei támogatására ajándékozott. Hanem azért zeng a dicshimnusz. Igazi kath. pap volt — nyugodjék békével! — Utódjául máris három gróf püspököt emlegetnek. Nó persze! A gróf

urak nem káplánságért, vagy valami rongyos plebaniáért lesznek — papokká.

Anti-Krisztus Nagyváradon czimmel a „Közművelődés” valami hibbant agyvelejü emberről ír, ki az ottani rendőrkapitányságtól népgyűlés tartására kért engedélyt, hol arról fog értekezni. hogy „Mi az Anti-Krisztus és mi annak legszentebb kötelessége?” Ötödik pontul szerepel: „Az emberi méltóságnak szép és jogos tulajdonságai az 1848-ik év 20-ik törvényekben fektetett szabad eszmék alapján a Szabadság, Egyenlőség és testvériség szent és magasztos Igéi A Nagy Világon mindennütt.” A szellemes szerkesztői megjegyzés erre azt írja: „Ez az Anti-Krisztus aligha nem kálvinista!” — Csodálkozunk, hogy a „Közművelődés” nem vette észre, a program ama másik pontját: „A szent keresztér áldott a szenvedés”. A természetfeletti „bölcész-jósló”-ban szellemrokonára ismerhetett volna.

Klerikálisfigyelmeesség. Aranyos-Gyéresentörtént. A kálvinista lelkész a helyi casinonak 6 lapot járát, ezek között a „Vasárnap”-ot is. A beszoigáló r. kath. lelkész, ki szintén casino tag, meglátva a Vasárnapot protestált a lap járátása ellen, sőt a ref. lelkésznek levelet irt, melyben egyenesen azzal vádolja, hogy a Vasárnapot becsempészte a casinóba. A levél után a casinó választmánya összeülve köszönetet szavazott a ref. lelkésznek a Vasárnap járátásáért kijelentve, hogy azt jövőre is szükségesnek tartja. Ezen határozatot feleletül megküldötte a beszoigáló r. kath. lelkésznek. Valjon vagyunk-e mi ilyen figyelmesek a protestáns érdekek védelmében?

Az amerikai magyarok nemzeti zászlója. Az Orsz. Nemzeti-Szövetség agitációja folytán az amerikai magyaroknak egy disz nemzeti zászlót küld a hazai magyarság. Az „Alkotmány” panaszol, hogy a zászló nem volt felszentelhető, mert minden felekezet lelkészének közreműködését tervelte az intézőség. Valyon melyik felekezet türelmetlenségén mult hát a felszentelés? A pápistákén ugy-e nem, mert ők megcsinálták volna a többinek kizárásával! Hanem azokkal együtt . . .? De ez nem türelmetlenség, mert a pápisták csinálják.

Köszönetnyilvánítás. A kolozsvári ev. ref. szeretetház részére adományoztak: Gaál Gyula egyh.-megyei főgondnok 50 kor., dr. márkosfalvi Török Imre orvos 10 kor., Váró Géza végzett joghallgató 4 kor., Konfirmált ifjak adományaiból beküldött Tókos Jenő patakfalvi lelkész 4 kor. 80 fil. Csiky Károly disznajói lelkész 2 kor. 68 fil., Jancsó Lajos marosujvári lelkész 4 kor. 50 fillért. Fogadják a nemes szívü adományozók kegyes adományai-kért a szeretetház intéző bizottságának hálás köszönetét.

Értesítés. A vasárnap délutáni isteni tiszteletre készített „Jellemképek”-nek megrendelési idejét aug. 15-ig meghosszabbítottam. Tengőd, Tolnam. 1902. jul. 7. Bocsor Lajos.

A Kiadóhivatal üzenete.

A Mélt. Állandó Igazgató-tanács 5649/1901. számú s az Erd. Prot. Lap 1902. évi 3. számában megjelent rendelkezése ugy intézkedik, hogy a hivatalos közlönyt járati köteles testületektől az előfizetési díjakat az 1902. év január 1-től kezdve „**egyházi rovatok módjára az egyhásmegyék útján** fogja beszédelni”. — Mintán e rendelkezéstől eltérőleg mindmaig egyre-másra az történik, hogy az előfizetési díjak, hol a lap szerkesztőségének, hol a szerkesztő nevére küldetnek: tisztelettel hozsom tudomására az érdekelteknek, hogy a hivatolt rendelet folytán én nem lévén jogosult ily pénzek átvételére, kénytelen vagyok azokat visszaküldeni.

Idő és költségkímélés szempontjából a fenti reu-delet figyelembevételét a magam nevében is kérem.

Tisztelettel:

Nagy Károly,
szerkesztő-kiadó.

Hivatalos rész.

2735—1902.

KÖRLEVÉL

mindenik kollegiumunk méltóságos t. Elöljáróságához.

A f. évi egyetemes konvent 54 jkvi számú határozatával a gimnáziumi évfáradó osztályvizsgálatok egyöntetű és korszerű módosítása tárgyában a középiskolák tanárkarának véleményes javaslatát kéri.

Midőn ezen konventi határozatra a mlgs. Elöljáróságok figyelmét ez uttal hivatalosan is felhívjuk, egyuttal kérjük, hogy az említett 54 jkvi számú határozatban 1. pont alatt kívánt feleletet s illetve a 2. pont alatt kívánt javaslatot a tanárkaroktól bevenni s a további intézkedések megtehetése végett legkésőbb f. évi szeptember hó végeig igazgatótanácsunkhoz mulhatatlanul betérjeszteni sziveskedjenek.

Kolozsvár, 1902. június hó 13.

Dr. Bartók,
elnök.Kádár János,
tanügyi előadó h.

2277—1902. szám.

FELHÍVÁS

mindenik kollégium mtt. Elöljáróságához.

Az egyetemes ev. ref. konvent folyó évi 55. sz. határozatával kimondotta, hogy revízió alá veszi a vizsgálatok kérdését és ezzel kapcsolatban az alkalmazásban levő rendszabályokat, a tanári testületek véleményei alapján.

Felhívjuk tehát mtt. Elöljáróságot, hogy becses véleményét a tanári testület véleménye alapján, folyó évi szeptember hó végéig hatóságunkhoz betérjeszteni méltóztassék.

Kolozsvárt, 1902. július hó 5-én.

Dr. Vályi Gábor,
elnök.Dr. Sárkány Lajos,
tanügyi előadó.

2579—1902. szám.

Mindenik kollegium mtt. Elöljáróságának.

Tudomásulvétel és alkalmazkodás végett értesítjük a mtt. Elöljáróságokat s ez uton főgymnasiumaink s a főgymnasiumainkkal kapcsolatos elemi iskoláink igazgatóit, hogy az állami elemi népiskoláknál eddig kiadott évvégi bizonyítványokat ezután nem adják ki az iskolák igazgató tanítói, hanem „Elemi népiskolai értesítő könyvecskék” helyettesítik a bizonyítványokat. Tehát az elemi népiskola IV. V. vagy VI. osztályának sikeres elvégzését tanúsító értesítő könyvecske alapján felvehető a tanulók a gymnasium első osztályába.

Kolozsvárt, 1902. július hó 8-án.

Bartók,
elnök.Dr. Sárkány Lajos,
tanügyi előadó.

Sz. 776—1902.

KÖRLEVÉL

valamennyi egyházközség t. t. presbyteriumának és tiszt. lelkipásztor aifainak.

A m. kir. központi statisztikai hivataltól vett értesülés szerint a Magyar Korona Országainak Helységnevtára a f. év vége felé meg fog jelenni. Ezen új kiadás az 1900. évi kiadás megjelenése óta történt változások és az új népszámlálás adatainak figyelembe vétele mellett készült. Ara tetszetős vászonkötésben 7 korona. Megrendelhető f. évi szeptember hó közepéig egyszerű levelező-lapon a M. Kir. Központi Statisztikai Hivataltól Budapesten.

Miután ugy a t. t. presbyteriumoknak, mint a tiszt. lelkész aifainak hivatalos működésük közben gyakran lehet szükségük e kézi könyvre, ezennel figyelmükbe ajánlom.

Kolozsvárt, 1902. jul. 14.

Dr. Bartók György,
püspök.

2270—1902.

Pályázat tanári állásokra.

A kolozsvári ev. ref. collegium államilag segélyezett főgymnasiumánál a folyó évi egyházközségi közgyűlésen választás utján két rendes tanári tanszék lesz betöltendő, egymint:

1. egy vallásanári és

2. egy természetrajz—földrajzi tanszék.

Mindkét tanszék javadalma évi 2400 kor. fizetés és 560 kor. szálláspénz évnegyedes előleges részletekben, esetleg lakás természetben, továbbá öt izben 200—200 kor. ötödéves korpótlék és az idősebség szerint való előlépés a 3600 koronáig emelkedő fizetési fokozatokban. Az ötödéves korpótlékok megállapításánál a más középiskolánál rendes tanári minőségben eltöltött és a folyamodók szolgálati bizonyítványai alapján elfogadható szolgálati évek is beszámíthatók tíz év keretén belül.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, tanári képzettségüket, eddigi szolgálatukat, katonai kötelezettségi viszonyaikat feltüntető okmányaikkal felszerelt folyamodásukat a collegium előljáróságához címelve a collegium igazgatóságához nyujtsák be 1902. szeptember hó 15-ig.

A megválasztott rendes tanár a nem állami tanárok nyugdíjintézetének kötelezett tagja; állását 1903. szeptember 1-én tartozik elfoglalni. Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának Kolozsvárt 1902. június 20-án tartott üléséből

Br. Bánffy Dezső s. k.

Dr. Sárkány Lajos s. k.

elnök.

tanügyi előadó.

Sz. 757—1902. a.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a nagy-szebeni egyházmegyébe kebelezett vizaknai I. oszt. egyházközség lelkészi állására ezennel pályázat hirdettetik.

Javadalom: 2375 kor. 80 fillér évi tizedkorpótlási kamat; 542 kor, 52 fillér cameraticum beneficium; a lelkész használatára bocsátott kertnek, szántónak és kaszálónak 136 kor. 46 fillér tiszta jövedelme; 12 korona értékű só; 50—60 kor. stóla-jövedelem.

Kötelességei: az összes lelkészi teendők végzése az iskolai vallásitanítás kivételével.

A megválasztott lelkész 1902. okt. 1-től 1903. okt. 1-ig az itt kitüntetett javadalomnak csak felét élvezi.

Minősítvénnyel és szolgálati bizonyítvánnyal kellőleg fölszerelt folyamodványok f. évi augusztus 6-ig nt. Nagy József esperes aához (Nagy-Szeben) küldendők.

Kolozsvárt, 1902. július 12.

Dr. Bartók György,
püspök.

786—1902.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a sepsi egyházmegyébe kebelezett erődí ev. ref. egyházközség pápi állására pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1. Dézsmakorpótlás 796 kor. 56 fill. 2. 30 kalganga búza, ugyanannyi zab hivektől, értéke 163 kor. 34 fill. 3. Öszpora egyesektől: 9 kor. 44 fill. 4. 23 hold tagosított szántó és kaszáló hasznélvezete, értéke: 112 kor. 5. Stóla: 4 korona. 6. Tisztességes lakás gazdasági épületekkel, kerttel 7. Állami fizetés kiegészítés 257 kor. 78 fillér. Összesen javadalom: 1343 kor. 12 fillér, melyből levonható kiadás adóra, gyámintézeti és más járulekokra 43 kor. 12 fillér, így tiszta jövedelem 1300 korona.

Kötelessége a rendes lelkészi teendők végzése mellett az állami iskolában a vallásitanítás, a miért az államtól 60 korona évi tiszteletdíjban részesül. Minősítvénnyel és szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok Nt. Vén Mihály espereshez küldendők Bikfalvára.

Folyamodási határidő: 1902. augusztus 6.

Kolozsvárt, 1902. július 14.

Dr. Bartók György,
erdélyi ref. püspök.

Sz. 783—1902.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a marosi egyházmegyébe kebelezett mezőkölpényi egyházközség tanítónői állomására pályázat nyitattik.

Javadalom: tisztességes lakás, kert illetményvel, az egyházközség pénztárából 100 korona, államsegély 700 korona, összesen 800 korona, előleges havi részletekben fizetve.

Ev. ref. vallásu okleveles tanítónők pályázhatnak.

Pályázati határidő 1902. aug. 5.

Folyamodványok nt. Ravasz János esperes aához küldendők Nyáradszeredába.

Kolozsvárt, 1902. jul. 14.

Dr. Bartók György,
püspök.

793—1902. PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A szilágy-szolnoki ev. ref. egyházmegyébe kebelezett p e l e i ref. egyház k á n t o r - t a n i t ó i állomására ezenen pályázat nyitattik.

Javadalom: tisztességes szállás, udvar, kert és mel-léképületekkel. A különböző című kántor-tanítói fizeté-sekből — a díjlevél szerint — 636 korona értékű javadalom.

A kellőleg fölszerelt kérvények nt. Viski Pál espe-res urhoz küldendők Zoványra.

Pályázati határidő 1902. évi augusztus 10.

Kolozsvár, 1902. július hó 15.

Dr. Bartók György,
erdélyi ev. ref. püspök.

Sz. 757—1902. b.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a nagyszebeni egyházmegyébe kebelezett *túri* egyházközség lelkészi állására ezennel pályázat hirdettetik.

Javadalom: az egyházközségtől kanonika porció jöve-delmében, készpénzben, napszámban 226 kor. 91 fillér. Állami kiegészítés 1300 koronáig 573 kor. 9 fillér. A nyugalmazott lelkészek mellett szolgáló rendes lelkészek kárpótlására ki-utalt államsegélyből 500 kor. Összesen 1300 kor. A papi lakás fölépítéséig, lakás bérházban: 2 szoba, konyha, kamara, pincze, kert haszonélvezete.

Kötelessége: az összes lelkészi teendőkön kívül, a kán-tori teendők végzése és a tanulók vallásos oktatása heti 4 órán. E teendők teljesítéséért külön 136 kor. 54 fillér dija-zásban részesül.

Folyamodványok kellőleg fölszerelve f. évi. augusztus 6-áig nt. Nagy József esperes aához (Nagy-Szeben) küldendők.

Kolozsvárt, 1902. július 12.

Dr. Bartók György,
püspök,

766—1902.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a marosi egyház-megyébe kebelezett berei lévita tanítói állomásra pá-lyázat nyitattik.

Javadalom: Tisztességes, jó lakáson és kerten kívül 6 hold szántó és kaszáló, 3 öl tüzfá, kepe és munkatétel ér-teke: 276 korona; készpénz az egyháztól 20 korona, állam-segély: 504 kor., összesen: 800 korona:

Pályázati határidő: 1902. augusztus 5.

Folyamodványok nt. Ravasz János esperes aához küldendők Nyárad-Szeredába.

Kolozsvárt, 1902. július hó.

Dr. Bartók György,
püspök.

PÁLYÁZAT.

Az erd. ev. ref. egyh. kerületben, a kolozs-kalotai, egyh. megyébe kebelezett farnosi lévita-tanítói állomásra pályázat nyitattik.

Javadalom: Lakás, gazdasági épületekkel és kerttel és 289 kor. 52 fillér értékű fizetés, u. m. 62 hl. szemes törökbuza, 4 hold 390 □ öl tagosított szántó és rét, me-lyet részben a hivek munkálnak meg, 2 hosszú öl fa be-szállitva, stola és tandij címen 40 kor. A fizetés az állam segélyből 800 koronára kiegészítettik.

Kötelességek: Hétköznapi és vasárnap az istenitisz-telet végzése kivéve, minden hónapban egy vasárnap dél-előtt, mikor a sztánai lelkész szolgál. Vezeti a 6 osztályu elemi iskolát s ezen kívül végez mindennemű kántori teendőt.

Pályázati határidő aug. 1. Folyamodványok nt. Deési Gyula esperes aához küldendők Gyaluba.

Kolozsvárt 1902. július 12.

Dr. Bartók György,
püspök.

2270—1902.

Pályázat képezdei helyettes tanári állásokra.

A nagyenyedi ev. ref. Bethlen-kollegium tanítóképző intézeténél az 1902—903. iskolai évre a következő tanári állások kerülnek betöltésre:

1. Egy helyettes tanári állás a nyelv- (m a g y a r n é m e t) történelmi tanszékre. Pályázhatnak a pae-dagogium nyelv—történelmi szakcsoportjában végzett, vagy középiskolai képesítésű ev. ref. vallásu tanárjelöltek.

2. Egy helyettes tanári állás a t e r m é s z e t t u o -dományi tanszékre. Pályázhatnak a paedagogium természet-tudományi szakcsoportjában végzett, vagy középiskolai képesítésű ev. ref. vallásu tanárjelöltek.

Mindkét állás javadalma 1200—1200 korona fizetés, havonkénti előleges részletekben; s 240—240 korona szál-láspénz, félévi előleges részletekben. A kötelező heti órák száma 20—22.

Pályázni óhajtok kellőleg fölszerelt kérvényeiket a Bethlen-collegium előjáróságához czimezve f. é. augusztus 20-ig küldjék be. A Bethlen-kollegium előjáróságának 1902. jul. 5-én tartott üléséből:

Zeyk Dániel,
főgondnok,

Báthori Gyula,
jegyző.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY

a hajdunánási hat osztályu ev. ref. gymnásiumban ürese-désbe jött egy rendes tanári állásra.

Pályázhatnak a történelem- és latin nyelv-ből, esetleg a történelem- és magyar nyelvből középiskolai oklevéllel bíró ev. ref. vallásu tanárok és tanárjelöltek.

Evi javadalom: 2400 Kor. törzfizetés és 400 K. lakás-pénz évnegyedes részletekben előre fizetve; az állami segélyezés tárgyában létrejött szerződéstervezet legköze-lebb várható jóváhagyása esetén pedig ezenkívül még öt izben 200—200 K. ötödéves korpótlék és jogosultság arra, hogy a megválasztandó rendes tanár szolgálati évei ará-nyában a 2600—2800—3200—és 3600 Kor. törzfizetéssel javadalmazott fokozatba előlépjen.

Az állandósítás e tanszéken egy évi sikeres működés után történhetik; de e tekintetben a jogot az iskolai elől-járóság kizárólag magának tartja fenn.

Nyugdíj-igény az 1894. évi XXVII. t.-cz. értelmében.

Ha a kijelölt szakokból okleveles és egyébként is alkalmas tanférriak nem jelentkeznének, nem okleveles egyének pályázati kérvényei is figyelembe vétetnek s az ekként megválasztott helyettes tanárnak havonként előre fizetendő 1800 K. évi fizetése leend; ha azonban időközben oklevelet szerez, annak b e m u t a t á s á t ó l kezdve a rendes tanári illetmény élvezetébe lép.

Egyenlő képesítés mellett előnyben részesülnek azok, kik a gyorsírást és francia nyelvet is képesek tanítani.

A kellőleg felszerelt t. i. a születést, képesítést, ed-digi tanári szolgálatot, hadkötelezettségi viszonyt és egész-ségi állapotot igazoló okmányokkal ellátott s a h-nánási ev. ref. Egyháztanácsához intézett kérvények f. évi július hó 25-ig alólirott lelkészelnökhöz nyujtandók be.

A megválasztott állását f. évi augusztus hó 29-éig tartozik elfoglalni.

Hajdunánás, 1902. július hó 2-án.

Benkő Lajos,
ev. ref. lelkész-elnök

Kállay Imre,
főgondnok.

58—1902.

FELHIVÁS.

Tisztelettel felkérem egyházmegyénk pápságát, ke-gyeskedjenek nyomtatvány szükségleteiket folyó év augusz-tus hó 1-ig alulírtnál bejelenteni. A megrendeléssel egy-szerre kérem a nyomtatványok árát is beküldeni.

Árjegyzék: Anyakönyvi kivonatok ive 8 fill. anya-könyvi-, vagyoneletári-, iskola ellenőrző jegyzőkönyvi-, mindenféle számadási és költségeloirányzati ivek, ivenként 6—6 fillér; segélykérő űrlapok, családkönyvi ivek, köte-lezvényi minták, beadványi jegyzőkönyvek ivenként 4—4 fillér; nyugta űrlap a központhoz 3 fillér; nyugta a fizetés kiegészítéshez ive 4 fillér.

Kérem a nyomtatványt úgy rendelni, hogy évközben ne szoruljanak meg. Raktáron nem tarthatok készletet.

Testvéri szeretettel, maradtam

szolga társuk:

Baróth, 1902. jul. hó 12-én

Kovács Sándor,
ref. lelkész.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Protestáns diákonisszák.

— Adat egyháztársadalmi munkánkhoz. —

Itt az ideje, hogy mi is gondoskodjunk protestáns betegápoló nőkről, a kik felekezeti szempont nélkül tisztán csak a Krisztusi szeretet által vezérelve működnek. — Különösen a városi gyülekezetekben töltenének be rendkívül humanus szerepet a protestáns betegápolónők. — Miután ez az intézmény nálunk még meglehetősen idegen és ismeretlen, legyen szabad külföldi példák után indulva a következő javaslatot tennem.

Külön betegápoló tanfolyamot kell szervezni, a melyet protestáns vallásu legalább is négy polgári osztályt végzett nők látogatnának. Ez a tanfolyam, a melyet legjobb orvosaink vezetnék, két hónapra terjedne ki. Ez idő elég, hogy a beteg ápolás legelemibb ismereteit tökéletesen elsajátítsák.

Ezek az ápolónők aztán az illető lelkész rendelete szerint mennek azokhoz a családokhoz, a hol nehéz beteg van s a hol már előzetesen kérést intéztek a lelkészi hivatalhoz ápolónő kiküldése végett. Ezeket az ápolónőket az illető családok díjazza, a kik igénybe veszik munkásságukat. A szegényebb családok költségeit e téren az egyház fedezi saját pénztárából s ő díjazza az ápolónőt.

Meg vagyok győződve, hogy csak meg kell kezdeni a dolgot s ez az intézmény rövid idő alatt nagyon népszerű lesz reformatus egyházunkban is.

Ugyis bizonyos túltömöttséget tapasztalhatunk az utóbbi időben a női pályákon. Ha olyan terepre mint a vasuti, — posta-telefon, tömegesen mennek nálunk a nők, mennyivel inkább mennének a betegápolói tanfolyamra, a mely jobban megfelel a női nem szervezétének, mint az előbb jelzett hivatások bármelyike, a hol inkább a férfiak működhetnek sikerrel.

De ezzel kapcsolatosan egy igen fontos körülményre kívánom felhívni az érdeklődők figyelmét. Protestáns diakonissza intézmény

nem létesülhet nálunk a lelkészi gondozásnak azon fő munkaköre nélkül, a mely a beteglátogatásra irányul. Sajnos, hogy ez a működés is nálunk csak az esperesi vizitáció kérdő pontjai közt szerepel a papiroson. Csak kevés lelkész látogatja meg az ő betegeit. Pedig Jézus példája szerint a jó lelképásztornak egy kissé orvosnak is kell lenni. Eppen úgy, a hogy nem lehet jó orvos az, a ki nemlelkész is egyszermind a szó nemesebb értelmében véve. Az az orvos, a ki betegének lelki állapotára s azokra a lelki körülményekre is tekintettel van, a melyek a beteg állapotát nehezítik vagy könnyítik, ez az orvos többnyire nagyobb sikert mutat fel, mint az, a ki csak a testet nézi örökösen.

Ha már az orvosok beleavatkoznak a lelképásztori működés körébe, miért ne nyulhatnánk mi is az orvosi segítőszerek alkalmazásához.

Mert csak az a lelkész tudja, hová kell betegápolónőket küldeni, a ki az ő körébe eső betegek állapota felől tájékozva van. A beteg látogatáshoz nem szükséges holmi ceremóniás beszédeket tartani. Az alkalom mindig megmondja, hogy mit beszéljen s hogyan viselkedjék a betegnél a lelképásztor. Egy angol pap erre nézve így ír:

„Ennek ilusztrálására legyen szabad röviden előadnom az én első beteglátogatásomat.

Az öreg lelkész, a kinél segédlelkészként voltam alkalmazva, elküldött egy beteghez. — Én már előre bemagoltam egy bibliai elmélkedést, a melyet a beteg vigasztalására akartam elmondani. — De bizony erre nem került a sor. Széna csinálás ideje volt a faluban. Senkise volt otthon. A beteget teljesen magára hagyták, mert ilyenkor a család apraja, nagyja kimegy a rétre. A beteg természetesen a leghálásabb arcczal fogadott. A bibliai elmélkedést egészen elfelejtettem, hanem e helyett tüzet csináltam s tejet forraltam fel a beteg számára. Mert ez volt az ő kívánsága.

Csak miután éhségét csillapította, akkor tért át a beszélgetés vallási tárgyakra.“

Különben nem kell sokat törni a fejét az embernek a mondanivalón, ha az evangelium járja át s tartja hatalmában a lelkipásztort. Seholy tűnik ki jobban az igazi evangéliumi érzés, mint a nyomoruság láttára. A régi korok nagy emberei, akár Athén templomaiban, akár Egyiptom piramisai közt hirdették nagy eszméiket, akár Ninivé palotái, akár Róma kapitóliuma volt működésük színtere, — egyben mind egyformák voltak. A nép nyomoruságával szemben közönyösek voltak, nem volt szívök a humánizmus szolgálatára. Csak Jézus Krisztus fordította a világ figyelmét az emberiség tág sebeire s ezzel szemben utalt e könyörületességre. A könyörületesség szív lesz mindig Jézus igazi tanítványának legjobb fokmérője. A ki azért jött e földre, hogy itt szolgáljon, az meg követheti tanítványaitól is, hogy szolgáljanak a szenvedő emberiség javára. Ezzel a felebaráti szeretettel s könyörületességgel fejezhetjük ki leginkább igaz hitünket, nem pedig dogmatikai vitatkozásokkal.

Vannak olyan lelkipásztorok, a kik már elvből sem törődnek a beteggel, nem beszélnek az ő állapotáról, hanem látogatásukkor mindjárt a prédikáláshoz fognak. Szavuk nem talál viszhangra a betegek szívében. Ezeknek jobb volna, ha inkább otthon maradnának. Egy presbiteriánus pap „Missions Work“ című művében az ilyen pap által látogatott beteget az éhes szamárhoz hasonlítja, a kihez a kövér, jóllakott ló tanácsokat intéz. A ló bölcselkedett az éhség hasznossága felett, a mire az éhes szamár a következőleg felelt:

A te gyomrod tele van, mint a dob.

A te bölcsességed tele hasból jön.

Könnyen beszélhet türelemről s önmegtagadásról,

A kinek nincsen semmi gondja.

A beteg emberek még érzékenyebbek, mint ez a poetikus szamar s megkövetelik, hogy az ember helyzetük iránt teljesen érdeklődjék. — Természetes dolog, hogy arra is kell gondolnunk, miként lehet némi lelki táplálékot beteg számára kigondolni. — Ez a dolog legnehezebb része. A kinek azonban Isten igéjében kellő jártassága van s e mellett igazi felebaráti részvét él lelkében, az a lelkész eltalálja, hogy mit beszéljen.

A betegek olyanok mint a gyermekek. Ha hozzájuk megyünk, vinnünk kell magunkkal valamit. A szeretet találékonnyá teszi az embert. Kicsiségekkel megnyerhetjük a beteg szívét. Meg kell gondolnunk azt is, hogy ezek az emberek elvannak szakítva a külvilágtól s épen ezért nagyon szívesen hallgatják, ha az ember a nagyvilági eseményekről beszél, ha elmondjuk, mi történik abban a világban, a

melytől ők el vannak szakítva. Ovatosságnak kell lenni, hogy olyan tárgyat válasszunk, a mi belső békességükre szolgál. Kerüljük az olyan tárgyat, a mely a beteg képzeletét, kedélyét s gondolatait megzavarja. — A mikor Jane lelkész felvette kabátját, hogy beteglátogatásra induljon, hangosan mondogatta Pál apostól szavait: „Öltözzétek fel annak okáért mint Istennek választottai a kegyelmességet, alázatosságot, szelidséget, csendességet.“ (Koloss 3. 12.)

Valóban ez a könyörületesség a szellemi öltözet, a melyet fel kell venni a lelkipásztornak. Akkor védve leszünk a papi merevségtől s nem fogjuk csak poetikus frázisokkal táplálni betegeinket. Ez által csak kinozzuk a betegeket. Legjobban tudja az a pap, a ki maga is beteg volt, hogy mit kell beszélni a szerencsétlenek ágya mellett.

Akadnak lelkészek, a kik az ilyen működésükre is azt kérdik Péterrel: *Mint leszen azért dolgunk?* (Máté 19.27) Milyen jutalom? Ingyen nem végezzük ezt a fáradságos munkát. Megnyugtatóul mondhatom, hogy a jutalom bőséges lesz. Nemcsak a mennyben, hanem már itt e földön is. — Először megismerjük az embert. A beteg szobája az emberismereteknek valóságos egyeteme: Itt tanulmányozhatjuk legjobban az emberi szívet.

A beteg olyan mint a gyermek, sokmindent kifecseg. Megmondja miféle érzés, öröm, bánat, vágy, szenvedés, félelem, vagy önhittség lakozik benne. A mit itt felfedezünk, nem valami rózsás ugyan, de hasznos, mert ez által jobban megismerhetjük önmagunkat is.

Sokkal nagyobb jutalom rejlik abban is, hogy a beteg mellett a hűs forrás után kíváncsú szarvasról, (Zsol. 42. 2.) az evangelium hatalmáról s erejéről is tapasztalhatunk valamit. Nemcsak az által, hogy észrevesszük, miként Isten igéje valóságos enyhítő balsamcsepp a vigasztalás után szomjazó lélek számára, hanem az által is, hogy masokat biztatva, vigasztalva mi is erősödünk a hitben s szeretetben. Mások vigasztalásakor a lélek megfélemedezik önmagáról, saját bajáról s fájdalomáról. Így lehet legjobban leszokni a kegyeskedő frázisokról is. A betegek maguk nyujtanak sohajításukkal, ásiásukkal biztosítékot a felől, hogy az a sok szép frázis fakra hányt hország.

Legnagyobb áldás azonban csak az, hogy az ember belemelepszik a szeretet munkájában így maga is javul. Másokat boldogítva boldogulunk mi is. Erre nézve egy történetet említek fel. Egy havasi utazó halálosan elfáradva már le akart feküdni a hóba, mi biztos halált idézet volna elő. De ime meglátott a hóból kiálló két lábszárát. Azonnal észrevette, hogy itt egy szerencsétlenség történt. Hozzáfogott a szeretet, a segítség munkájához. Addig élesztgette, dörzsölte az elaléit embert, a mig mnga is belemelegedett s megmentvén felebarátjának életét, saját maga is megszaba-

dult a megfagyás veszélyétől. E történetnek nem kell magyarázat.

Funke brémai pap egy nőt ismert, a ki roppant sokat szenvedett ideg és kedélybetegségben. Egy diakonisszát küldött ápolónőül a szenvedő nő mellé. Ennek a betegápolónőnek végtelen tragikus sorsa volt. Az ápolónő véletlenül elmondta egész élettörténetét. A beteg megsajnálta az ápolónőt s a dolgon fordítottak egyet. A betegből lett ápolónő s elkezdte vigasztalni a szerencsétlen nőt. A kedélybeteg megfélekedett saját bajáról, hiszen ez a másik szerencsétlenségéhez képest csak gyermek játék volt. Meggyógyult a nagyobb szerencsétlenség láttára.

Jane lelkész is gyakran ment ki beteglátogatóba s eközben mindig megfélekedett saját keresztjéről, gondjairól s hivatása teljesítése közt származott kellemetlenségekről. És más bajait látva észrevette, hogy mily hálásnak kell lenni Isten iránt s mily méltatlan dolog az, ha ő is Jób szerepét akarja eljátszani.

„*Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmaságot nyernek.*“

Király Béla.

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1902. jul. 11.

(Folytatás.)

A hévizi egyházközség papilak-építési tervét és költségvetését, a műszaki előadó felülvizsgálata alapján, jóváhagyta ugyan ig. tanácsunk, de mert a közalapból kért 10,000 kor. törlesztő-kölcsön, az egyházkerületi kikölcsönzés teljes megszüntetése miatt, kiadható nem volt és mert arra sincs kilátás, hogy az egyház által kért orsz. közalapi tőkekamat-segély egyhamar megnyerhető legyen: az építkezés megkezdése nem engedélyeztetett.

Kővári Zoltán, bukaresti segéd-lelkész-tanító aa. részére hat heti szabadságidő engedélyeztetett, megrongált egészségének helyreállítása céljából.

A görgény-üvegcsúri leányegyházközség lévitái teendőinek ellátásával megbízott állami tanító részére kiutalt ig. tanácsunk 100 kor. államsegélyt, egy évi honoráriumképen.

Indokolt kérés folytán kiutaltatott a marosjárai egyházközség 205 kor. régálé-kártalanítási tőkéje, adósságtörlesztésre leendő fölhasználás végett.

Balázs István, türei lelkész aa. az iránt folyamodott volt, hogy központi járandóságainak az év elején esedékessé váló részletei előre fizettessenek ki. Ig. tanácsunk azonban e kérést nem teljesítette, sőt elvileg kimondotta, hogy miután a lelkészek most már a kongrua félévi előleges részletekben való föl-vételével könnyebb helyzetbe jutottak: a fizetés-előlegezést csakis a rendkívüli esetekre korlátozza.

Jakab Dénes, nagy-solymosi lelkész aa. bejelentette, hogy a vármegyei alispán hivatalosan kiküldötte hozzá a járási szolgabíró anyakönyvi kutatás végett, miután ő egy születési anyakönyvi kivonatot nem állíthatott ki azért, mert az illető eset az anyakönyvekben följegyezve nem volt. Jelentést tevő lelkész aa. megtagadta ugyan az anyakönyvek kiadását, de az alispáni rendelkezésben sérelmet lát, melynek orvoslását kéri. Ig. tanácsunk maga részéről is helyeselve lelkész eljárását, semminemű megtorló intézkedés szükségét fennforogni nem látta, mert

tényleges sérelem, az anyakönyvek kiadásának megtagadása folytán el nem követtetett.

Főt. Püspök aa. előterjesztése folytán, ig. tanácsunk két fegyelmi ügyben, az illetékes bíróságok érdekeltségét maga részéről is fennforogni látván, ez ügyeknek ellátására idegen bíróságokat delegált és pedig a szil.-szolnoki fegyelmi ügy elintézésére a kolozs-kalotait és a kézdi fegyelmi ügy elintézésére az orbai egyházmegye fegyelmi bíróságát.

Páll Sándor, kiskalambfalvi áll. tanító és felekezeti kántor felebbezését vette, ezek után ig. tanácsunk tárgyalás alá, melyben az kéretett, hogy az egyházközség és egyházmegyei tanács határozataival szemben rendeltessék el a volt fel. kántor-tanítói egész javadalomnak kántori fizetésül való kiadatása, a volt k.-tanító és most áll. isk. tanító hosszú szolgálatainak méltánylásául. Ig. tanácsunk azonban az egyházközség és ehmei. tanács határozatait, indokainál fogva helybenhagyta, mert a kántori javadalom, évi 240 koronában, elég méltányosan van megállapítva.

Az ákosi ev. ref. egyházközség műbecscsel bíró szép templomát, a műemlékek országos bizottsága, 60,000 korona költséggel, stilszerűen helyreállítván, most az iránt kereste meg ig. tanácsunkat, hogy az építmény külső rongálásának megakadályozása céljából, gondoskodjunk annak körülkerítése iránt. Az egyházközség azonban, szegénységére hivatkozással, a körülkerítés 800 korona költségét is az államtól kéri, de ig. tanácsunk e kérését nem közvetítette, miután ily nagy áldozatok után nem látja méltányosnak ujabban is a miniszteriumot zaklatni, hanem e helyett utasította az egyházat, hogy esetleg rovatál utján is, de föltétlenül gondoskodjék a kerítés felállításáról, a mi különben sem képez műemléket és így annak helyreállítására állami segély nem is remélhető.

A Romániában fekvő pitești egyházközség újabb központi segély rendszeresítését kérvén, üresen álló papi állásának betölthetése céljából, kérése áttétetett főt. Püspök aához, saját hatáskörében leendő elintézés végett.

A „Mária Valéria“ árvaházi egylet elnökségének kérésére megengedte ig. tanácsunk, hogy az egyesület értékpapírja, az eddigi módon, továbbra is az egyházkerület pénztárában kezeltesse.

Ügyvéd aa. jelentéséből sajnálattal vettük tudomásul, hogy az egyházkerületi közalap ellen Bodor László által jogtalanul indított pert a kir. kurián is elvesztettük és ez által 104 kor. veszteségünk támadt.

Sajnálatos tudomásul szolgált főt. Püspök aának amaz átíratása is, mely szerint Deák József egyházkerületi pénztárnok aa. négy hónap óta tartó betegségét jelentette be, de miután nevezett aa. közeli fölgyógyulása várható, az állandó helyettesítés iránt nem tett ig. tanácsunk intézkedést, hanem fölkerlte főt. Püspök aát, hogy az ideiglenes helyettesítésről, elnöki hatáskörében, jövőre is gondoskodjék.

Az egyházkerületi közgyűlési képviselők megbízásának ez év végén leendő lejártáról titkár aa. jelentést tevén, az új választásoknak, f. é. decz. hó 31-éig leendő megtartását ig. tanácsunk elrendelte.

Özv. Triff Györgyné, közalapi adós, indokolt kérés folytán, időhaladékot nyert hátrálékos tartozásainak rendezésére

A túri papi állomásra többször meghirdetett pályázat eredménytelensége folytán, fölkerlte ig. tanácsunk főt. Püspök aát, hogy úgy ez, mint más hasonló helyzetben levő és az üresség által szétzüllesnek indult egyházak megmentéséről akként sziveskedjék gondoskodni, hogy a kellő képesséssel bíró papjelöltek közül, kik különben is püspöki rendelkezés alatt állanak, hivatalból rendeljen ki lelkészeket.

Az ilyefalvi egyházközség paplak-terve és költ-

ségvetése megfelelőnek találtván, jóváhagyást nyert és az építkezés engedélyeztetett.

Mihály Pál, volt udvarhelymegyei algonok aa. 20 kor. alapítványi ígéretet tett volt, örököseit is kötelező módon, a theol. fakultás alapja javára, de annak befizethetése előtt elhalálozott. Ig-tanácsunk a néhai fiától követelte és per útján is megkísérelte a felhajtást, de miután az eljárás eredményre nem vezetett: a jelzett alapítványi összeget és a fölmerült perköltségeket a theol. alap terhére, leírni határozta. Ebből az alkalomból azt is kimondotta ig. tanácsunk, hogy az összes theologiai alapítványok okmányait átteszi a fakultás előljáróságához, nyilvántartás, föl-hajtás és az esetleg szükségesnek mutakozó leírások iránti javaslatlattel végett.

Számvevői előterjesztés alapján jóváhagyta ig. tanácsunk a székesi Ilyés-alap, a Mátyás-alap, valamint a fogarasi és kézdivásárhelyi egyházközségek 1901. évi számadásait.

Tárgyaltatott a nagyenyedi egyházközség templomrenoválási számadása, de miután az kellőleg okmányolva nem volt: kiegészítésre visszaadott.

A deési egyházközség leányiskolájának kiépítése tárgyában, Módi György egyháztanácsos fellebbezésének mellőzésével, az egyházközségi közgyűlés határozata nyert jóváhagyást.

A zilahi kollégium indokolt fölterjesztésére, jóváhagyta ig. tanácsunk a Dull László örökösei ellen fenálló és föl-hajthatatlanná vált követeléseknek törlesztését, figyelmeztetvén a kollégiumi előljáróságotarra, hogy jövőre nagyobb szigorral járjon el a hátrálékos követelések föl-hajtása körül.

Ezek után közigazgatási bírósággá alakult át ig. tanácsunk, és e minőségben három föl-lebbezés föl-lött döntött.

Marhát István, nyéni lakosnak a voit nyéni iel-kész: n. Puskás Lajos örökösei ellen támasztott stola-visszatérítése iránti ügyében, a Puskás-örökösök fellebbezése folytán föloldotta ig. tanácsunk az első foku közig. birói ítéletet, mert okmányilag igazoltnak látta azt a körülményt, hogy Marhát István akkor, mikor tőle a magasabb stola beszédetett, tényleg nem volt adófizető egyháztag és így tőle a kifogásolt stola jogosan vétetett föl.

Kádár Domokos, égei lelkész aa. ama felebbezését, melyben az őt helyettesítő kántortanító honorálására megállapított összeg leszállítását kérte, szintén elutasította ig. tanácsunk, mert az egyházmegyei közig. bíróság idevonatkozó határozatát méltányosnak és törvényesnek találta.

Pásztóhi Dénes m-bogáti lelkész ama kérése ügyében, mely a papi tagból állítólag hiányzó és a kántori tagban meglevő két holdnyi terület visszaadását célozza — az első foku ítéletet hagyta helyben ig. tanácsunk, abban a részében, mely a visszacsatolásnak a jelenlegi kántor elhalálozása utáni esz-közlését rendelte el, de a jelzett ítélettel szemben fölmentette másodfoku bíróságunk az egyházközséget is a lelkész részére adandó kárpótlás kötelezettsége alól, miután az állítólag fenforgó differencia évtizedek óta áll fenn és jóhiszemű eljárás következménye, minél fogva abból joghátrány egyik félre nézve sem következhetik.

Ezzel a tárgysorozat kimerítettvén: az ülés be-zárattott.

r. s.

A vallástudomány főbb vonásai Thiele szerint.

(Folytatás.)

I. Alaki rész. Fejlődés alatt a vallásban is azt értjük, a mit minden más téren. Növekvést gyermekből emberré, csirából növénynyé, bimbóból virággá. A vallásos fejlődés, a vallásos tudat és érzület belső folyamata. Az

emberi szellem munkája a végre, hogy a mind inkább és inkább tisztuló vallásos eszme részére alkalmas és tökéletes kifejezést találjon. Tehát valósággal fejlődése a vallásos embernek, vagy más szóval, az emberiségnek, mint a mely természettől vallásos. Ha a vallástudomány célja a vallás lényegét és eredetét az ember lelki életéből kimagyarázni, akkor mindenekelőtt a vallást a maga fejlődésében, mint lelki életet kell felfognia. És nem elég csupán a legtökéletesebb alakját vizsgálni, mert azt nem értjük meg, ha nem ismerjük a kezdetet, az elveket, melyekből kinőtt. Először föl kell mutatnunk, hogy a fejlődés különböző lépcsői tulajdonképen egymástól fejlődő alakok; azután, micsoda tényezők vezeiték a fejlődés különböző irányait; azután, hogyan tesz bizonyosságot az emberiségnek, mint egésznek története állandóan előrehaladó vallásos fejlődésről; végül, hogy a fejlődés általános törvényei a vallás terén is érvényesek. Csak ezek után lehet megállapítani, hogy a fejlődés valósággal miben áll.

A vallás fejlődése meglátszik mindennek előtt abból, hogy a századok folyamán nemcsak új típusok állottak elő, hanem ezek mélyebbek lettek és a vallásos tudat emelkedéséről tettek bizonyosságot és ez által az alsóbbat kiszorították vagy betöltötték. A történelem eleitől fogva mutatja, hogyan fejlődött a magasabb az alsóbból. A vallás típusainak osztályozása fejlődésök fokozata szerint nehéz, mert tág tere nyílik az egyéni önkénynek, s különösen pedig a határok nincsenek tisztán elkülönítve. A különböző osztályozások közül legjobbnak látszik a természeti és erkölcsi vallásokra való felosztás.

A természeti vallásokat nem a kijelentett vallásokkal ellentétben nevezzük így, nem is azért, mintha isteneik megszemélyesített természeti erők volnának; hanem azért, mert úgy állottak elő, mint törzs — vagy népvallások, tehát természetes fejlődés útján lettek és ezt a természeti eredetüket később sem tagadták meg, mikor különböző módosulást szenvedtek. Ezek a fejlődés különböző fokán állanak; egy részüket teljesen az animizmus uralja s a tisztelet tárgyai magasabb vagy alsóbb szellemek (polydaemonismus). Ezek felett állanak azok, melyeknek istenei emberfeletti lények, a melyek természeti erőket, mindenféle elvont fogalmat vagy erkölcsi eszméket személyesítenek (polytheismus).

A vallás legalsóbb formája, melyet mi ismerünk, az animizmus. Tulajdonképen nem vallás, nem is forrása a vallásnak, hanem kezdetleges világnézet, mely a vallásos képzetekre is befolyást gyakorol. A fejlődés ezen fokán az ember még nem tud különbséget tenni az objektív és subjektív között. Minden tárgyat szellemi tulajdonsággal ruház fel, a miben valami erőt vél lakozni. Legrégibb formája a polizois mus: mindenféle természeti jelenségben és tárgyban lelkes lényt (zva) lát, attól függésben érzi magát és tiszteli. Magasabb formája az animizmusnak a spiritizmus, a meghalt rokonok és ősök lelkének tisztelete. Ez már az öntudat bizonyos haladását jelöli. Különböző jelenségekből, álmokból, visiókból, idői öntudatnélküliségből, tetszhalálból következtet az ember a léleknek a testtől való függetlenségére. Így áll elő a szabadon mozgó szellemekben és lelkekben való hit, melyek tisztes szerint választanak lakást, természeti jelenségeket idéznek elő s mint ilyenek, tiszteletben részesülnek. A fetizismus tisztelete és használata bizonyos tárgyaknak, melyeknek az ember a bennök lakozó szellemnél fogva varázserőt tulajdonít. Ennek egy változata, de nála magasabb a totemizmus, melyben a védő szellemek és védőszentek tanának csirája rejlik. Hogy a magasabb történeti vallások a történet előtti időben az animizmus bizonyos korán át mentek-e, bebizonyítani nem lehet. De az bizonyos, hogy már az animizmusban benne van a csirája a fejlődés magasabb fokának úgy a vallásos képzeteket, mint a cselekvényeket illetőleg. A társadalmi élet fejlődésével fejlődött a vallásos képzet. Az istenvilág az emberi társadalmat kellett, hogy visszatükrözze, tehát ennek mintájára bizonyos rend, osztályozás állott elő. A polydaemonizmusból polytheizmus lesz. A polytheistikus vallásoknak kevésbé fejlett alakja a therianthropikus-magikus. Az isteneket majd mint állatokat, majd mint embereket, leginkább pedig félig állat, félig ember alakjában képzelik. Istentiszteletük tömve magikus elemekkel, szokásaik barbárok. Ezen a fokon állanak: a kínai vallás Cong-cse előtt; a sumiták, akkádok, dravidok vallása; a legrégibb egyiptomi, az ós-babyloni és a legtöbb sémi vallás Elő-Ázsiában; az ós-hellén vagy pelasz és az eredeti római vallás. A fejlődés legmagasabb fokán álló természeti val-

lások az anthropicus vagy hemi-ethicus vallások, melyek az animistikus elemeket teljesen feldolgozták költői vagy félig bölcsészeti mythológiába. Az istenek ideális emberek, még nem erkölcsi lények, de már a jónak képviselői, harcolnak a gonosz szellemek hatalma ellen, őrzik a jogot és rendet. Ide tartoznak az egyiptomi, az assyr-babyloni későbbi fejlődésében; a Védában foglalt vallás; az ós-germán, valószínűleg az ós-árja; az irán Zaráthustra előtt, Mózes vallása a 8-ik sz. előtt, a hellén, a melybe a római egy beoltott ág, itt eléri tetőpontjukat és ezzel a tiszta erkölcsinek határát.

(Folyt köv.)

Bíró Sándor.

A széki egyházmegyéből.

Széki egyházmegyénk folyó hó 2-án Szamosujvárt rendkívüli közgyűlést tartott, azon rendkívüli tárgyak elintézésé végett, melyek az egyházmegyék véleményes javaslataival ellátva, a folyó évi kerületi közgyűlés által feldolgozásukat, illetve elintézésüket várják.

Ezen javaslatok közül főleg az egyházmegyék kikerítésére, illetve czélszerűbb beosztására vonatkozó nem mai keletű, régóta uralja ez már a helyzetet, 1879-ben folyamatba is indult, az ellentétes érdekek azonban úgy akkor, mint később — mert folyton napirenden volt, ilyen vagy amolyan alakban, a zöld asztalnál, avagy a közóhajításban — meggátolták s valószínűleg meg fogják gátolni most is létrejöttét, jöllehet a közóhaj most erősebb s a megváltozott viszonyok létrejöttét ma erősebben követelik, mint valaha.

Eme közóhaj s az adminisztratív ügyek elintézésén kívül az espereseknek a valláserkölcsi élet intenzív művelhetése indította egyházmegyénket is arra, hogy keztyűs kézzel nyuljon az 1900. évi kerületi közgyűlés által a tárgyban kiküldött bizottság elkészített, az ig. tanács által tárgyalt s az egyházmegyékhez 1856—1902. sz. alatt véleményadást végett leküldött javaslatához.

Tette pedig ezt akként, hogy nem kívánt kiterjeszkedni a bizottságnak a többi egyházmegyéket is érintő egész javaslatára, hanem a bizottság által előre bocsátott elvi szempontokat elfogadva, inkább csak saját háza körül sepegt s csak a szomszéd három egyházmegye — Kolozs-kaipotai, deési, n.-sajói — portáját érintette, mintegy figyelmeztetni akarván őket s ha úgy tetszik, a többieket is, hogy talán ez lesz azon út, melyen minden tekintetben kielégítő megoldásra juthatunk.

Ovatosságában e kérdésben annyira ment, hogy a bizottság elveinek szem előtt tartásával, inkább a magából adott valamicskét, mint kért, hogy ezáltal magát könnyebben kezelhetővé s szomszédait életerősebbé tegye.

Egyházmegyénk, tiszteletbeli főgondnokunk, báró Bánffy Dezső ónagyméltóságának egy hosszú, érdemekben gazdag élet után elhunyt édes anyja s tényleges főgondnokunk, gr. Wass Béla ó méltóságának a burok földén az angolok golyója következtében elhunyt, szép reményekre jogosító, nemes lelkületű fia elvesztése alkalmából őszinte s azt jegyzőkönyvileg is közölni határozott részvétének kifejezése s annak kijelentése után, hogy a bizottsági alap munkálattal csak általánosságban s a részleteket illetőleg csak annyiban kíván foglalkozni, a mennyiben az egyházmegyéket közvetlenül érinti, határozati javaslatát a következőkben foglalta össze:

1. Az egyházkerületi bizottság munkálatában kifejtett elvi szempontokat, valamint az új beosztás életbe léptetésére vonatkozó ig. tanácsi javaslatot egyházmegyei közgyűlésünk mindenekben helyesli s azokhoz a maga részéről fenntartás nélkül hozzájárul.

2. Megnyugszik abban is, hogy egyházmegyénk kötelekéből 1. Bonczhida, 2. Keszü M. Légen, 3. M.-Fráta, 4. M.-Kályán, 5. M.-Palatka, 6. Mócs, 7. Szováth, 8. Vajdakamarás, 9. Visa, továbbá 10. N.-Sármás, 11. P.-Kamarás — minthogy ezen egyházközségek egyházmegyénk természetes határain, a vízvázlatokon túl s Kolozsvármegyében fekszenek — a tervezett kolozsvári, illetve új beosztású n.-sajói egyházmegyébe bekebeleztesse.

3. A bizottsági javaslat 8-ik pontját azonban, mely szerint a Szolnok-Dobokavármegye területén fekvő ev. ref. egyházközségek, ide csatolva a szathmári egyházakat, egyetlen egyházmegyébe varrassanak össze, holott Szolnok-

Dobokavármegyével azonos területű Kolozs, a nála jóval kisebb Szilágy- és Maros-Tordavármegyék 2—2 külön egyházmegyét alkotnának, ezen felosztást és irányzatot közgyűlésünk ellentétben állónak tartja az új beosztás alapelveivel s nem járulhat hozzá.

4. Az egyesítés helyett ajánlja és javálja egyházmegyei közgyűlésünk, hogy tekintettel az adminisztratív lehetőségére, a gyülekezetek valláserkölcsi igényeinek, érdekeinek gondozására s tekintettel a múlt iránti kegyeletre s a jövőben váró fokozottabb együttműködés áldásairai, úgy a deési, valamint a széki egyházmegyék továbbra is külön-külön egyházmegyéknek hagyassanak és pedig a multban gyökerező együvé tartozás, tehát a határok sérelme nélkül.

Ezek szerint a deési egyházmegyét alkotnák: 1. Deés, 2. Deésakna, 3. Doboka, 4. Domokos, 5. Esztény, 6. Felső-Török, 7. Hagymás-Lápos, 8. Kaczkó, 9. Kendi-Lóna, 10. Kérő, 11. Koltó Katalin, 12. Kozárvár, 13. M.-Köb-lös, 14. M.-Lápos, 15. Ormány, 16. Pánczélceh, 17. S. M. Berkesz, 18. Színye. Összesen 18 egyház 10.616 lélekkel, vesztesége 176 lélek.

A széki egyházmegyét alkotnák: 1. A.-Ilosva, 2. Apanagyfalu, 3. Árpáskó, 4. Vancza, 5. B.-Váralja, 6. Bethlen, 7. Bura, 8. Feketelak, 9. Felőd, 10. Kodu, 11. M.-Borzás, 12. M.-Décse, 13. Málom, 14. Meleg-Földvár-Katona, 15. N.-Devecser, 16. Noszoly, 17. Ny.-Kékes, 18. Órd.-Füzes, 19. Pulyon, 20. Retteg, 21. Szamosujvár, 22. Sz.-Nyires, 23. Szász-Zsombor, 24. Sz.-Margita, 25. Szék, 26. Szép-Ker.-Szentmárton, 27. Veresegyháza, 28. Vicze. Összesen 28 egyház 17,397 lélekkel, veszteség 6008 lélek.

5. A nagy-sajói egyházmegyéből átkebelezni javasolt 1. Sajó-Szentandrás, 2. Sajó-Udvarhely, 3. Sz.-Bréte, 4. Szász-Czegő, 5. Sz.-Máthé, 6. Sz.-ujós-füzkút, összesen 6 egyházat 2559 lélekkel, minthogy ezek, bár Szolnok-Dobokavármegyéhez tartoznak, de a velük határos széki egyházmegyétől magas vízvázlatú helyek által elkülönítve vannak s mivel természetes fekvésöknél fogva különben is Besztercze felé gravitálnak, ezen okból s különösbbe a nagy-sajói egyházmegye létérdekéből, továbbra is a n.-sajói egyházmegye kötelékében meghagyandóknak javasoljuk.

Végül önön maga iránti köteleességéből kifolyó dolognak tartja egyházmegyénk annak kijelentését, hogy míg egyrészt a tervezett veszteség felett az egyházak érdekeit tartva szem előtt — megnyugszik, addig másrészt a társ egyházmegyéktől semmit nem igényelve, létjogához törhetlen hűséggel ragaszkodik s tiltakozik minden oly irányzat ellen, mely ősi nevét, határait, hagyományos együvé tartozását érinteni akarná. — Ezen határozat hiteles jvk. kivonatban a szomszéd egyházmegyékkel is közölni határozatott.

A nagyenyedi egyházmegyének az esperesi kérdőpontok kihívására vonatkozó javaslata felett — jelen célzatában — egyházmegyénk napirendre tér, de másfelől kész szívvvel hozzájárul annak oly értelmű elfogadásához, hogy ezen esperesi kérdőpontok: tekintettel a minden vonalon terjedő szóbeliségre, az egyházmegyei esperesi részére egyházvizsgálati szabályul szolgáljanak, oly meghagyással, hogy az esperesek személyes meggyőződést szerezzenek mindazon ügyekről és dolgokról, melyek a kérdőpontok keretébe vannak foglalva és személyes tapasztalataik alapján csupán csak az esetleg található hiányokat és fogyatkozásokat vegyék hivatalos jegyzőkönyvbe s ezen jegyzőkönyvek csoportosítva lennének az illetékes hatóságok elé évenként egyszerre beterjesztve.

Ebből kifolyólag indítványozza egyházmegyei közgyűlésünk, hogy az esperesi kérdőpontok hatályon kívül helyzettessenek s helyette a körlelkészek részére szerkesztett hivatalos jelentőiv — a névkönyvi és a püspöki jelentés adatait felölelő módosítással — tétessék általánosan kötelezővé.

A nagyenyedi egyházmegyének egy másik, az esperesi vizsgálat módosítására vonatkozó s egyházmegyénkkel javaslattétel végett közölt indítványa felett egyházmegyei közgyűlésünk, mivel a javaslatba foglaltakat nem tartja megvalósíthatóknak, szintén napirendre tér.

Ezzel egy pár kisebb ügy letárgyalása után tulajdonképeni közgyűlésünk véget ért, az utána következő s nálunk mindig szokásos és igen kellemes közebed alatt azonban még hosszasan képezte beszélgetés tárgyát.

Alsó-Ilosva, 1902. jul. 12-én.

Nemes Ferencs,
ref. lelkész és egyhm. aljegyző.

Iskola.

Fölvívás

a zilahi ev. ref. collegium volt és jelenlegi tanítványaihoz s jóakaróihoz.

1676-ban „megújított“ iskolai törvényeinkből tudjuk, hogy a zilahi evangélikus református collegium magvát alkotó iskola első épülete, mint parochialis ház, a templom tövében állott. Anya és leány: templom és iskola egymás mellett...

Idő folytán azonban az a régi kőépület megrongálódott. 1763—1764-ben a zilahi ev. ref. egyháztanács a régi alapfalakat kijavíttatta. 1772-ben pedig „felső házakat“ [emeletet] rakatott rájuk, „mivel Isten jóvoltából megsaporodtak a gyermekek és mivel az egész Szilágyságban Kolozsvár és Debreczen között“ nem volt több iskola.

1815-ben ez emelet falai úgy meghasadottak, hogy leszedtek s ott maradt a maig meglévő földszintes épület.

1816-ban kezdik a collegium mai helyén az új épület emelését „Istenkisértéssel határos reménységgel“ és 1000 frt készpénzzel.

Ma már ez az épület is repedezett, mindenek felett pedig szűk s az udvarán azóta emelt más két épülettel együtt sem elég és nem felel meg sem az egészség, sem a nevelésügy mai kívánalmainak.

Es ma még 1000 forintunk sincs újabb, a követelményeknek teljesen megfelelő épületre.

Az anya-egyház, mely ez iskolát alapította és sokáig fentartotta, e város és e vidék, mely meglévő épületeit mondhatni kövönként hordotta össze, szintén szegények ahhoz, hogy egy modern, nagyszabású épületet állíthassanak a régi, elavult helyébe.

De segítségül jött a magyar állam és méltányolva ama szolgálatokat, melyeket e főintézet három századon keresztül tett a nemzeti művelődésnek, 170,000 korona állami segínyt ad neki egy új, díszes otthon létesítésére.

Mily változás, mily különbség!

1772-ben, amikor a váradi róm. kath. consistorium följelentette a zilahi ev. ref. egyháztanácsot, hogy „kőanyagból Académiát épít“, ugyancsak bizonyítani kellett a kir. főkoronásznak előtt, hogy a javítással sem szélteben, sem hosszában nem mentek túl a régi alapokon, csak fölfelé terjeszkedtek a levegőben, amely „mindenkinek közjává“; — ma a magyar királyi kormány maga teszi lehetővé, sőt kívánja a kiterjeszkedést!

A 170,000 korona segélyből körültekintő gazdálkodás mellett valószínűleg föl is állíthatjuk az új épületet, de a szükséges felszerelésekre, butorozásra nem marad belőle semmi.

Azokhoz fordulunk hát e szükséglet fedeztetése céljából segítségért, akiket az ősi intézethez hála, kegyelet és jóindulat köt: a volt és jelenlegi tanítványokhoz s az intézethez tartozó más jóakaróinkhoz és kérjük, hogy a korszerű elhelyezés eszközlésére irányuló munkánk teljes befejezésében anyagi áldozataikkal támogatásunkra jöjjenek.

Nem hiszszük, hogy akadna közöttük csak egy is, akinél kérésünk meghallgatásra ne találna s aki örömmel ne hozná áldozatul nélkülözhető filléreit a nevelésügy oltárára; nem hiszszük, hogy lehessen ez intézetnek olyan tanítványa, aki az alma mater iránt való háláját ne igyekeznék tettel is bizonyítani.

Ezért fordulunk hozzájuk s kérjük, hogy e célra szánt adományukat a zilahi ev. ref. collegium igazgatójához beküldeni mielőbb sziveskedjenek.

E kérésünket eljuttatjuk iskolánk minden olyan tanítványának, kinek lakóhelyét megtudhatjuk. Azokat, akiknek tartózkodási helyét nem ismerjük, ez uton kérjük: jöjjenek segítségül ők is.

Idegenekekhez nem fordulunk közvetlenül, de ha idegenek is hajlandók lesznek az adakozásra: adományait annál hálásabb szívvel vesszük.

Alázatos kérésünk kelt a zilahi ev. ref. collegium előjáróságának 1902. évi április hó 28-dikán tartott gyűlésében.

Az előjáróság nevében:

Kincses Gyula,
igazgató.

Br. Wesselényi Miklós,
főgondnok.

Különfélék.

Végnélküli kongrua-panaszok. Ugy látszik már a M. Sz. is megúnta közölni egyenként a lelkész-fizetés kiegészítési összegek kiutalása, illetőleg kifizetése késedelmezéséért való panaszokat s most együttesen értesíti a „kérdősködőket“, hogy ez év

második felére szóló kongruát a vall. és közokt. miniszterium már körülbelül két héttel ezelőtt kiutalványozta. Ez a különben kétségtelen igazság nagyon alkalmas arra, hogy a „késedelem“-ért a felelősség kéz alatt a közbeeső közegeknek, a kerületeknek nyakába varrassék. — Nős, hát nekünk alkalmunk van hivatalos okmányok alapján a teljes igazságot megírni az erdélyi egyh. kerületre nézve. Igenis, a miniszteri utalvány, nem is ezelőtt „két héttel“ hanem épen egy hónappal van keltezve — június 23-áról. Ez utalvány Budapesten *Julius* 17-én postára adva, a kerülethez *Julius* 18-án érkezett meg. Az illetmények kerületi számvevői revíziója, nyugta kiállítására oly gyorsan történt, hogy a hivatalos lap az erről szóló körlevelet 21-én kapta s 24-iki száma alapján már minden lelkész írhatja illetményéről nyugtáját. Kérjük: van-e itt a kerület részéről valami késedelem? — A M. Sz. jól tenné, ha az egész igazságot megírná, mert a fél igazság — nem igazság s felettébb alkalmas eszköz arra, hogy az embereket félrevezesse. Ez pedig aligha az egyházi élet érdekében történik. Hanem van a dolognak egy másik, nem annyira panasra méltó — mert hisz a jóindulatot feltételezzük — mint inkább rendezendő oldala. S ez vonatkozik azon lelkészekre, illetőleg utódaikra, a kik már esedékessé vált fizetéskiegészítési illetményük kézhez vehetése előtt halnak el. — Tárgyalások során a miniszter kimondta, hogy a kézhez vett illetményből visszatérítésnek helye nincs; de viszont másnak az illetmény ki nem adható, mint a kinek személyére folyósítva van. Ha tehát valamely lelkész negyedévi illetményét az első hónap 25-én kézhez kapva másnap meghal: örökösei visszatérítéssel nem tartoznak; egy másiknak, ki egy nappal az előtt halt el: örökösei semmit sem kapnak. Egy konkrét esetben, a *farcsádi* papnál (íérje jan. 5-én halt el) hosszas kérelmezés után „kegyelemből“ megengedte a miniszter, hogy neki elhalt férje megkezdődött negyedévi illetménye kiadás-sék. Azonban az világos, hogy ez a dolog helyes megoldásának nem tekinthető és elvi, méltányos és igazságos rendezésre vár. A mi nem lehet más, mint az, hogy az elhalt lelkész özvegye, illetőleg árvái férje, illetőleg atyjuk után egész összegében megkapják azon negyedévi illetményt, a mely negyedben a lelkész még hivatalban volt. Mert az állami kiegészítés, mint neve is mutatja, a *lelkéssé fizetés kiegészítése* s így nem szabad megtörténni annak, hogy valaki fizetését — s ha plane még meg is szolgált arra, vagy annak egy részére — meg ne kapja. Hiszen tudvalevőleg az állam saját hivatalnokainak, minden vonakodás nélkül kiadja azon fizetésrészletet, melynek esedékessé válása első napján, az illető még életben volt. Ha már a lelkéssé fizetésnek az államtól kapott része nem osztozik is az özvegyekkel és árvákkal szemben abban a kötelezettségben, melyet az egyháztól kapott részre az egyházi törvények szabnak (kegyeleti félév, félfizetéses év): mindenesetre osztoznia kell az ugynevezett *hagyatéki* részben, ha nem is csonka félév idejéig, de mindenesetre a csonka negyedév idejére. Mert az csak a kiutalási és kifizetési eljárás miatt történik meg, hogy a lelkész a negyedév első napján illetményét kézhez nem veheti s ez nem alterálja az ő jogát ahoz. Hogy az eljárás késedelméből származó hátrány mellett még jogi megrövidülést is szenvedjen a lelkész: nő ez ugyan nagy méltánytalanság, sőt igazságtalanság lenne. Ezt pedig nem akarhatja néhány koronáért a miniszter, épen a lelkészek özvegyei és árváival szemben. — Reméljük, hogy ismert humánus és igazságos eljárása vissza is tartja ettől s a dolognak általunk jelzett egyedül helyes végleges rendezése mihamarább megtörténik.

Jó lenne talán a M. Sz.-nak is a kongrua dolgában ily komoly részleteket tárgyalni. Több szolgálatot tenne ezzel a lelkészek érdekének is.

Az ev. ref. fő- és középiskolák tanári karaihoz és a néptanító-egyesületekhez. Az ev. ref. konvent, mint zsinat-előkészítő bizottság, szakbizottságok által kívánja a fennálló „Egyházi Törvények”-et átnézteni, mielőtt a törvényhozó zsinatot összehívna.

Az Egyházi Törvények III. részét, a „Közmivelési és közoktatási szervezet” címűt, az erre kiküldött bizottság számára — elnöki megbízás folytán — nekem kell az augusztusi tanácskozásra előkészítenem.

Ugy felelhetnék meg — hitem szerint — tisztelnem, ha az összes hazai tényezők idevágó nézeteit ismerhetném és felhasználhatnám.

Méltóztatásuk azért — a nagy közérdek szempontjából — az „Egyházi Törvények” III. csoportjára vonatkozó nézeteiket, javaslataikat velem f. év aug. hó 10-ik napjáig közölni s nagybecsű támogatásukért fogadják előre is forró köszönetemet.

Atyafiúi üdvözlettel és tisztelettel maradtam
Sárospatakon, 1902. július 15.

Radácsi György,

a zsinat-előkészítő bizottság egyik jegyzője.

Hivatalos rész.

2207—1902.

ÉRTESÍTÉS.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur önmagyméltósága, folyó évi 39,734. sz. alatt kelt leiratával kiutalván egyházkerületünk lelkészei részére a folyó év II-ik felére járó jövedelem kiegészítési összegeket, fölhívjuk az érdekelteket, hogy az alatt foglalt kimutatásban jelzett összegekről szóló és szabályszerűen felbélyegelt nyugtaikat az esperesi hivatalhoz haladéktalanul küldjék be, a honnan azok összefoglaló és két példányban kiállított kimutatás kapcsán, egyházkerületünk pénztárába, a kiutalt összegek kifizetése végett, egyszerre és együttesen beküldendők lesznek.

A kiutalt összegek a következők:

Kimutatás

az erdélyi ev. ref. egyházkerület lelkészei részére az
1902-ik év II-ik felére kiutalt fizetés kiegészítési
összegekről.

I. Vajda-hunyadi e. h. m.		Kor.	fill.
	Vinczi Domokos	280	98
	Vásárhelyi László	163	77
Thamá Gyula	236	50	Miklós József 301 05
Botha Sándor	117	78	Kovács József 302 79
Lukáts Antal	173	89	ifj. Moóre Károly 344 16
Csiszér Pál	307	—	id. Moóre Károly 246 84
Sármási Aron	370	52	Papucs Dávid 411 15
Szegedy Miklós	156	74	Fejér Pál 206 89
Mátyás János	173	49	Solymosy Károly 231 41
László Zsigmond*	1099	84	Péter Antal 382 38
Kovács Lajos	60	50	Papp Dávid 257 34
Kovács Sándor	503	25	Málnási Károly 30 63
Kiss Mózes	124	15	Demeter Zsigmond 357 50
Péter Antal	198	32	Pap István 55 13
Fülöp Gyula	439	76	Aszalos György 283 04
Vásárhelyi Lőrincz	267	92	Benedek Ferencz 488 90
Kósa Mihály	211	04	
Juhász Izidor	323	05	IV. Kolossz Kalotai e. h. m.
Imre István	134	20	
Gál Sámuel	243	83	
*1902. I. 20-tól 1902. XII. 31-ig.			
	Belle Lajos	235	79
	Elek Lajos	404	43
	Biró András	189	02
	Albert Imre	415	63
	Bitai Kálmán	288	91
Hadházy Ferencz	242	94	Dozsa Sámuel 462 47
Sebestyén Ferencz	57	93	Vályi Elek 158 07
O. Veress Sándor	152	73	Antal Géza 248 86
Gruzda Domokos	171	74	Pazar Kálmán 70 59
Tókos Sándor	118	89	Nagy Mihály 223 26
Kolumbán János	148	84	Régeni Ferencz 406 65
	Sebestyén Ferencz	306	05
	Paulay Viktor	196	77
	Ágoston György	226	95
III. Nagy-enyedi e. h. m.			
	Mikáltz Ákos	87	30
	Barabás Árpád	591	75
Decsy István	393	66	Valler József 138 25
Bertalan József	182	96	Bácsi Gyula 252 87
Simon Antal	276	14	Fazakas Lajos 463 45

Demeter Gyula	365	14	Pataki Dénes	211	97
Kiss Péter	460	17	Weress Márton	98	91
Muzsnai Miklós	535	23	Sófalvy Károly	228	04
Beregszászi Albert*	528	38	Szabó József	333	79
Székely Sándor	324	46	Szathmáry Sándor	306	40
Balázs István	92	36	Sipos Gyula	233	12
Kónya János	92	08	Szász Béla*	17	60
Antal Domokos	17	35	Lőrinczi Gábor	253	56
*1902. IV. 10-től 1902. XII. 31-ig.			Albert Sándor	281	08
			Benedek Lajos	368	24
			Nagy Albert	389	65
			Jakabházy Dániel	441	46
V Szilágy Szolmoki e. h. m.			Dobay Lajos	560	—
			Csürös Ferencz	62	72
Magyari István	201	93	Péterfi Károly	325	98
Józsa Gyula*	591	76	Fekete Gerő	159	12
Tötös György**	18	37	Máthé György	331	64
	266	88	Kovács Gábor	24	73
Pócsik János	410	66	Pergő Márton	415	50
Mátéka József	330	72	Jung Ferencz	414	78
Molnár Gyula	205	05	ifj. Jakabházy Gyula	424	28
Lőfi Pál	119	15	* egész évre.		
Diószeghy Mór	257	06			
Török Ferencz	343	99			
Ignác Márton	45	30	VIII. Nagysajói e. h. m.		
Gáspár László	249	07			
Versényi Miklós	300	99			
Sipos Károly	372	86	Szentkirályi Lajos	528	78
Borbély Sándor	373	26	Köblös István	60	22
Juhász György	221	92	Tőkés József	245	13
Tamás László	86	07	Polgári Károly	162	31
Szász Ferencz	201	10	Menyhárt Elek	72	84
Szilágyi János	335	98	Musnay Károly	431	19
Fejér Ferencz	450	42	Máthé Sámuel	67	91
Szabó István	107	04	Keresztesv Gyula	84	29
Patay Lajos	233	84	Debreczeny Gyula	16	20
Rác Péter	81	70			
Biró Károly	38	06	IX. Görgényi e. h. m.		
Ferenczi Endre	322	91			
Nagy Lajos	264	90			
Kusztos Gyula	421	19	Imre Árpád	221	31
Demjén Eerencz	39	66	Pap Lajos	188	91
Vass Lajos	401	31	Székely Ferencz	256	77
Farkas Sándor	21	09	Bóka György	116	61
Kiss Pál	327	96	Incze Ferencz*	749	03
Szentkirályi László	159	06	Orbán Gábor	199	71
Bód László	244	79	Horváth Ödön	124	21
Nagy Zsigmond	86	15	Dénes József	134	77
Székely Árpád	208	46	Szász Márton**	46	73
Bód Ferencz	67	64	Sükkösd Mihály	435	40
Ferenczy Gyula	230	43	Lőrinczi Miklós	452	60
Kovács Ferencz	266	10	Kövendy Kálmán	2	28
Kemény István	93	24	Teleki József	333	90
Kecskeméthy Kálmán	57	84	Farkas Károly	60	72
Barabás Lajos	436	73	Gergely Lajos	196	88
Viski Pál	232	47	Kovács István	123	19
Veress Sándor	71	90	Dénes Gyula	252	93
*1902. III. 25. 1902. XII. 31-ig					
18. 37. 1901. XI. 21. 1901. XII. 31-ig.			Páll Károly*	122	—
266. 88. egész évre.			ifj. Vályi János	133	74
			* 1902. III. 16. 1902. XII. 31-ig.		
			** 1902. III. 8.		
			***122 k. pótlás I. félévre.		

VI. Deési e. h. m.

	Kor.	fill.	X. Marosi e. h. m.		
Tunyogi Béla	221	68			
Weress Károly	218	41			
Kovács Gyula	340	05			
Almás Sámuel	348	01	Nagy Albert	394	47
Soos Károly	417	84	Kolozsváry József	295	75
Kovács Ödön	161	—	Adorján Lajos	373	42
Kozma Imre	131	39	Vizi János	301	16
Nagy Imre	253	90	Soltész Sámuel	362	09
Nagy József	371	15	Lőrinczi Lajos	469	75
Szabó Lajos	350	28	Warga Ferencz	287	41
Solymosi Miklós	229	06	Albert Miklós	374	83
Csákány Miklós	339	53	Dalmady Imre	320	69
Barabás Sámuel	237	13	Rákosi Lajos	433	61
Demeter Károly	223	85	Kiss Ferencz	389	98
Irsay József	171	16	Nemes Sándor	380	67
Szakács István	321	81	Király Béla	447	49
Fehér István	315	90	Molnár Lajos	205	57
Vadas Albert	396	35	Simon Imre	248	46
			Szűcs Ákos	425	74
			Dali János	213	—
			Adorján János	413	42
VII. Széki e. h. m.			Gönczi Sámuel	202	48
			Málnási Ferencz	411	64
Nemes Ferencz	396	53	Kovács László	421	07
Gáspár Sámuel	455	03	Fábián Miklós	359	63
Péter Antal	347	59	Szondy György	142	33
Csejdi Jenő	176	90	Orbán Károly	121	62
Baló Bálint	280	62	Sipos György	380	43
Lőrincz János	20	94	Kovács Nándor	295	90
Bartók Béla	208	32			

Muzsnay József	387	68 Bodor József	123	51
Székely Sándor	451	— Menyhárt András	323	05
Barthos Gábor	325	15 Jakab Albert	263	75
Nemes Károly	55	87 Fülöp Kálmán	407	76
Derzsi János	308	37 Pál Balázs	341	09
Ifj. Bitai Mihály	52	09 Mester János	313	70
Jenei Sándor	235	42 Gábos Sándor	230	08
Tóth László	302	29 Kádár Dénes**	1	48
Rákosi György	279	33 Kelemen János	72	92
Ády Sámuel	97	32 Jakab Dénes	300	25
Erdélyi Béla	185	68 Kállay Ferencz	459	54
Bartha Miklós	420	43 Csizsér Zsigmond	169	80
Gál Gábor	408	95 Tökös Jenő	361	41
Madaras János	303	51 Kovács István	313	50
Staudner Mátyás	429	27 Orbán József	210	32
Péterfi Lajos	342	23 Balázs Imre	56	04
Id. Bitai Mihály	326	89 Toró Dénes	501	50
Simon Elek	408	30 Kertész Mózes	135	52
Boer Károly*	41	56 Bőjte Sándor	330	87
* 1902. IV. 30. 1902. XII. 31-ig		Kovács Sándor	316	89
		Bodor István	294	60

XI. Küiküllői e. h. m.

* 1902. IV. 13. 1902. XII. 31-ig

Sámuel Aladár	162	05 XIV Erdővidéki e. h. m.		
Gáspár János	292	72		
Hegyí Károly	415	86	kor. fill.	
Koréh Endre	352	38 Molnár Imre	232	23
Fábian Domokos	420	04 Kovács Sándor	338	63
Muzsnay Sándor	277	92 Borsai László	410	15
Lakatos Áron	158	61 Bocz József	349	30
Báthory János	111	59 Karácson György	136	94
Gönczy Pál	288	19 Lőrincz Gyula	275	30
Tollas József	477	44 Sándor András	290	34
Nagy Domokos	265	08 Bartha Imre	253	87
Benedek Pál	310	73		
Józsa Ferencz	465	42	XV. Sepsí e. h. m.	
Szabó Ferencz	434	36		
Wass Ferencz	379	25	kor. fill.	
Bartalus János	370	08 Havadtői Mihály	326	57
Nemes Árpád	428	17 Kolcza Lajos	413	70
Balogh Sándor	273	20 Barabás Miklós	404	95
Bartha József	535	77 Vén Mihály	79	72
Sámuel József	186	50 Wass Lajos	308	81
Kakasi Márton	11	56 Szabó Ferencz	199	24
Moóre Domokos	85	96 Bedeházy János	428	44
Pátkay János	301	07 Kiss Lajos	381	24
Hegyí Sándor	230	28 Bartha Károly	362	56
Dali István	136	73 Magyar Károly	251	26
Nemes Elek	521	53 Zsigmond Károly	216	75
Tóth László	107	87 Csizsér Zsigmond	346	74
Csikí József*	371	54 Ifj. Kovács Antal	423	85
* VI. 15-től XII. 31-ig.		Demes Péter	410	83
		Dávid Iózsef	396	—
		Takács Károly	331	02
		Antal Lajos	266	41
		Kiss Gyula	350	11
		Menyi János	335	91
		Czeglédi János	339	16
		Jakab József	419	75
		Bőjte Géza	359	70
		Székely Sándor*	443	57
		Fazekas Sándor	446	77
		Demeter Mihály	432	33
		Pünkösti István	49	11
		* 1902. I. 30. 1902. XII. 31-ig		

XII. Nagvszebeni e. h. m.

Jakab Károly	167	79	kor. fill.	
Kovács Károly	174	43		
Horváth István	130	66		
Virágh József	362	15		
Solymsi Lajos	249	58		
Tunyogi János	183	83		
Kósa Károly	255	10		
Putnok János	429	72		
Rákosi József	343	66		
Bogdán József	550	51		
Órtel János	311	05		

XIII. Udvarhelyi

Szász Károly	404	49	kor. fill.	
Péter Károly	73	09		
Baczó Lajos	362	67		
Bedő András	443	44		
Lajos János	262	63		
Pál Lajos	418	32		
Bartha János	351	10		
Karácson Sándor	116	97		
Kádár Andor	406	99		
Kádár Domokos	377	06		
Csipa Kálmán	275	50		
Biró Áron	291	19		
Soós Farkas	357	66		
Adorján László	334	27		
Biró György	304	48		
Szabó Samu	352	87		
Hegyí Péter	504	73		

Kolozsvárt, 1902. július hó 21.

Bartók, elnök.

Maksay János, számvevő.

2811—1902.

FELHÍVÁS.

A segédlelkészi fizetések fedezésére szolgáló államsegély az e czélból kiküldött konventi bizottság által f. évi II. negyedére folyósítván, felhívjuk az érdekelteket, hogy az alább nevük után jegyzett összegről szabályszerűen felbélyegelt és az esperesi hivatal hitelesítésével ellátandó nyugtáikat — legkésőbb f. évi aug. hó 10-ig — pénztárunkhoz annál inkább küldjék be, mivel a később érkező nyugtákra fizetés nem fog teljesítenni.

A kiutalt összegek a következők :

Pap István székely-kocsárdi lelkésznek	125	kor. — fill.
Mihálcz Ákos magyar-alkói lelkésznek	125	—
Kovács Gábor szentmargitai lelkésznek	100	—
Sipos Gyula magyar-borzási lelkésznek	75	—
Patai Miklós málomi lelkésznek	125	—
Balázs József besztercezi lelkésznek	125	—
Kövendi Kálmán m.-fülpösi lelkésznek	122	50
Ifj. Vályi János u.-szentpéteri lelkésznek	125	—
Kovács István szászrégeni lelkésznek	125	—
Orbán Károly magyarósi lelkésznek	125	—
Kali József volt nagy-ernyei lelk. özvegye	125	—
Muzsnai Pál volt mező-paniti lelk. özvegye	41	66
Farkas Károly magyar-péterfalvi lelkész	125	—
Kelemen Győző márkosfalvi lelkész	36	—

Kolozsvárt, 1902. július hó 20-án.

Bartók, elnök.

Maksay János, számvevő.

2565—1902.

KÖRLEVEL

valamennyi egyházmegye Nt. Esperesének, püspöki vizsgálat alatt álló egyház Tt. Tanácsának és ev. ref. koll. Mt. Előjáróságának.

A magyarországi ev. ref. egyház egyetemese konventjének f. év április 29-én és következő napjain tartott ülésének jegyzőkönyve igazgatótanácsunk által valamennyi egyházi testületnek megküldetvén, felkérjük a fenn megnevezett hatóságokat, hogy azok árának kiegyenlítéseül f. évi augusztus hó 20-ig szíveskedjenek az alább közölt kimutatásban címük után kitüntetett összeget egyházkerületünk pénztárába beszolgáltatni.

Megjegyezzük, hogy az egyházmegyei levéltárak számára egy ingyenes példány is küldetett.

Egy jegyzőkönyvi példány ára egy koronával van számítva.

K i m u t a t á s

a konventi jegyzőkönyvek kiosztásáról és azok áráról:

Vajdahunyadi egyházm. 28 példány, befizetendő	27	kor.
Gyulafehérvári ehm. 13 péld., befiz.	12	
Nagy-Enyedi ehm. 33 péld., befiz.	32	
Kolozs-Kalotai ehm. 40 péld., befiz.	39	
Szilágy-Szolnoki ehm. 63 péld., befiz.	62	
Deési ehm. 26 péld., befiz.	25	
Széki ehm. 35 péld., befiz.	34	
Nagysajói ehm. 14 péld., befiz.	13	
Görgényi ehm. 34 péld., befiz.	33	
Marosi ehm. 63 péld., befiz.	62	
Küküllői ehm. 36 péld., befiz.	35	
Nagy-Szebeni ehm. 14 péld., befiz.	13	
Udvarhelyi ehm. 51 péld., befiz.	50	
Erdővidéki ehm. 15 péld., befiz.	14	
Sepsi ehm. 37 péld., befiz.	36	
Orbai ehm. 12 péld., befiz.	11	
Kézdi ehm. 13 péld., befiz.	12	
Romániai ehm. — péld., befiz.	—	
Deési püspöki eh. 1 péld., befiz.	1	
Fogarasi eh. 1 péld., befiz.	1	
Ilyefalvi eh. 1 péld., befiz.	1	
Kézdivásárhelyi eh. 1 péld., befiz.	1	
Kolozsvári püspöki eh. 1 péld., befiz.	1	
Marosvásárhelyi eh. 1 péld., befiz.	1	
Sepsiszentgyörgyi eh. 1 péld., befiz.	1	
Szászvárosi eh. 1 péld., befiz.	1	
Székelyudvarhelyi eh. 1 péld., befiz.	1	
Kolozsvári tbeol. fak. 1 péld., befiz.	1	
Nagyenyedi collegium 2 péld., befiz.	2	
Kolozsvári collegium 1 péld., befiz.	1	
Marosvásárhelyi colleg. 1 péld., befiz.	1	

Székelyudvarhelyi koll.	1 péld.,	befiz.	1 kor.
Zilahi kollegium	1 péld.,	befiz.	1
Szászvárosi kollegium	1 péld.	befiz.	1
Sepsiszentgyörgyi koll.	1 péld.,	befiz.	1

Összesen: 546 példány, befizetendő 523 korona.
Kolozsvárt, 1902. július hó 3-án.

Bartók, elnök.

Maksay János, számvevő.

2428—1902. sz.

KÖRLEVÉL

mindenik egyház megye Nt. Esperesének.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter ur 1900. évi december 18-án, 45,781. sz. alatt kelt rendeletével megállapította a tanító- és tanítónő-képesítési szabályzatot, melynek 27. pontja úgy rendelkezik, hogy tanítóképző-intézeteknél a vizsgálatot tevő jelöltek, vagy már képesített tanítók vizsgálatot tehetnek az egyházi énekből és és orgonálásból. E vizsgálat tartásáról az egyházi főhatóságok kellő időben értesítést nyernek, kiküldötteik a bizonyítványt aláírhatják. Igazgatótanácsunk intézkedést tesz, hogy az egyházkerület megbízottja minden esetben aláírja a tanítójelölt bizonyítványát, ha az egyházi énekből és orgonálásból sikeres vizsgálatot tett. Tehát ev. ref. kántortanító választásnál érvényesek az állami tanítóképző-intézetek által kiállított kántortanítói oklevelek, ha rajtuk van „az erdélyi ev. reform. egyházkerület megbízottja”-nak aláírása.

Az erdélyi ev. ref. Egyházkerület Igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1902. július hó 11-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Kádár János,
tanügyi előadó.

2685—1902. sz.

KÖRLEVÉL

valamennyi egyházmegyénkhez, kollegiumunkhoz, a theologiai fakultás előljáróságához és a püspöki egyházak tanácsaihoz.

Felkérjük a czimben jelzett autonóm testületeket, hogy az alábbi szabályzatra vonatkozó véleményes javaslatukat 1902. szeptember 20-ig hozzánk felküldeni sziveskedjenek.

Az új tanárválasztási szabályzat terve.

Az 1901. évi egyházkerületi közgyűlés 57. sz. határozatával utasította az igazgató tanácsot, hogy az 1902. évi közgyűlés elé olyan javaslatot terjesszen, „mely a tanárválasztás eddig érvényben volt szabályai és gyakorlata figyelembevételével az egész kérdést egységesen szabályozza.”

Az igazgató-tanács adatokat szerzett be a magyarországi autonóm felekezeteknél érvényben levő tanárválasztási módokról, összeállította az egyházkerületünkben érvényben levő tanárválasztási és tanárképesítési szabályzatot és ezek alapján új szabályzatot készített, mely szerint különösen tekintettel arra, hogy közgyűléseink ideje nem állapítható meg a tanárválasztás és a kollegiumok érdekeinek megfelelőleg, egyházkerületi tanárválasztó bizottság feladatává tétetnék a tanárok választása. Ezen az elvi alapon a részletes választási és képesítési szabályzat terv megállapítására az igazgató-tanács bizottságot küldött ki dr. Bartók György püspök úr elnöke alatt. Br. Bánffy Ernő, Kenessey Béla, Deési Gyula, Becsek Lajos, igazgató-tanácsosok, dr. Kádár János titkár személyében dr. Sárkány Lajos előadása mellett.

A bizottság munkálata megismerés, figyelembe vétel és esetleges észrevételek megtehetése céljából áttétetett a 2686—1902. igazgató-tanácsi számú határozat értelmében működött egyházzervezeti bizottsághoz.

Mind a két bizottságnak egyetértőleg megállapított javaslata alapján az igazgató-tanács 1902. július 11-iki ülésében az alábbi következő szabályzatot állapította meg:

Javaslat

a tanárválasztási szabályzat tárgyában.

1. A kollegium (a theologiai fakultás) előljárósága a szükséghez képest megállapítja, hogy melyik tanszék tölthető be választás útján. Indokolt előterjesztést tesz az igazgató-tanácsnak az alkalmazásban levő tanárok minősítő kimutatásának és a pályázati hirdetés szövegének csatolásával.

2. Az igazgató-tanács ha indokoltnak látja az előterjesztést, közzé teszi a pályázati hirdetést.

3. A pályázók folyamodványait az előljárósághoz nyújtják be; az igazgató a folyamodókról részletes minősítő kimutatást terjeszt az előljáróság elé. Az előljáróság megállapítja, hogy az összes folyamodók közül a pályázati hirdetés és a fenálló szabályok értelmében kik vannak képesítve; a képesített folyamodók közül titkos szavazással, abszolút szótöbbséggel hármat ajánl, ha van legalább három képesített folyamodó. Ha kevesebb a képesített folyamodók száma, ajánlhat az előljáróság ket, vagy egy jelöltet, de egyszersmind jegyzőkönyvre veteti, hogy óhajtja-e a tanszék betöltését, daczára a pályázók csekély számának. Az egész eljárást megfelelő számu minősítő kimutatás és az ügyre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonat kíséretében beterjeszti az igazgató-tanácsnak. Az előljáróság jelentésében ki kell terjeszkedni arra a körülményre, ha a folyamodók közül valamelyik, az előljáróság valamelyik tagjával rokonsági összeköttetésben van, a rokonsági fok megjelölendő.

4. Az igazgató-tanács, ha egyetért a folyamodók képesítettsége tekintetében az előljáróság előterjesztésével, határoz a felett, hogy az előljáróság hármast ajánlását fentartja-e, vagy módosítja, akár az ajánlottak személyei, akár a sorrend tekintetében. Határozatát az összes ügyiratokkal együtt, az igazgató-tanács elnöksége esetleges észrevételei kíséretében átteszi az egyházkerületi tanárválasztó bizottsághoz. Ha az igazgató-tanács képesítettségek tekintetében nem ért egyet a kollegiumi előljáróság előterjesztésével, véglegesen határoz a pályázati hirdetés és a fenálló szabályok alapján, hogy melyik folyamodó képesített, melyik nem.

5. Az egyházkerületi tanárválasztó bizottság minden év július havában tart tanárválasztó gyűlést. Elnöke a szolgálatban legidősebb egyházkerületi (egyházi vagy világi) főgondnok.

Tagjai:

a) a szolgálatban legidősebb egyházkerületi, világi főgondnok, akadályoztatása esetében a szolgálati idősebség szerint utána következő világi főgondnok (elnöke a bizottságnak, ha hivatalban idősebb, mint a püspök, vagy a püspököt hivatali helyettese helyettesíti a bizottságban).

b) a püspök, vagy akadályoztatása esetében hivatali helyettese.

c) a tanügyi előadó, mint a bizottság előadója.

d) az egyházkerületi közgyűlés által saját kebeléből 6 évre választott 18 rendes és 6 póttag, kik egy harmad részben a közgyűlési gondnok, egyharmad részben a tanár, egyharmad részben a lelkész tagjai közül választandók. A póttagok a választás sorrendjében csak valamely rendes tag akadályoztatása esetében hívhatók meg a választási bizottsági ülésbe, még pedig gondnok helyett gondnok, tanár helyett tanár, lelkész helyett lelkész.

6. A tanárválasztó bizottság határozatképes, ha az elnökön kívül legalább 14 tag jelen van.

A tanügyi előadó ismerteti a választásra vonatkozó iratokat, felolvassa a minősítő kimutatást, az előljáróság és az igazgató-tanács ajánlatát és az elnökség esetleges észrevételeit. A bizottság akár melyik tagja megtekintheti az összes iratokat. A képesítettségek tekintetében a bizottságban sem vitának, sem döntésnek helye nincs.

Ha az elnök megállapította, hogy a jelenlevő tagok kellő tájékozódást nyertek, elrendeli a titkos szavazást az előjáróság és az igazgató-tanács által ajánlottakra, az igazgató-tanács elnöksége esetleges észrevételeinek figyelembe vételével.

Ha csak egy képesített folyamodó van, az érdekelt előjáróság véleményének figyelembe vételével a felett dönt a bizottság, hogy megejtessék-e a választás, vagy új pályázat hirdetendő. A bizottság jelenlevő tagjai egyharmadának kívánságára új pályázat hirdetendő.

Ha a tanárválasztásnál az ajánlott, képesített folyamodók közül az első szavazásnál senki sem nyer abszolút szótöbbséget, a két legtöbb szavazatot nyert jelöltre új szavazást rendel el az elnök. Szavazat egyenlőség esetében az elnök szavazata dönt.

7. A választás eredményét, a választó-bizottság ülésének jegyzőkönyvét és az összes iratokat a választó-bizottság átteszi az igazgató-tanácsnak, mely az érdekelt előjáróságot és a megválasztott tanárt értesíti a választás eredményéről, a folyamodók okmányait visszaküldi a kollegiumi előjárósághoz és a választás eredményét tudomásvétel végett bejelent a közgyűlésnek.

8. A választó bizottság minden meghívott és vidékről bejött tagjának joga van felmerült költségeit az igazgató-tanácsi szabályrendelet értelmében felszámítani.

A költségeket az azon alkalommal választás alá bocsátott tanszékek száma arányában az érdekelt collegiumok pénztárai fizetik meg az igazgató-tanács közvetítésével.

A tanári minősítés szabályzata.

A) általában.

1. Tanárrá választhatók teljes kort elért, ev. ref. vallásu, feddhetetlen jellemű, magyar állam polgárok közül azok, a kik megfelelő képesítettséget igazolni tudják.

B) Theologiai tanszékeknél.

2. Választhatók az olyan oklevéllel rendelkező lelkészek, a kik valamely hazai református theologiai akadémián magán tanári képesítést szereztek.

3. Választhatók azok a képesített lelkészek, a kik a theologiai szakirodalom terén működésükkel kiváló érdemeket szereztek.

4. Választhatók azok a képesített lelkészek, a kiknek theologiai doktori oklevelök van.

C) Tanító képző intézeti tanszékeknél.

5. Választhatók a középiskolai tanári, vagy a pedagógiumtól nyert tanítói oklevelet szerzett tanárok, tanítók, tanár vagy tanítójelöltek, ha középiskolában s tanító vagy tanítónőképző intézetben, felsőbb népiskolában legalább két évig, több, mint heti hat órán át sikerrel tanítottak, vagy valamely nyilvános tanintézetben legalább két évig működő rendes tanárok vagy tanítók voltak.

Mindenik tanár, vagy tanító jelölt csak arra a tanszékre választható, a melyre a képesítése szól.

Egyenlő minősítés mellett előnyben részesíthető az a folyamodó, a kinek papi vagy bölcsészeti doktori oklevele is van.

D) Gymnasiumi tanszékeknél.

6. Választhatók azok, a kiknek középiskolai tanári oklevelök van s legalább kétévi középiskolai, vagy ezzel egyenlő rangú intézetben eltöltött gyakorlatot tudnak kimutatni, a tanári szakvizsgálat idejétől számítva. Gymnasiumi rendes vallás tanári tanszékre választhatók azok a theologiai akadémiát végzett pap jelöltek, a kik mind a két lelkészi vizsgálatot jeles eredménnyel tették le, vagy a kiknek theologiai magántanári képesítésök van. Vallás tanári képesi-

tésnél a két évi gyakorlat az első papvizsgálat idejétől számítható és a középiskolai gyakorlaton kívül beszámítható legalább két évi népiskolai tanítói gyakorlat is, ha a folyamodó két év alatt hetenként legalább 5 órán át tanított vallástant és irodalmi működésével tanúságot tett a középiskolai vallástanításra való hivatottságáról.

7. Egyenlő feltételek mellett előnyben részesíthető a vallástanári székre pályázók közül az, aki a vallástanári képesítettségen kívül más szaktárgyból is tanári oklevelet szerzett; valamint a többi tanszékeknél is előnyben részesíthető az, a kinek papi oklevele is van.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának, Kolozsvárt, 1902. évi július hó 11-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Kádár János,
tanügyi előadó, h.

2388—1902.

KÖRLEVÉL.

Valamennyi egyházmegyénkhez, püspöki egyházak tanácsaihoz és a főiskolák előjáróságaihoz.

A főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés elrendelvén a szeretetház szervezeti szabályzatának elkészítését: e határozatnak igazgató tanácsunk az alábbi tervezet elkészítésével kívánt eleget tenni.

E szabálytervezetet azzal a kérelemmel bocsátjuk ezennel közre, hogy azt a czimben jelzett testületek átvizsgálni és elfogadása, avagy módosítás iránti véleményes javaslataikat, folyó évi szeptember hó 20-áig hozzánk beküldeni sziveskedjenek.

A tervezet a következő:

A kolozsvári református szeretetház szervezete.

I.

1. §. Az intézet czime: Kolozsvári református szeretetház.

2. §. Az intézet czélja: a) Református lelkészek és tanárok leány-árváinak gondozása, teljes ellátása, valláserkölcsi nevelése és hajlamaiknak, tehetségüknek megfelelő életpályára való kiképzetése.

b) Kolozsvári tanintézetekben tanuló leánygyermek számára internátus fentartása.

3. §. Az intézet fentartója: az erdélyi ev. ref. egyházkerület lelkész- s tanár tagjainak, az intézet alapító- és pártfogó tagjainak az egyeteme és az egyházkerület mint hivatalos egyházi hatóság.

a) Alapító tag az, a ki az intézet czéljaira egyszersmindenkorra legalább 500 korona alapítványt tesz, vagy biztosít.

b) Pártfogó tag az, a ki élete fogytáig évi 10 korona pártfogó tagsági díj fizetésére kötelezi magát. Az évenként fizetendő 10 korona pártfogó tagsági díj 200 korona tőke összeg lefizetésével egyszersmindenkorra megváltható.

4. §. Az intézet fentartási alapjai: Az intézet fentartására szolgálnak:

a) Az intézet czéljaira tett és teendő alapítványok.

b) A felvett árváknak az országos gyám,- illetőleg nyugdíj-intézetől nyert segélye; teljes árváktól évi 150, az apátlan árváktól évi 100 korona összegben.

c) Az erdélyi ev. ref. egyházkerület lelkészei, tanárai, egyházközösségei, fő- és középiskolái által fizetett s az egyházkerületi közgyűlés által megállapított (1899. nov. ker. k. gyűl. 16. jksz. 7. p.) évi járulékok.

d) Pártoló tagok tagsági díjai. Pártoló tag az, ki 5 éven át évenként 5 korona tagdíjat fizet, mely összeg egyszerre 20 korona lefizetéssel megváltható.

e) Az egyházkerület közgyűlése által rendelt állandó segély (1899. nov. ker. k. gyűl. 16. jksz. 8. p.)

f) Az internátus jövedelme.

g) Bárhonnan jöhető s az intézet céljaival és jellegével megegyező állandó segélyek, egyszersmindenkor adományok.

5. §. Az intézet igazgatása.

Az intézet felett a legfőbb felügyeletet és ellenőrzést az erdélyi ev. ref. egyházkerület közgyűlése és állandó igazgató tanácsa gyakorolja. A közvetlen rendelkezés, illetőleg vezetés pedig

a) a választmányt, b) az intéző bizottságot és c) az intézeti igazgatót illeti.

II.

6. §. *Választmány.* A választmány áll 34 tagból, kik közül egy az egyházkerületi közgyűlés által életfogytiglan választott választmányi elnök, egy az intézet igazgatója, ki egyszersmind a választmány jegyzője is. A többi 32 tagból lelkész 16, 8 tanár, 8 pedig világi egyén.

7. §. A választmány 32 tagját az egyházkerületi közgyűlési tagsággal bíró lelkészek, tanárok, alapítók és pártfogók, illetőleg az alapító és pártfogó jogi személyek képviselői választják 6 évre. A választott tagok fele 3 évenként kilép, de a kilépettek újra választhatók.

8. §. A választmány tagjai az intézet fentartói közül választandók.

9. §. A választmány jog és hatásköre:

a) A választmány az intézet vagyonának őre, kezelője s mindennemű szellemi és anyagi ügyeinek igazgatója.

b) Az intézet nevelő és kezelő személyzetét 1—2 évi próba időre alkalmazza, javadalmukat megállapítja és működésüket ellenőrzi és állandósításuk iránt az igazgatótanácshoz javaslatot tesz. A személyzet állandósítása az igazgató-tanács hatáskörébe tartozik.

c) Az intézet évi költségvetését megállapítja s jóváhagyás végett az igazgató tanácshoz felterjeszti.

d) Az intézet szervezetében szükségesnek mutatkozó változtatások iránt javaslatokat terjeszt az ig. tanács útján az egyházkerületi közgyűlés elé.

e) Nagyobb építkezések, birtokvásárlás, birtok eladás, kölcsön felvétel ügyében határoz, de idevonatkozó határozatai az igazgató-tanács jóváhagyása mellett hajthatók végre.

Megállapítja, hogy az intézet tőkéi minő módon gyümölcsöztesse.

f) Megállapítja az intézet belső rendtartási szabályait, házi és napi rendjét.

h) Az intézet szellemi és anyagi állapotáról évenként jelentést terjeszt az ig. tan. útján az egyház kerületi közgyűlés elé.

Évenként legalább egyszer az egyházkerületi közgyűlés alkalmával gyűlést tart, gyűléséről jegyzőkönyvet vezet.

k) Az intézet állandó igazgatása és felügyelete végett egy 6 tagú intéző-bizottságot választ a maga kebeléből, mely 6 tag közül 3 lelkész, 2 tanár, 1 alapító, vagy pártfogó világi egyén. Az intéző bizottság tagjai lehetőleg a választmánynak Kolozsvárt lakó tagjai közül választatnak.

III.

§. *Az intéző bizottság.* Az intéző bizottság elnöke a választmányi elnök, jegyzője és előadója az intézeti igazgató. Az intéző bizottságnak az intézeti orvos is tagja, tanácskozási joggal.

11. §. Az intéző bizottság jog- és hatásköre:

Mind a jogi és vagyoni, mind a szervezeti és rendtartási ügyekben képviseli és képviselteti az intézetet az egyházi és világi hatóságokkal, valamint a szülők, illetőleg gyámokkal szemben.

b) A választmány jog és hatás körébe tartozó ügyekben az összes előmunkálatokat, javaslatokat és

véleményeket előkészíti és határozat hozatalra előterjeszti (9. §. b—h. pontok).

c) Az intézet folyó bevételeit számon tartja, kezeli, a szükségletek fedezéséről a költségvetés keretén belül gondoskodik. Az igazgató havi számadásait átvizsgálja. Vagyon kezelésre vonatkozó évi számadását összeállítja és megvizsgálás végett az igazgató-tanács elé terjeszti.

d) A szállítási és nagyobb bevásárlásokkal összefüggő szerződéseket megkötö.

e) Ugy az árváknak, mint az internátusba bejutni óhajtó növendékeknek a felvétele felett határoz. A felvétel módozatait és feltételeit, hirdaplai uton, idejében közzéteszi.

f) A felügyelet és ellenőrzés teljesebbé tétele végett a bizottság tagjai, havonként felváltva, az intézetet többször meglátogatják és szerzett tapasztalataikról a bizottság gyűlésén jelentést tesznek.

g) Az intéző bizottság, havonként egyszer gyűlést tart. A bizottsági gyűlés határozat képes, ha azon az elnökön kívül legalább 3 bizottsági tag jelen van.

IV.

12. §. *Az igazgató.* Az igazgató az intézet szellemi ügyeinek és háztartásának közvetlen vezetője, az intézeti rend és fegyelem őre.

13. §. Az igazgatónak az intézet vezetéséből folyó jog és hatásköre:

a) Vezeti az intézet háztartását.

b) A szükségletek fedezésére kezeihez utalt pénzeket átveszi és rendes számadás mellett kezeli. Számadásait havonként az intéző bizottság vizsgálata alá terjeszti.

c) Minden bevásárlást és fizetést csak nyugta, vagy számla ellenében teljesít.

d) Az intézet árva növendékeiről rendes törzskönyvet vezet, melybe az árva neve, kora, születési helye, ideje, belépése napja, végzett tanulmánya, az iskola, hova az árva beiratott, szorgalma és magaviselete, a szülők neve, az elhalálozások ideje, a halált okozó betegség neve, az életben levő szülő vagy törvényes gyám neve pontosan bejegyzendő.

e) Az intézet ingó és ingatlan vagyonáról, felszereléseiről stb. leltárt vezet s azt 3 példányban kiállítja és minden év végén a leltári változásokat ugyanannyi példányban kimutatja.

f) Az internatus növendékeitől az ellátási s egyéb díjakat átveszi. Hasonlóképen jár el minden hozzáérkezett és az intézet céljaira szolgáló pénzzel is. Az átvett pénzekről nyugták, illetve ellennyugtákkal számol.

g) Takarékpénztárban kezeli az árvák részére bárki által adott, vagy küldött pénzt. A takarékpénztári könyvet megőrzi. E pénzekről az intéző bizottsághoz jelentést és kimutatást terjeszt.

h) Az intézeti nevelés és rendtartás körében házilag intézkedik és utasításainak az intézet kötelékébe tartozók engedelmeskedni kötelesek.

i) A cselédséget felfogadja, elbocsátja s azokkal rendelkezik.

j) Az intézet szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó jelentéseit, javaslatait az intéző bizottság elé terjeszti.

k) Hivatalból tagja a választmánynak és az intéző bizottságnak, hol jegyzői és előadói tiszteletet tölt be.

V.

Vagyon kezelés. 14. §. A szeretetház jövedelmi forrásai:

Tőkék, alapítványok kamatai; ev. ref. lelkészek gymn. tanárok, egyházak és gymnasiumok járuléka; pártfogók és pártolók tagdíjai; évi járulékok, adományok; ellátási, magán óra és felszerelési díjak; az árvák nyugdíj járuléka és vegyes bevételek.

15. §. A szeretház törzsvagyonát, nevezetesen: tőkét, alapítványait, pártfogók és pártoló tags. díjait; lelkészek, tanárok, egyházak és gymnasiumok évi járulékait; továbbá más jellegű állandó járulékokat az egyházkerület pénztára kezeli külön a Szeretetház címén vezetett számlákon. A szeretetháznak az egyházker. pénztárában kezelt vagyona felett az ellenőrzést az igazgató tanács gyakorolja, illetve teljesíti.

16. §. A növendékek ellátási, magán óra és felszerelési díjai, továbbá az árvák nyugdíj járuléka az intézet pénztárába fizettetnek s ezekből első sorban a költségvetésben megállapított fentartási folyó kiadások fedeztetnek.

A mennyiben ezen bevételekből az évi költségvetésben megállapított kiadások nem fedezhetők, az intézet évi kamat jövedelmei, évi járulékok s határozottan e célra rendelt segélyek is felhasználhatók.

17. §. Pénzintézetek és magánosoktól befolyt nem rendszeres kisebb adományokat a szeretetház pénztára — mint tőkét kezeli s a 16. §-ban felsorolt bevételektől elkülönítve, külön pénztári naplóban könyveli. Az érkezett adományokat a pénztáros esetről-esetre azonnal az int. bizottság által megnevezett takarékpénztárba helyezi.

18. §. Az intézet házi pénztárát rendszerint az igazgató kezeli, azonban a kezeléssel az int. bizottság bármely tagját megbizhatja.

19. §. Az intézet házi pénztára felett az ellenőrzést az intéző bizottság gyakorolja, kebeléből választott két tagja által, kik legalább negyedévenként, sőt többször is a pénztárt megvizsgálják, az eredményről a bizottság ülésein jelentést tesznek. Az igazgató, illetve az intézet házi pénztárát kezelő pénztáros által készített évi zárszámadást megvizsgálják.

20. §. A szeretetház házi pénztára által eszközölt összes bevétel és kiadásokról készített s az intéző bizottság által felül vizsgált évi zárszámadás jóváhagyás végett az igazgató tanácshoz betérjesztendő.

21. §. Az egyházkerület pénztára a szeretetház intéző bizottságának felhívására minden év januárius hó 15-ig az intézet vagyoni állapotáról részletes és hiteles kimutatást köteles készíteni s ezt a szokott hivatalos uton a bizottság rendelkezésére bocsátani.

22. §. A folyó szükségletek fedezésére szolgáló összegeket az egyházkerület pénztárából az intéző bizottság ide vonatkozó jegyzőkönyvi határozatára az elnök által láttamozott nyugtára az igazgató veszi fel.

E célra szolgáló jövedelmi források a 16. §. 2-ik kikezdésében vannak felsorolva.

23. §. Az intézet jövedelmeiből, nevezetesen tőkék, alapítványok, adományok kamatai; évjáradékok, pártfogók és pártoló tags. díjai s egyéb jövedelmi forrásokból származó bevételek a mennyiben az intézet fentartási szükségeire fel nem használtatnának, mint pénztári felesleget köteles az egyh. ker. pénztára a következő év december hó 31-én a tőkéhez csatolni s a következő év január 1-től az egyh. ker. által megállapított kamatláb mellett mint tőkét kezelni és kamatoztatni.

A kamatláb nagyságát tekintve, kivételt képeznek azon alapítványok és adományok, melyek az alapító vagy adományozó akarata és rendelkezése szerint takarékpénztárban kezeltetnek. Ez esetben az illető takarékpénztár által adott kamat levonás nélkül — mint a szeretetház jövedelme számíttatik. Ugyan ezen szabály vonatkozik az értékpapirokba fektetett tőkék kamat jövedelmeire is.

24. §. Az igazgató által készített számadásnak nem csupán a házi szükséglet fedezésére szolgáló pénzek bevételeinek és kiadásainak tételeit kell tartalmaznia, hanem azt is, hogy a költségvetési szükséglet egyes czimeire és tételeire milyen összeg for-

dítatott, hogy így havonként megállapítható legyen, hogy az előirányzat nincs-e túllépve, s hogy az év végéig beosztható-e vagy nem? Az év végén czimek szerint összesített kimutatás csatolandó a számadáshoz.

Az erd. ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsának Kolozsvárt, 1902. július hó 11-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső s. k. Dr. Kádár János s. k.
elnök. titkár.

820—1902. sz. PÁLYÁZAT

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a széki egyházmegyéhez tartozó magyar-palatkai ev. ref. egyházközség kántortanítói állomására pályázat hirdettetik.

J a v a d a l o m :

1. Tisztességes lakás melléképületekkel. 2. 29 hold 278 □-ól szántó, évi bére 280 kor. 3. Alsóné alapítványkamataiból 200 kor. 4. 1600 kor. tanítói alap kamatja 80 korona. 5. 800 kor. államkötvény kamatja 33 kor. 60 fill. A hivatott kepe búzában és törökbuzában; értéke: 96 kor. 7. Közmunkatétel 16 kor. 8. Tandij: átlag 16 kor. Összesen 721 korona 60 fillér.

Pályázati határidő: 1902. augusztus 14.

A folyamodványok Somkerek Miklós esperes afiához küldendők Székre (Szolnok-Dobokamegye).

Kolozsvárt, 1902. július 21.

Dr. Bartók György,
püspök.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium Elöljárósága a felügyelete alatt álló s ujonnan megnyitandó hat osztályu mezőmadarasi Pataki Ágotha alapítványi elemi iskolánál egy tanítói és egy tanítónői állásra pályázatot hirdet. Mindkét állás javadalma 800—900 kor. készpénz, havi előleges részletekben az alap kezelőségétől, azonkívül a férfi-tanító részére természetbeni lakás, mely áll két szoba, konyha, kamara, előszoba és pinczéből és egy háromnegyed holdas kert használatából; a nő-tanító részére 240 kor. szálláspénz negyedévi előleges részletekben; továbbá a rendes szolgálatban eltöltött minden öt év után 100—100 korona körpótlék. Az előljáróság a más iskolánál hasonló minőségben eltöltött időt is beszámíthatja öt év keretén belül.

A mezőmadarasi egyházzal kötött szerződés értelmében a megválasztott férfi-tanító köteles a rendes kántortanító akadályoztatása esetén a kántori teendőket minden külön díjazás nélkül végezni és ebbeli képességét igazolni.

A megválasztott tanítók csak egy évi szolgálat után véglegesíthetők. Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak. A megválasztott tanítók kötelesek az állami tanítói nyugdíj-intézetnek tagjai lenni s a tanítói állások után fizetendő nyugdíjilletéket a kollegiumi előljáróság fizeti.

A kellőleg felszerelt folyamodványok folyó év aug. 10-ig nyújtandók be a marosvásárhelyi ev. ref. kollegium előljáróságához.

Elöljáróság.

ÉRTESÍTÉS.

A nagyenyedi Bethlen-kollegium Elöljárósága egykét ref. vallásu árva fiúnak a gymnasiumban való neveltetését készséggel eszközli mindaddig, míg az árva érdemesnek mutatkozik a támogatásra; azonban ha az illető a gym. követelményeinek meg nem felelne, a gyám az igazgatóság felszólítására köteles a fiu újabb elhelyezéséről gondoskodni.

Nagyenyed, 1902. július 15.

Fogarasi Béla,
igazgató.

ben püspökhöz nem illő dühvel tett szemrehányást egyik kiváló államférfiúnak, azért mert merészkedett hangsúlyozni a mindnyájunk előtt nagy, örök és szent igazságot, öggy „ő első sorban magyar és csak azután katolikus“; — a kinek a napi lapok is nyíltan hirdették és traktálták országszerte azon vakmerő és gögös nyilatkozatát, hogy „Kolozsvár városából tíz év alatt kiirtja a protestantizmust, s rövid időn az egész Erdélyt rekatholizálja“: az a püspök képes az excommunicatio középkori fegyverét, s az interdictum mennydörgését is használni, ha a szükség úgy kívánja, mert hát a hasonló gondolkozású emberek előtt régi igazság, hogy: „finis sanctificat media!“

Ma már az apostoli (?) buzgó működés következtében „a vallásos türelem klasszikus földjé“ — harczra készen szemben állunk egymással inkább, mint a középkorban, vagy valaha! A legkisebb heccz-káplán, vagy próba-idős noviczius barát is minket eretneknek istentagadónak kiabál népe előtt! Ma térítgetnek pénzzel, gyanúsítással, erőszakkal és csábítással. Ma az emberek azt kérdik először is egymástól: katolikus vagy-e vagy protestáns? Ma már felekezeti jelszó alatt történik minden; maholnap még a boltosok is ilyen jelszavakkal látják el árucikkeiket is minden városban, felekezeti számarány szerint! Társadalmi intézményeink sem társadalmiak már, hanem felekezeti. Ki tudná elősorolni a sok kath. nő,- legény,- iparos,- iparos tanoncz,- olvasó,- kenyérosztó,- iskolai,- egyetemi,- ol-tár,- Szent Antal,- Szent Czecczilia stb. együletet.

Folytatása következik.

„Szabad egyház a szabad államban.“

Elmondattott a marosi egyházmegye egyházi értekezletén
M.-Vásárhelyt.

A vallásszabadságról, annak világtörténelmi alakjairól és az 1848. évi XX. tcz. végrehajtásáról szándékozom egy rövid elmefuttatást végezni.

„A szabadság az élet maga, az élet akadálytalansága“ mondja Kuncz.

Első attribútuma tehát az emberi méltóságnak, mert hisz a vadállat is elpusztul szabadság nélkül s a növény is csak szabadon fejlődhetik, annál inkább az ember az erkölcsi világrend alanya. A szabadságáért elpusztuló állat sorsa mindenesetre tiszteletreméltóbb, mint a szolgaságban meghízott emberé.

A szabadság küzdelemmel jár, küzdelem árán születik s küzdelemmel tartatik fenn, sőt csak az ilyen uton elért szabadság bir igazi erkölcsi becszel s a biztonság feltételével.

E küzdelem — ha az emberiségnek emlékeinkkel átfogható történetére visszpillantunk — az emberiség bölcsőkorától folyton vivotik; Troja falai alatt kezdődik s kimondhatja meg azt, hol végződik.

A szabadság, mint egyéni és mint politikai szabadság jó tekintetbe.

A politikai szabadság az állam szabadsága. Az egyéni szabadság az emberi jogok foglalata s leg-szebb ékkövei az emberi méltóság ezen koronájának a

vallás- és szellemszabadság. A gondolat szárnyakat ad az Isten képére teremtett embernek, hogy a tudás és kutatás szárnyain képmásához, az Istenséghez közeledjék, a vallás, a tudás athmoszféráján tul kezdődik s a tudás határától az isteni tökéletességig terjedő végtelenséget tölti be. Mindkettő isteni szikra az emberben, s emberi korlátokat épen azért nem tűr.

Szellemi és vallásszabadság csak politikailag szabad államban él igaz természetének megfelelőleg, mert az egyéni szabadságnak legfőbb garanciát a politikai szabadság vagyis a nemzet, az állam szabadsága képezi; a gondolat s a lelkiismeret a hit csak szabad államban lehet szabad, csak szabad nemzetnek szabad fia gondolkodhatik szabadon.

A vallásszabadság eszméjének fejlődése szempontjából három világtörténelmi korszakot különböztetünk meg: az államvallás korszakát, az uralkodó vallás korszakát és vallásszabadság korszakát.

Az antik államban épen a vallásos eszmék fejletlen voltánál fogva minden vallásszabadság hiányzik. Ott a vallás az állam. Athént, Rómát a madarak repülése szerint kormányozzák s politikájának irányát az Istenek szabják meg. A ki a vallás intézményeit támadja meg, az az állam ellen támad, mert a vallás és állam szervezeti összefüggésben áll egymással.

A középkor az uralkodó vallás kora. A kereszténység felszabadítja a vallást az állam igája alól, de egyben igyekezik saját igáját tenni az állam nyakára.

Az antik állam intézményeit beleszövi a vallás intézményeibe, ép úgy a középkori egyház igyekszik az államhatalmat aképen hajtani igája alá, hogy saját intézményeit igyekszik bevinni az állam intézményeibe. A császárság és pápaság harcza ezen hegemonia közül vivotik.

Az ujkor a vallásszabadság jegyében születik meg s korunknak is iránya, elve a vallásszabadság, vagyis a „szabad egyház a szabad államban.“

Ez az irányzat, ez az elv azt foglalja magában, hogy az állam mint hatalmasabb, de szintén isteni, erkölcsi világrend, az egyháznak belső szabadságát, úgy a hitelvi, mint az ezzel szoros kapcsolatban álló egyház szervezeti terén, minden irányban és minden egyházzal szemben egyformán biztosítja, de csak addig, a mig ezen szabadság, külső kifejezéseiben a saját állami rendjébe nem ütközik. Épen ezért az állam maga semmiféle felekezeti nem lehet, az állami szervezet minden felekezetiiségtől ment kell legyen, mert az állam az egyházak, mint associatiók felett áll. A „szabad egyház a szabad államban“ tehát a souverinitás oltalma alatt álló egyenlő mértékű teljes autonomia.

Az állam az egyház spirituális és kormányzati rendjére pozitív irányban be nem foly; nem szabja meg, hogy mit kell, csak azt, hogy mit nem szabad külsőleg tenni.

Szándékosan fejeztem ki magam aképen, hogy az ujkor a vallás szabadság jegyében született s korunk irányának is alapelve a „Szabad egyház a szabad államban“, mert ezzel azt kívántam kifejezésre juttatni, hogy haladunk ugyan ezen irányban, de attól, hogy ezen elv minden consequentiájában érvényre jutott volna, még — sajnos — távol állunk, különösen nálunk Magyarországon. Az államban — a mint mondom — felekezeten felül és kívül kell állania, az állami instituczioknak minden felekezetiességtől mentnek kell lenniök. Elvnek alapelv, de épen ennek a keresztülvitele körül folytak a legelkeseredettebb harczok, mert hisz lám 400 évnek a mai napig lenyuló szakadatlan küzdelme sem volt képes nálunk az állami institutiokat a felekezetiesség minden jellegétől megtisztítani s az elvet, hogy az állam a felekezeten felül áll s instutioi minden felekezetiességtől mentek, nem volt képes érvényre juttatni. Oka ennek minden esetre abban keresendő, hogy a ke-

resztyén egyház a középkorban épen azon hibába esett, mint az antik állam, t. i. az antik állam az egyházat hajtja igájába, addig a középkori keresztény egyház a tudás privilegizált fegyverével és a vallás varázsával állván a cultura élén beviszi az állami instutiókba önön magát, hatalmába ejti magát az államot s kinövi magát uralkodó egyházzá.

A vallás és államszabadság harcosainak, tehát ezen rendszernek másfél ezer éves gyökereivel kellett megküzdeniök, s sikerült is többet-kevesebbet kitépni belőlük helyenként — mint Deák Ferencz mondja — ismét még bujábban hajtottak ki.

A vallásszabadság eszméjének tehát az uralkodó egyház eszméjével kell szellemi harczát megvívnia, az uralkodó egyház romjain kell a szabad egyházat felépítenie s annál nehezebb s huzamosabban tartó a küzdelem, minél jobban ésszervebben összevannak nőve az uralkodó egyház vallási intézményei az állam instutióival; de a harcz még is a vallásszabadság diadalával kell, hogy végződjék, mert a vallásszabadság ma már nem korszellem, de korkövetelmény s az egyéni szabadságnak integráns része.

A vallásszabadságért folytatott ezen küzdelem csaknem mindenütt kapcsolatban állott a politikai szabadság harcaival.

Hazánkban is a vallásszabadság lobogója alatt folyt a harcz a magyar alkotmányért s a vallásszabadság bajnokai egyuttal az alkotmányért, a nemzeti szabadságért folytatott önvédelmi harczok hősei is.

Bocskai, Bethlen, a Rákócziak egyformán hősei a magyar szabadságnak s harcaik eredményei az 1608. k. u. 1. t.-cz. az 1647, V t.-cz. és 1790—1. évi XXVI. t.-cz. ép ugy alaptörvényei a magyar nemzeti szabadságnak, mint a magyar vallásszabadságnak s mondhatjuk, hogy a vallásszabadság varázsereje volt az, a mely ezen törvényeket alkotmányunk részére kivívta.

S mégis a mint említém 400 esztendőnek hazánkban is keservesen megvívot és a mai nap is folyamatosan lévő küzdelme megtudta ugyan tartani a nemzeti alkotmányos szabadságot, de nem tudta diadalra juttatni a vallásszabadságot s nem tudta megszabadítani az államot az uralkodó egyház befolyásától.

A bécsi, a linczi, a szatmári békék egy-egy mérföldjelzői, a vallásszabadság felé törekvésnek s az 1848. évi XX. t. cz. is, a mely a téren legnagyobb vívmányunk, csak alapköve ennek, de maga az épület „a szabad egyház a szabad államban“ még csak utópia, még csak a szivekben él.

Mindenesetre az alap le van téve az 1848. évi XX. t.-cz.-ben, de az épület maga még kiépítésre vár.

Még nem beszélhetünk a teljes vallásszabadságról a szó igaz értelmében, mert a bevett egyházak között a viszonyosság ugyanannyira, a mennyire meg van, de nincs meg közöttük a törvény által statuált teljes egyenlőség s legfőképpen nincsen a törvény által rendezve az állam és az egyházak közötti a viszony és pedig a kimondott teljes egyenlőség szigorú elvének a végső consequentiáig való érvényre juttatásával.

Az 1848. évi XX. t.-cz. a 48-beli liberalis reformalkotások egyik legszebbike, csak elvet statuál, mint ezen reform törvények valamennyie.

E törvény 2. §-a ugyanis kimondja, hogy: „*E hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetre nézve különbség nélkül tökéletes egyenlőség és viszonyosság állapíttatik meg*“

3. §. pedig hogy: „*minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségéi közálladalmi költségek által fedeztessenek s ez elvek részletes alkalmazásával a ministerium az illető hitfelekezetek meghallgatásával a közelebbi törvényhozás elébe kimerítő törvényjavaslatot fog előterjeszteni*“; ez elvek azonban végrehajtva ma

sincsenek. A 2 §-ban kimondott viszonyosság végrehajtása iránt — a mint elől is említém — több-kevesebb haladást találunk; az 1868.53. tcz. 1894. 31., 32., 1895. 43. törvényczikkék ezen viszonyosságot rendezik részben, de nem rendezik a teljes egyenlőséget. Már pedig egyenlőség nélkül nincs szabadság. A szellemi és lelki kultuszok versenyében aránytalan és egyenlőtlen harczot vivunk a még ma is uralkodó egyházzal.

(Folytatása köv.)

A vallástudomány főbb vonásai Thiele szerint.

(Folytatás.)

Az emberiség fejlődésével nő az egyéni vagy személyes öntudat és ezzel együtt jelenkezik a hagyományos nemzeti vallás helyettesítésének szüksége. Ez a szükség jelentkezik reformtörekvésekben, melyek legtöbbször meghiusulnak a többség éretlensége miatt, vagy ha sikerülnek is, mint a réginek bizonyos organisatiója, nem kielégítő s magokban hordják a reactio csiráját (anglikán és gallikán egyház). Ezen szükségérzet hozza létre a szűkebb körű egyesületeket (Pythagoreusok, új-platonikusok), papi és profétai iskolákat (régii Vedenta, Apollo cultus, proféta iskola, mohamedán és keresztyén secták), melyekből csak kedvező körülmények között állanak elő új vallások. E végre szükséges, hogy az idő érett legyen s mindenek előtt, hogy az új vallásos nézet konkrét alakot nyerjen nagy vallásos személyiségben. Ezeket a vallásokat röviden erkölcsinek nevezzük, vagy teljesebben erkölcsiegyedi (ethico-individualis) és ezért szellemi-kijelentett vallások. Erkölcsi, mert erkölcsi ébredésből állanak elő; egyéni, mert a mozgalmat egy személy, vagy rokon szelleműek élesen elhatárolt köre vezeti, és mindig a személyes tudat emelkedéséből származnak.; szellemi, mert reactió a természeti vallás ellen; kijelentett vallás, mert a reformátorok úgy jelennek meg, mint új kijelentés tolmácsai (ihletett-proféták, istenfiak, istenemberek). Az erkölcsi vallások sem állanak a fejlődésnek ugyanazon a fokán. Kél fokozatot lehet megkülönböztetni: particularis vagy törvény-vallások és universalis vagy missiói vallások, u. n. világvallások. Az első kategóriába tartoznak az erkölcsiconfucianismus, a szemléleti Tovismus, brahmanismus Zarathustravallása, Mózes vallása a 8-ik sz.-ban. Az universalis vallások egyes népek határára túl világvallássá igyekeznek lenni; élesen körülírt törvényük nincs, hanem e helyett van üdv tanuk, melyet prédikálás által tejesztenek (missió). Ide tartoznak a keresztyénség és az ind budhismus. Ezek ismét különböző particularis vallásokra szakadnak, melyek többé-kevésbé tanítételesek és rituálisok, de a közös eredetnek tudatával bírnak, ugyanazon alapítóra. Idvezítőre és szent okmányokra hivatkoznak. Az islam is ide tartozik, ámbár universalismust a keresztyénségtől kölcsönözte és igen sok particularis elem van benne. A vallás fejlődésének tanulmányozásánál nem elég csupán a különböző fokozatokra figyelni, hanem a fejlődés különböző irányára is, mert a fejlődésben a különbség nemcsak fokozati, de minőségi is. A fejlődés iránya alatt szellemi áramlatot értünk, mely a vallás egyik oldalát vagy egyik fő gondolatát a többiek háttérbe szorításával a legvégsőig előre-tolja. Rokon-vallások vagy családok előállnak eredetileg egy népnek szétszakadozása vagy universalis vallásnak sectákba való szétválása által, melyek aztán önálló vallásokká fejlődnek.

Ismét megkülönböztetünk teokratikus vallásokat, melyekben Istennek inkább transcendentiaja lép előtérbe és theanthropikus vallásokat, melyekben az immanentia nyer kifejezést. Magokban az egyes vallás-családok kebelében is találkozunk különböző áramlatokkal (Budhismusban a Himájána és Mohájána; a mohamedanismusban a Wohabiták, Sonniták és Shiiták; a keresztyénségben római és görög katolikusok és protestánsok). Hogy ezek a különböző áramlatok hogyan tereltek egy mederbe, ez a jövő problémája.

A vallás fejlődésében előkelő szerepe volt az egyes vallásalakoknak, melyek egyes vallásos alap gondolatot

sajátságosan fogtak fel s azt bizonyos irányban egyoldalúan kifejtették. Hasonlóképpen nagy szerep jutott az egyéneknek is. Tudatosan vagy öntudatlanul a személyiség hatalma a nagy hajtóerő a szellemi élet fejlődésében. A vallásos fejlődésben is az egyének hatalmas tényezőket képeztek, ha fennmaradt a nevök, ha nem. Költők, művészek, proféták, törvényadók, bölcsék, gondolkozók, szentek, tanítók, kik példát száltak és prédikáltak, reformátorok, új gyülekezetek alapítói mindnyájan hozzájárultak a fejlődéshez. A vallástudomány — ha e névre igényt akar formálni — a fejlődés törvényeit is meg kell, hogy vizsgálja s azokat földerítse. Ilyen törvények létezésében csak a tudatlanság kételkedhetik. Törvények, melyek a fejlődésnek előfeltételei s melyekhez a fejlődés kötve van. Ezek a törvények anthropologiai, történeti és lélektani alapon nyugosznak, dologi hypothesisok, a melyek a vallástudomány terén nem kevésbé eredményesek, mint minden más rokon tudomány terén, pl. a nyelvtudományban. Ha pedig valaki azt állítja, hogy a vallásos fejlődésnek külön törvényei nincsenek, igazat adunk neki annyiban, hogy tulajdonképpen szorosán véve nem a vallás fejlődik, hanem a vallásos ember, tehát a törvények ugyanazok, melyeket az emberi szellem fejlődése követ, itt éppen a vallásra alkalmazva. Legelső és általánosan elismert törvény az emberi szellem egysége. A szellemi élet központja, a legegységesebb és legszellemibb az a gyakorlati élet- és világnézet, a mit vallásos meggyőződésnek nevezünk és a mely kapocs az értelmi és kedélyi élet között. Ha a többi szellemi funkciók fejlődnek s a vallásos nem hozzuk velök összhangba, a fejlődés abnormis lesz és a szellemi élet egyensulya megzavarodik. Mint minden más terén, úgy a vallás terén is a fejlődés szellemi érintkezés és assimilálás útján történik, ez elzárkozás épp oly veszélyes itt is, mint a művelődés terén. A fejlődés előfeltétele a folytonosság. Hol a fejlődés vonala megszakad, ott gondolható új kezdet, de nem tovább fejlődés. De itt a vallás idői és muló óhajait nem szabad magával a vallással azonosítani. Az egyes vallásalakok és cultusok megszűnése éppen a vallás szakadatlan fejlődését bizonyítja, mely a formákból kinő s jobbakat igényel. A vallásos élet kimagasló pontjait képezik a vallások elhalásának és újjászülésének korai, midőn a vallás elviselt mezét leveti, hogy újat állítson fel. Komolyabban és mélyebben gondolkoznak a vallás felett; egy vagy több vallásos egyén egyesíti szívében, mint egy gyúponban a vallásos élet sugarait, hogy megerősödjék ismét szétlővelje környezetében. Ez a váltakozó összejújtás és szétlővelés (concentratio és expansio) szintén a fejlődés szilárd törvénye. A reformáció csak úgy lehet tartós, ha a meglevőből indul ki és azon az alapon épít tovább; ha nem „eltöröl,” hanem „betölt.” Ez a történelem tanúsága s ezen nyugszik az egyensuly törvénye. Vagyis: a vallásos fejlődés új, szükséges alakokat csak úgy hozhat létre, ha mind a gyülekezet jogai a multat és hagyományt illetőleg, mind az egyén lelkiismereti szabadsága hitének nyilvánításában kellő tiszteltben részesül. Hogy megítélhessük, hogy a vallás fejlődése lényegileg miben áll, előre kell bocsátanunk, hogy a vallásos fejlődés nem áll csupán az erkölcsi fejlődésben; nem csupán előrehaladás az érzékiról a szellemre, a miben sok igaz van, de a fejlődés egészére nem talál; a fejlődés nem abban áll, hogy a vallás úgy az egyénben, mint a világon, kizárólagos uralomra jusson, a vallás uralma csak abban áll, hogy mint a kedélyi élet központja a szellemi élet minden nyilvánulását irányítja, megszenteli, de nem bénítja meg, sőt elősegíti. A vallás fejlődése az embernek, mint vallásos lénynek, vagyis a vallásos emberiségnek a fejlődése. Itt is, mint minden emberi fejlődésben kétféle tényező munkás, öntudatlan és öntudatos és pedig állandóan váltakozva. — Öntudatlanul működő tényezők: 1. elkülönzésre való hajlam, mely állandóan új változatokat szül, s így a sajátos vallásos képzetek és új alakok egész gazdagsága keletkezik; 2. az egyesítésre való hajlam, mely az állandóan növekvő különbségben az egység elvének keresésére ösztönöz. Az öntudatos tényezők a különösen vallásos hajlamu egyének, kik az említett öntudatlan hajlamoknak, valamint a bennök levő isteninek tudatára ébrednek és mint reformátorok vagy vallásalapítók föllépnek. Ezen kétféle tényezők együttműködésének köszönhető, hogy a vallás állandóan tisztul a nem vallásos elemektől, folytonosan önállóbb és erősebb lesz — ebben áll fejlődésének lényege.

(Folytatása követk.)

TÁRCZA.

A sövényfalvi templom építésének története.

Irta és a templomavatási ünnepélyen felolvasta *Pátkay János*, sövényfalvi lelkész.

Kedves hiveim, templomavatás ünnepét ülő gyülekezet! A kegyelem istene ennyire segített bennünket, hogy templomunk immár nemcsak fennáll, de szívünk óhaja szerint nemes rendeltetéséhez felavatva is van. Gondunk, fáradságunk, szorgalmunk, munkánk, áldozatkészségünk megnyerte jutalmát az Urtól. — Mielőtt hozzákezdettünk volna is a nagy munkához, jól tudtuk, hogy erőnk elégtelenek a nagy feladatra, mégis hozzá kellett kezdenünk, reánk parancsolta a kényszerhelyzet, az idő. A különálló, teljesen rozzant, már-már életveszélylyel fenyegető fatornyot még az 1899-ik év tavaszán le kellett bontanunk, harangjainkat egy ideiglenesen összerótt faalkotmányra helyeztük; az összeropedezett, időviszontagságok ellen védelmet alig nyújtó, dűledező templomunk is parancsolta a sürgős építést. — Megkerestük tehát először is egyházi legfőbb hatóságunkat, a magas konventet, mely egyházunkat 4000 korona tőkesegegy kölcsönben részesíteni kegyeskedett s ezzel az építés ügye komolyan megindulhatott. A feiterjesztett tervek igazgatótanácsunk helybenhagyását megnyerték s ennek alapján pályázatot hirdettünk 1900. febr. 18-ki határidőre, mikor is a beérkezett két ajánlat közül egyhangulag Kercsedy Lajos bethlenszentmiklósi építész és Székely János dicsőszentmártoni ácsmester társvallalkozók ajánlata fogadtatván el, a kivitellel is megbízattak, velük a szerződés megkötött, melynek értelmében vállalkozók 7182 koronaért kötelesek a templomot, tornyot tervszerint felépíteni, belső berendezését szintén tervszerint ellátni, mely célból Ágoston Gábor jónevű dicsőszentmártoni asztalosmestert vették maguk mellé, az egyház maga adván a követ, téglát, homokot, az egyház tagjai pedig magukra vállalták a szükséges földasát, fuvarozást. S már négy nap mulva, február 22-én busut vettünk régi templomunktól s lebontottuk azt. Bizony nem egy könnyű szökött a szemekbe, kivált az egyház öreg tagjainál, mikor kegyeletes kézzel nyultak köveihez az ódon templomnak, melyhez annyi édes emlék kötötte őket, melyben annyiszor találtak s nyertek bethlenszentmiklósi bajai, megpróbáltatásai között. Egy hóval később, márcz. 26-án vettetett meg új templomunk alapja s ettől kezdve megszakítás nélkül, zavartalanul, jó rendben folyt az építés a vállalkozók gondos felügyelete, lelkész és presbyterek folytonos ellenőrzése mellett, annyira, hogy június 7-én már a toronygomb feltételét ünnepeltük. A mint haladott az építés, oly mértékben nőtt a hives keblében a vágy, hogy kisebbik harangjukat, voltaképen egy 15 klgmst, hibás öntésű s így kellemetlen hangu csengettyűt becserélhessék. Az építésre fordítható összegben ez nem talált fedezetet, újabb kivetésre gondolni sem lehetett, de egy-szersmind egyéb szükségek is merültek fel: a papilak kibővítése, az új templomhoz közel jutott, különben is rozszant sütőház lebontása s új építése, a templomfalak aljának cementtel vakolása sat.; mindezeknél fogva elhatározta egyházközségünk, hogy 1238 koronát tevő szőlődézma váltótökéjének e célra fordíthatását fogja kérni az egyházi főhatóságoktól. Ezt megnyertük, de az építkezések végleges lebonyolításáig s bevezetéséig még 800 kor. kölcsönt is kellett igénybe vennünk. Ez összegek felhasználásával valósulhattak a tervek: a papilak egy tágas irodával, mely a tanácskozások és közgyűlések helye is, bővítettett, új sütőház épült; szép és kedves Rákóczy-harangunk mellé (mely feliratával azt is bizonyítja, hogy 1635-ben már létezett a sövényfalvi egyház) vettünk egy 122 kilós kisebb harangot Manchen Mihály segesvári jónevű harangöntőtől 430 koronáért, szept. 15-én ünnepélyesen adtuk át a használatnak. Egy hóval később, 1900. okt. 14-én pedig megtarthattuk a már teljesen kész, berendezett új templomunkban az első istentiszteletet. Még ma is szívbéli megindulással gondolok s gondolnak bizonyára az egyház tagjai ama napokra, melyek ha sok gondal, fáradsággal, áldozattal valának is összekötve, de örömet, belső gyönyörűséget is szereztek, mikor láttuk egyházunhat, mintegy romjaiból kiépülni, külsejében megújulni.

A templomépítés teljes összegében, ide nem értve a természetben teljesített munkát, de hozzá számítva a paplak és melléképületeire fordított összeget: 11,080 koronába került. Ez összegnek fedezésére rendelkezésünkre állott, illetve befolyt összegek a következők:

Elöl legyen említve királyunk ő Felsége legkegyelmesebb adománya 200 korona.

A magas konvent tőkesegély-kölcson cimén rendelkezésünkre bocsátott 4000 korona.

Az egyház saját tőkéből e célra fordított (felsőbb engedélylyel) 4290 korona.

Özv. gr. Horváth Toldy Lajosné, sz. Bethlen Irma gr.-nő ádámosi lakos r. k. önkéntes adott 50 korona.

Kónya Ferenc malommester (adámosi) 10 korona.

Ábrahám Adolf helybeli izr. önk. ad. 10 korona.

Az egyház tagjai részéről pedig a következő összegek folytak be:

Gerendy István	60 kor.	Gábor Ján. Józseté	16 kor.
Bágya Odön	50	Gábor András	16
Özv. Bede Károlyné	50	Vas János	16
Benkő János	30	Ferenczi Mihály	16
Özv. Bartos Dénesné	24	Béres András	16
Benkő Kálmán	24	Béres István	16
Boér Gábor	24	Szöllősi Ferencz	16
Gellért Imre	24	Lukács József	16
Csuka Árpád	10	Lukács István	16
Tövisi Lajosné	20	Lukács Sándor	16
Gocs Barabás	30	Szakacs József	16
Kis József	30	Fodor János	16
Id. Tóth János	24	Béres Miklós	8
Székely József	24	Simon Jánosné	8
Székely András	24	Jakab Imréné	8
Id. Tóth András	14	Gábor Iózsef	8
Ifj. Kiss János	24	Szántó Ferencz	8
Szántó József	24	Szántó János	8
Vas Lőrincz	24	Szántó István	8
Ifj. Tóth András	24	Szántó András	8
Tóth Ferencz	24	Vas Sándor	8
Id. Szakács János	24	Özv. Kis Istvánné	3
Lukács János	24	Szakács András	8
Id. Török András	24	Kis Ferencz	8
Id. Kis János	24	Török János	8
Ifj. Török András	24	Monostori Márton	8
Balducci András	24	Özv. Tóth Istvánné	8
Béres János	24	Simén Lajosné	8
Király János	16	Gábor Mária	8
Özv. Fodor Andrásné	16	Szakács Ferencz	8
Fodor Pál	16	Id. Gábor János	8
Ifj. Szakács János	8	Török Márton	8
Kovács Gábor	16	Szentgyörgyi József	8
Vinczi Samu	16	Kis Pál	4

Igy a templomépítésre s általán építkezésre s harangvételre rendelkezésünkre álló egész összeg, hozzáadva a 800 korona kölcsönt 10,546 korona.

S ma az önmagunk tőkájének 1238 koronának viszatérítésén kívül (nem számítva a tőkesegély-kölcson évi 90 korona részleteit, melyet folyó költségvetésünk fedez) adósok vagyunk 800 koronával, így 524 korona összeget az egyház folyó bevételeiből is e célra fordított. — Megemlítem még, hogy mlgos ig. tanácsunk új templomunkba 10 darab énekeskönyvet adományozni kegyeskedett. Mindezekon kívül a hivek közmunkatétellel mintegy 800 koronára tehető költségtől kimélték meg az egyházat.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy hiveink, midőn e nagy munka előtt állottak és látták, hogy eddigi gazdálkodási rendszer mellett egyházunk fentartási költségeit sem fedezhetjük, az egyháznak addig haszonbérbe adott 4 holdnyi földjének közmunka utáni megmunkálását mindenkorra magukra vállalták, így vált lehetővé, hogy a templomépítés költségeire folyó bevételeinkből is áldozni tudtunk; így lehető, hogy tőkesegélykölcsonunk törlesztése évi költségvetéseinkben fedezetet talál s a még ezenfelül is meglevő terheinket, ha lassanként is — leróni tudjuk. De hiteimnek a gondos, buzgó munkát, áldozatkészségét im itt egyházi életünk legfőbbjei előtt is lelkükre kötöm, mert csak így remélhető a további előhaladás, a hol haladás nincs, ott az élet megszűnt, a hol nincs élet, ott a halál! Hála a nagy kegyelmű Istennek, hogy ez nálunk nincs így! Hála, hogy ezt a szép napot, ezt a napok legszébbikét megértük! Köszönet azoknak, a kik ezt lehetővé tették! Hálas köszönettel legyen megörökítve itt a Felséges uralkodó neve, a ki kegyes adományával bejegyezte nevét egyházunk történetébe! Hálas köszönet legfőbb egyházi hatóságunknak, a magas konventnek, mely ugyszólva az elzülléstől mentett meg bennünket jelentékeny segélyével! Hálas köszönet a kegyes adakozóknak! Találják

jutalmukat azon édes gyönyörűségben, melyet a jótétel szerez. Ime egy gyülekezet örömben csillogó szeme mutatja a szívek indulatait! Hálas köszönettel adozunk a derék vállalkozó iparosoknak, kik áldozatot sem kímélve, solid és becsületes munkát végeztek s elismerésünket kiérdemelték! Hálas köszönet a nagyérdemű püspökhelyettesnek, nt. Nagy Károly urnak, ki fennkölt gondolkodását visszatükröző, remek beszéddel és imával avatta föl büszkeségünket, új templomunkat.

Köszönet azoknak, kik ez ünnepélyes napot szívünkbe feledhetetlenné tenni segítették! Mindezekért pedig szívünk köszönete és hálaája szálljon fel a legmagasabbhoz, a mi szerető jó Atyánkhoz, emelkedjünk fel hozzá lélekenben, imádkozzunk:

„Felséges Isten, ura a földnek és a kegyelem világának! Itt áll előtted egy szívében meghatott gyülekezet, hogy hálát rebegjen hozzád kibeszélhetlen áldásaidért, melyeket vele kegyelmed gazdagságából éreztetél! Nagy oh Uram a mi örömünk, hogy bűnös voltunkban is nemcsak el nem vetettél szent orczád elől, de bőségesen részeltevel áldásodban, kegyelmedben! Ha te velünk nem vagy, oh Uram, vajjon ki építi a házat, ha te nem tartod védelmedet felettünk, vajjon mit érnek nekünk az őrizők? De te Uram, velünk voltál, megsegítettél, hogy hajlékot emelhessünk, melyben te szent neved dicsősége hirdettesék! Hisszük Atyánk, hogy velünk is leszesz és ha néped imádkozandik e helyen, meghallgatod őt kegyelmesen! Oh jó Atyánk! legyen velünk a te segedelmed, hogy a te dicsőséged, a mi hitünk, reményünk, szeretetünk hirdettesék e szent falak között mindenkoron. Hadd seregeljünk mindenkor nagy lelki örömmel szent házadba, hogy itt tápláltassunk örök életet adó tudományoddal, melyet egyszülött fiad hozott e világra, hogy tenne mindnyájunkat népeddé, jó cselekedetekre igyekezővé! Cselekedj, hogy minél több öröm, kevesebb szomorúság; minél több áldás, kevesebb csapás; minél több jólét, kevesebb inség; minél több hit, szeretet, békesség, kevesebb békételesség, megpróbáltatás hirdettesék itt nekünk; sőt ha próbákra hívsz is bennünket, önts belénk hitet és reménységet, hogy a te utaidban járva futhassuk pályánkat, hogy mikor ismét elköltözzünk, ne félelem, hanem remény, öröm szóljon hozzánk ama kitartó szózatba: feltámadunk, feltámadunk! Ámen.

Meghívó.

A magyarországi ev. ref. tanítók országos egyesülete folyó augusztus hó 14. esetleg 15-én Kolozsváron a th. fakultás vagy más ref. középület nagy tanácstermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat, tanügybarátokat s minden érdeklődőket tisztelettel meghívja az elnökség.

Gyűlés kezdete d. e. 10 órakor 14-én.

TÁRGYAK:

1. Elnöki megnyitó és jelentés, elnöki előterjesztések.

2. Zsinat elé terjesztendő „Emlékirat“ szövegének végleges megállapítása. Előadó: Simon Károly.

3. „A református egyház és iskolái“. Előadó: Uray Gyula.

4. „Iskolaszervezet, szaktanfelügyelet“ Előadó: Farkas Imre.

5.a „Új énekeskönyvünk“. Előadó: Szalóky Dániel. 5.b Pénztáros jelentése.

6.a Indítványok. 6.b A jövő gyűlés helye.

7. Tisztikarnak megbízatása letelvén, az egész tisztikarra nézve új választás megejtése.

Midőn kérjük első sorban a tagokat, hogy e nagy gyűlésen minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek: egyuttal tudomásukra hozzuk, miszerint a kijelölt határidőig jelentkezők részére vasuti s egyéb kedvezmények dolgában megtettük a kellő lépéseket. Az eredményről e lap utján tudatni fogjuk az érdeklődőket.

Előre is megjegyezzük azonban, hogy egyön-

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendőek, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

A protestántizmus különös feladata korunkban.

Irta: Jancsó Sándor.

Ha a napjainkban mindenfelé hallható felekezeti türelmetlenség és szándékosan s tervszerűen szított felekezet-közi harcnak minden vonalon folyton erősödő csatazaja közben a távolabb és közelebb multnak történeti eseményeire visszagondolunk: mintegy jóleső pihenő pontját képezi lelkünk elmélkedésének azon, sok kisebb-nagyobb eredménnyel járó kísérletre való visszaemlékezés, melyek ha a protestáns és római katolikus egyházak célba vett közeledésének kérdését meg nem oldhatták is tényleg, de mégis legalább a kölcsönös és őszinte jóindulatnak és a keresztyén szeretet jótékony lehelletének tagadhatatlan bélyegét hordják magukon a sokszor közjük vegyített politikai mellékes indokok és ható okok daczára is. Gondoljunk csak az 1540—1545 évek közé eső számos ily jellegű kísérletre s ezek között főképen a *vormsi és regensburgi* vallásos értekezletekre, melyeken egyfelől: Melanchton, Bucer, Capito, Brenz, Kálvin és Pistorius; másrészt pedig Granvella, Eck, Malvenda, Gropper, Pflug és Contarini igyekeznek a közeledés érdekében tudományos készütségük egész fegyverzetével egymást kapacitálni. Gondoljunk csak az utóbbi értekezleten megalkotott s bizonyos tulzók és tulzások közbejövetele nélkül már-már elfogadott *4 alap cikkelyre!*

Ugyanezen célú óhajtott szolgálni és megoldani később a *Cassander* és *Vizet*-féle békés irányu, őszinte törekvés; — sőt a 17-ik század vége felé a híres *Bossuet*, *Spinola* és *Leibnitz*-féle alkudozás is — ép úgy, mint a következő század első éveiben a helmstädti protestáns tanár: *Fabricius János* közmegegyezéses fogadott concordias munkája.

De tényleges eredményre is hivatkozhatunk és pedig nem is nagyon régi időből! *Nassauban* történt a 19-ik század 2-ik tizedé-

ben, hogy protestáns és katolikus lelkészek együttes értekezletre gyűltek, urvacsorával éltek és együtt bibliai társulatot alapítottak. Ez történeti tény. És Németországban még a mult század 70-es éveiben is jelentékeny volt az olyan protestáns és katolikus falusi gyülekezetek száma, melyekben az Istentisztelet és ünnepszentelés nemcsak külsőleg, hanem lényegében és szertartásaiban is nagyon sok közös és rokonvonást mutatott.

Mindezen kísérletek és jelenségek felett a dolgok mai állásában meglehet, hogy csak mosolygunk s bámulatunkat nyilvánítjuk a felett, hogy voltak olyan naiv, — vagy talán politikus emberek a kik akár őszinte jó szándékból, akár mellékes érdekekből közeledésre sőt egyesülésre, s más ilyen jámbor dolgokra gondoltak, hisz tudjuk már, hogy *akét egyházi alap principiumai összeegyeztethetlenség és kibékíthetlenség*: mégis szívesen ismételjük, a mit fennebb mondtunk, hogy lelkünknek a mai zavaros viszonyok és éles harcok között jól esik visszaemlékezni ezen naiv kísérletekre, mert azok legnagyobb részében hamást nem, de legalább is *keresztyén szeretetre valló vonásokat szemléllhetünk*.

Ha egyesítési és kibékítési törekvésekkel nem is, de legalább a közeledésnek és keresztyéni türelemnek némi jelenségeivel nálunk is találkozhattunk a két egyház lelkészei és vezér emberei között a legujabb időkig. A két egyház papjai között a legtöbb, — csaknem minden helyen a legszívélyesebb, — mondhatni őszinte baráti jó viszony állott fenn, a mely nemcsak „extra muros“, hanem „intra muros“ is mutatkozott és fennállott; azaz nemcsak a külső társadalmi élet terén, hanem az egyházi és felekezeti *hivatalos érintkezésben* is. A lelkipásztorok maguk mutatták meg jó példában hűveiknek a keresztyén türelmet és felebaráti szeretetet.

És a jó eredmény nem is maradt el! A közelmúlt évtizedekben különösen a mi erdélyi országrészünkben alig akadunk nyomára valahol felekezeti villongásnak, széttagoltság-

nak, ellenségeskedésnek és harcznak réme itt-ott nagy ritkán kísértett is vagy egyszer, az legtöbb esetben csak egyes tulheves és tulbuzgó vagy elfogult papok közötti csatározásra szorítkozott ujságok hasábjain s ritkábban a törvény előtt; tüze soha sem harapózott a különböző felekezetekhez tartozó, de együtt élő jó magyar népnek szívébe, hogy békés jó viszonyát a magyar állameszméért, s nemzeti izmosodásért, — bár szűk hivatási körben és szerény eszközökkel — folytatott munkálkodása közben megmételje, s arra csábítsa, hogy álnokul megvesztegetett érzelmeiben *első sorban egyik vagy másik felekezet tagjának vallja magát s csak másod sorban magyarnak!*

Áttérésekre minden időből emlékezünk s azt is bevallhatjuk, hogy a szentesített államtörvények által megengedett és biztosított áttéréseknél nem mindig megvesztegetés nélküli ideális érdek és belső vallásos szükségérzet, vagy jobb meggyőződésre való jutás volt a ható ok és készítő rugó eddig is; hanem esetleg különböző anyagi és nem tisztán erkölcsi érdek: egyházi terhektől való szabadulás; könnyebb házassági elválás; különféle családi politika stb.; de azt a nagy általánosságra nézve egészen bizonyosra mondhatjuk, hogy ebben a tekintetben a legujab időkig anyagi javakkal való kecsegtetésnek, pénzzel való megvesztegetésnek és közönséges megfizetésnek, vagy a miveletlen lélekre gyakorolt elrettentő fenyegetésekkel kapcsolatos erőszakos, terv- és üzletszerű térítgetésnek nyomaira nem igen akadhatunk.

És a szétagoltság, felekezeti jelszavak hangoztatása és alkalmazása, gyűlölettel és türelmetlenséggel telt harczvágyó felekezeti táborok szembeállítás és kölcsönös gunyolódás valóban példátlan vala.

Meg volt tehát minden kellék arra, hogy legalább is keresztyéni szeretetben, őszinte jó békességben és kölcsönös türelemben éljünk *együtt melletten*, építsük falainkat és vallásos önértetre ébresszük népünket; s szívébe az Isten, haza és emberszeretnek hintegessük áldásos magvait s felekezeti harczoktól s gyűlölködő ellenségeskedésektől egymást megkímélve éljünk, mint a mostani előhaladott kor felvilágosodott szellemü gyermekeihez illik; imádjuk istent s szeressük és szolgáljuk a közös hazát, minden felekezet maga módja szerint, de nemesen versenyezve! Meg volt minden kellék arra, hogy az apostol szerint: „a keresztyén szabadságban, melylyel a Krisztus minket szabadokká tett“ — hiven megálljunk s ne sülyedjünk vissza *a középkornak átkos rabságába és butító sötétségébe.*

Azonban a hirtelen feléledett s napjainkban ismét lábra kapni kezdő *jézsuíta, reakciónárius szellem* másképen akarta! Az erdélyi katolikus egyház élére állott mostani püspöke; s a gyűlöletes és a középkor legsöté-

tebb éveire emlékeztető felekezeti türelmetlenségnek és harcznak pusztító tüzét dobta a kath. és prot. egyházak közé, csatakiáltást hallatott minden vonalon, s nem elégedve meg saját egyháza hiveinek összetartásával, igaz vallássosságra való serkentésével és Sionának külső és belső békés építgetésével: nyílt harczot izent mindnyájunknak s a határozott támadás útjára lépve *minden fegyvert* felhasznált és felhasználta a mi gyengítésünkre, sőt célbavett s nyíltan bevallott megsemmisítésünkre; elfogultságában úgy okoskodna, hogy csak a mi vérrel felépített s féltő gonddal s minden áldozatra kész hűséggel magyar nemzeti létünk, alkotmányunk és szabadságunk védbástyájává emelt magyar protestáns egyházunk végromlásba döntése árán szilárdíthatja meg és teheti uralkodóvá saját egyházát, s birhatja arra a katolikus egyház tagjait, hogy megfélemlítve mindnyájunk édes anyja, azon haza iránti szent kötelességükről, mely szült, ápol s majdan eltakar: *mindenek felett katolikusnak tartásuk és mondják magukat s csak másod sorban, mellékesen magyarnak is!*

Valóban krisztusi szeretetre, keresztyén türelmességre és igazi hazafias érzelmekre valló nemes elvek ezek és főpásztorhoz illenek!

Hogy vajjon micsoda nyílt, vagy bevallhatatlan célokból hirdeti és cselekszi ezeket a magyar mágnás és nemes püspök ur: azt most nem czélom kutatni! Hogy mindezeknek rugója a rajongásig tulfeszített vallásos buzgóság és törhetetlen hithűség-é? vagy épen a bámulatos és művészi tökélylyel leplezett álszenteskedés és képmutatás — mint némelyek hiszik; — egyházmentő, második nagy *Pázmány*nak képzele-é magát, utánözva annak hibáit és tulkapásait, de nem az általunk tisztelt erényeit; — primási süveg után áhítozik-é; vagy a szeretet örve alatt közönséges jézsuíta czivakodó, türelmetlen szellem-é, vagy az igazi hazafias kötelességek és érzelmek iránt érzéssel absolute nem bir-é — mint mások gondolják: ki tudná azt megmondani, ki tudna mindezekre feleletet adni ma!?

Annyi bizonyos, hogy munkálkodásának siralmas és gyászos eredménye ma már mindenütt látható és kézzel fogható! — A két felekezetnek eddig szívélyes viszonyban és őszinte közelségben élő papjai most gyanakvó szemmel néznek egymásra; elhidegültek és végleg szétváltak a legtöbb helyen. Lépten-nyomon féltékenykedő kiáltással robbannak egymásra: „nolli tangere circulos meos!“ — Igen, mert katolikus papnak protestáns lelkésszel lenni szívélyes viszonyban, s pláne barátságban: ma már excommunicatiót érdemlő bűn számba megy!

Az a püspök, ki hiveit inkább *oláh templomba* utasítja, mintsem még végszükségből is *magyar református templomot* látogassanak; — a ki egyik országos jellegű kath. gyűlés-

káptalan 7, valóságos kanonok 49, címzetes 19, címzetes apátság 4, valóságos prépostság 2. Főesperes 57, alesperes 155. Anyaegyház: 2127, leányegyház: 3007; férfi szerzetesrend 4, rendház 9, rendtagok 38. Plébánosok 1442, káplánok 635, egyéb papok 104, növendékpapok 266; nyugalmazott papok 46, világi papok és szerzetesek 46. — c) *A görög keleti egyházban*: 3 érsekség, 10 püspökség, esperes 93, anyaegyház 2488, leányegyház 622, férfi szerzetesrend 8, rendház 28, rendtag 144, plébánosok 2272, káplánok 298, egyéb papok 66, nyugalmazott papok 45, növendék papok 317, világi pap és szerzetes 12. — d) *Az ág. h. ev. egyházban*: egyházmegye 50, anyaegyház 901, leányegyház 722, lelkész 911, segédlelkész 193, növendék pap: 219, nyugalmazott 25, — e) *Az ev. ref. egyházban*: egyházmegye 56, anyaegyház 2004, leányegyház 439, lelkész 2042, segédlelkész 211, növendék pap 275, nyugalmazott pap 26. — f) *Az unitárius egyházban*: egyházmegye 8, anyaegyház 111, leányegyház 58, lelkész 102, segédlelkész — növendék pap: 13, nyugalmazott pap 5. — g) *Az izraelita hitfelekezethen*: kongresszusi és statusquo anyahitközség: 273. orthodox 303, együtt: 581, fiókhitközség kongresszusi 487, orthodox 1276, együtt: 1763, rabbik: 405, rabbi helyettes és vallástanítók: 1351.

Áttérések Ausztriában. Ausztriában az evangéliumi egyházak egyre jobban szaporodnak. Az 1901. év I. felében az ág. hitv. ev. egyházba áttért a róm. kath. egyházból összesen: 2819, a II-ik félévben 3054 lélek, összesen 5873 lélek; más egyházakból 255. Az ev. ref. egyházba a róm. kath. egyházból összesen 426, más egyházakból 35 lélek = 511 lélek. Ezzel szemben a prot. egyházakból kitért összesen: 917 lélek. Az utolsó 3 év alatt az evangéliumi egyházak a róm. kath. egyháztól 16,835 lelket nyertek. Felállított 36 istentiszteleti hely és 4 önálló egyházközség; az osztrák tartományokban így a reformáció ideje óta először 40 helyen hangzott fel prot. istentisztelet. Alakult 10 templomépítő társulat, 8 helyen kaptak telket templomépítésre, 11 helyen ünnepelték az alapkövetelést, 7 helyen harang-, 6 helyen templomszentelést. Vajha nálunk is a folytonos veszteségek regisztrálása helyett ilyen örvedetes evangéliumi terjeszkedésről szólhatnánk.

Az orsz. református tanáregyesület még debreczeni alakuló gyűlésén elhatározta, hogy egységes középiskolai olvasókönyveket ad ki a magyar irodalmi oktatás segítségére. Az első munkálatok kereteit már a közgyűlésen meg is állapította a mennyiben megbizta a központi igazgatóságot, hogy az öt egyházkerület egy-egy képviselőjéből Váro Ferencz nagyenyedi tanár elnökle mellett szerkesztő-bizottságot válasszon. E bizottságot most alakította meg az igazgatóság Erdélyi Lajos (budapesti), Kapossy Luczián (pápai), Gulyás István (debreczeni) és ifj. Mitrovics Gyula (sárospataki) tanárokból. A bizottság az aratási szünetek idejében fogja a szerkesztés elveit megállapítani; valamint azt is, hogy az oktatás melyik fokán indítsa meg a vállalatot. Az igazgatóság ugyanazon az ülésen, melyen a fenti bizottságot összeállította, vette tudomásul azokat a véleményeket is, melyeket a választmány egyes tagjaitól a zsinati előkészítő munkálatok tárgyában bekért volt.

Bolond gomba. Miért beteg az angol király? Erre a kérdésre ad feleletet az „Alkotmány“ című napilap 151. számában Z. A. G. tárczáiró. Azért, mert a cikkíró szerint a történelem azt mondja: balszerencse és enyészet a sorsa legtöbb családnak, a mely kivonta magát a Szentatya üdvös gyámkodása alól, vagyis azért beteg VII-ik Eduárd angol király, mert nem áll a pápa hatalma alatt!... Vajjon nem olyan felfogás-e ez, melyben a bornirtság nyer kifejezést? Bizony olyan, hiszen még ezt is mondja Z. A. G. ur: „a protestáns uralkodó családok nélkülözik a Szentatya gondosan örökös szemeit és egymásután fenyegeti őket a kihalás veszedelme.“ Csak az elfogultság, az alantjáró gondolkodás, a nemtelen érzés beszélhet így, a mely az angol királyi család „családi átkát“ (a rákbelegészt) azért tartja jelentkezőnek, mert a pápa „Öszentésének“ nem hódol a család. Nevetséges, kacagásra való dolog, de egyúttal szomorú is, hogy olyan aberráció is van ott a tulsó táborban. — (Sárosp. Lapok.)

Segítsünk a meglátogatottakon! Nap-nap után vesszük a szomorú tudósításokat, hogy a vihar és jég egész vidékek termését semmivé tette, kitérve a

nép kezéből a kenyérnek botját. Ujabbban Felfalu, Keszű és vidékeik szenvedtek súlyos csapásokat. Megrendítő a kép, mit a pusztulásról írnak s a nyomor előre vetődő árnyéka. — Az illető vidékek ref. egyházi értekezletei szép feladata most megkeresni minden testvér-értekezletet, hogy gyűjtsenek az őszön e szegény hitsorsosaink felsegélésére. — Mi magunk is szívesen fogadunk javukra adományokat, melyet az ottani papi hivataloknak kézbesítendünk kiosztásra. Magunk megkezdjük a gyűjtést 20 koronával. Segítsünk „hitünk cselédein!“

A kolozsvári püspöki vizsg. egyházközség presbyteriuma jul. 29-én tartott ülésében elhatározta, hogy a *magyarutczai negyedben egy rendes papi állomás lehető sűrűs betöltése iránt megteszi a lépéseket.* A díjlevél tervezet azonnal meg is állapítottatott s közelebbről a képv. közgyűlés elé kerül. Lakáson és stolán kívül 2400 kor. alapfizetés és 4 izben esedékes 400—400 kor. ötödéves szolgálati pótlék van tervbe véve. — Valóban végső ideje volt, hogy ez állomás betöltesse. A fizetés, ha első pillanatra nem is látszik nagyon megfelelőnek a szép ötödéves pótlékekkel megalad egy középiskolai tanári fizetést. Aztán remélni lehet, hogy az illető megválasztott egyén eddigi szolgálataiból is beszámítható lesz 5—10 év. Csak valami apostoli buzgalmu lelkészt kapna az egyház. Mert bizony ide az kell!

A szilágyvármegyei Wesselényi-Egylet ez évi augusztus hónapban Balla, Bősháza, Czíko, Egrespatak, Erkávas, Ermindszent, Erszodoró, Göröcsön, Hadadnásd, Ipp, Krasznaczigény, Nyirsid, Vármező és Zálnok községekben gyermek-menedékházakat szervez. Mindenesetre kívánatos lenne, ha az egyes községek a gyermekmenedékházak ügyét a maguk részéről is mentől lelkesebben karolnák föl és az Egyletnek nemes működéséhez a kellő támogatást megadnák; a mire különben a községeket a törvény is kötelezi. Elhatározta továbbá az ig. választmány, hogy a Wesselényi-szobor leleplezése alkalmából a szoborra koszorút helyez. Az egylet ez idő szerinti pénztárkészlete 9168 kor. 58 fillér. Kívánatos lenne, ha a társadalom ez egyetlen kultur egyletünket lehető legmelegebben karolná föl, éppen ez idő szerint, küszöbön állva az ujjab, erőteljes mozgalmaknak, a melyek következtében az egyletnek amugy is szerény viszonyai között minden pénzügyi erejére előreláthatólag szüksége lesz.

Köszönet nyilvánítás. A kolozsvári ev. ref. Szeretetház javára Tiszteletes Vásárhelyi Lőrincz örjalboldogfalvi ev. ref. lelkész ur folyó évi május hó 24-én 150 koronát küldött — mint a nagyenyedi egyházi értekezleten gyűlt adományt. A Szilágy-Szolnoki egyházmegye időközi kamat czimen ugyancsak a Szeretetház javára 19 korona 12 fillért adományozott. Fogadják a nemes szívü adományozók nagybecsü adományaikért a Szeretetház intező bizottságának hálás köszönetét.

Nyilvános köszönet. Vitályos József kir. adótiszt és neje: Négyessy Margit ő nagysága, az itteni állami iskola kitünő tanítónője, buzgó hitsorsosaink, nyárád-szere dai ev. ref. egyházközségünk számára, urvacora osztási célra, egy szép és értékes poharat ajándékoztak 80 korona értékben. Fogadják a nemes szívü adakozók a magam és egyházközségem nevében e helyen is hálás köszönetem nyilvánítását. Nyárádszere da, 1902. jul 27. *Ravasz* János ev. ref. esperes.

Hálás köszönet. Lukafalvai születés, somolyomi birtokos Benkő András ur a luka-ilenczfalvai egyháznak templomi Énekes könyvek beszerezhetése céljából, — a kitértől célra már fel is használt, — 20 korona összeget, — elődöm néh. Nt. Rákosi Lajos özvegye szül. Tolvaly Ágnes urnő pedig, a lukafalvai félegyháznak, egy 908 □ öl területü kaszálot, és pedig azon kikötéssel hogy annak évi bérjövédelme egy „Tolvaly Ágnes özv. Rákosi Lajosné“ alapítvány létesítésére gyümölcsöztesse, a mely időnként 100 koronás összegekben, kizárólag templomi befelszerelésekre lesz fordítandó ajándékozván: fogadják a nemes szívü adakozók, kegyes adományaikért, itt is kifejezni kívánt hálás köszönetemet. Luka-Ilenczfalva, 1902. évi jul. 14. *Szondy* György ev. ref. lelkész.

Elismerés. Kérői ref. egyházunk temploma részére, Csintalan Gyula, kolozsvári orgonaépítő, egy 5 változatu és tremolóval ellátott jó és kellemes hangzásu organát készített. A változatok egyenként, chromatikus folyamuan, megvizsgáltattak és tiszta, kifogástalan hangolásról és hangról tesznek tanubizonyságot. A miért Csintalan Gyula urnak, egyházunk előljárósága nevében, elismerést nyilvánítok és neveztettem az egyházak pártfogásába a legmelegebben ajánlom. Kérő, 1902. július 15. Nagy József, ev. ref. lelkész.

Hálás köszönet. Nagyságos ifj. Meiszner József ur a monói ev. ref. egyházközséget 60 koronáig terjedő összeggel méltóztatott megajándékozni. Minthogy a nemes szívu adakozó, áldozatkészségének ez által újabb jelét adta, fogadja azért itt a nyilvánosság terén is, magam és egyházam nevében, hálás köszönetemet. Monón, 1902. július hó 15-én Kulcsár Ferencz, ev. ref. kántortanító.

Hivatalos rész.

2936—1901.

ÉRTESÍTÉS

az állami fizetés kiegészítésben részesülő összes lelkész urakhoz.

Kérdés tétetvén ig. tanácsunkhoz az iránt, hogy utalványozott állami kiegészítésről kiállítandó nyugtáknak melyik számú ministeri rendeletre történjék hivatkozás, a kiegészítést eredetileg megállapító, vagy a félévi részletet utalványozó rendeletre-e?

Mihez tartás végett értesítjük az érdekelteket, hogy a hivatkozásnak, tekintettel a kiegészítési összeg fokozatában, valamint a jogosultak személyében történő változásokra, mindig kifizetés alá kerülő kiegészítés utalványozásról szóló legutóbbi ministeri leiratra, illetve annak számára kell történnie.

Kolozsvárt, 1902. július hó 30-án.

Bartók, elnök.

Maksay János, számvevő.

2861—1902. sz.

KÖRRENDELET.

Valamennyi egyházközség t. lelkészeihez és az összes kollégiumok Mtt. Előljáróságaihoz, ugyszintén valamennyi egyházi és kollégiumi tisztviselőhöz.

Ismételve kiadott felhívásaink ellenére még mindig tapasztaljuk, hogy az igazgatótanácsunkat s illetve az egyházkerületi pénztárt érdeklő hivatalos levelek és hivatalos pénzküldemények majd egyik, majd másik tisztviselő nevére címzettnek s e miatt a hivatalos levelek és pénzküldemények átvételével több ízben nehézségek származtak; de különben is a postai szabályok maguk is szigoruan megkivánják, hogy hivatalos küldemények nem egyes hivatalnokok nevére, hanem kizárólag az illető hivatalhoz címzettessenek s minthogy végül, igazgatótanácsunk már ismételve körlevélileg figyelmeztette az egyházi testületeket, hogy a hivatalos küldemények minden egyéb megjelölés nélküli, kizárólag az illető hivatal nevére címzettessenek: ezuttal utoljára figyelmeztetjük a címzetteket, hogy jövőre minden oly küldemény, mely nem a követelményeknek megfelelően lesz címmezve, egyszerűen vissza fog utasíttatni s az ebből származó hátrányokért a küldő felelőssé tétetni.

Kolozsvárt, 1902. július hó 24-én.

Bartók, elnök.

Maksay János, számvevő.

2686—1902.

JAVASLAT.

Az egyházkerületi közgyűlés szervezetének módosítása tárgyában.

Az 1901. évi egyházkerületi közgyűlés 52. számának 2. pontja alatt kelt határozatával utasította az igazgató-tanácsot, hogy az 1902. évi egyházkerületi közgyűlés elé „a collegiumi előljáróságok és az egyházmegegyék meghallgatásával javaslatot terjesszen, mely szerint a tanárok közgyűlési, tagsági jogviszo-

nyai lehetőleg az egyenlőség elvének szem előtt tartásával szabályoztassanak.”

A kérdés annyiban nem új, mert részben vizsgálja az orbai egyházmegegye közgyűlése 1899. évben beterjesztett indítványának. Akkor az indítványhoz véleményt nyilvánítottak az összes egyházmegegyék, részben elfogadva az indítványt, részben az egész közgyűlési szervezet ujjáalakításának óhaját kifejezve.

A beérkezett vélemények alapján készíttendő javaslatlételre Br. Bánffy Dezső főgondnok úr ő excellentiája elnöklete alatt, dr. Bartók György püspök, Simó Lajos főgondnok, Kenessey Béla, Sándor János, Benedek Lajos és Dr. Sárkány Lajos igazgató tanácsosok személyében bizottság küldetett ki.

Most az egyházkerületi közgyűlés 1901—52. számú határozatát az igazgató-tanács közölte a collegiumok előljáróságaival is és az összes véleményeket áttette a fent megnevezett bizottsághoz

A bizottság folyó évi június 20-án tartott ülésében számba vette az egyházmegegyék és collegiumok véleményeit, elfogadta azt az álláspontot, hogy egyházkerületünk tagjainak száma 300-an már felül-emelkedvén, igen nagy mind a költség, mind pedig a kormányzati irány állandósága, mert a nagy testületnek igen sokszor más meg más tagjai vesznek tényleges részt a gyűléseken s ez akadály a közvélemény következetes kiforrásának. A tapasztalás azt mutatta, hogy az 1872-ben életbe léptetett közgyűlési szervezet is igen sok tagot állapított meg, pedig azóta 276-ról 307-re növekedett a tagok száma s a tanárok száma az összes tagok 10°/o-jéről 22°/o-re emelkedett.

Kivánatos az is, hogy a lelkészek közgyűlési tagsága az eddiginél nagyobb arányban biztosíttassék. Azonban a zsinati törvényhozás nemsokára megkezdí működését, szükséges lesz, hogy egyházkerületünk a zsinati törvények végrehajtási útásításait revisio alá vegye és a bizottság a közgyűlési szervezet revisióját is arra az időre halasztandónak véleményezi.

De hogy az illetékes tényezők véleménye kialakulhasson, a következő irányelveket ajánlja elfogadásra :

1. Az egyházmegegyék képviselői mindig felerészben egyházi, felerészben világi tagok legyenek.

2. Az egyházmegegyék képviseletében ugyanannyi közgyűlési tag legyen a gondnoki karból, a hány egyházi tag hivatalból képviseli a közgyűlésen az egyházmegegyét.

3. A tanítók ne küldjenek külön képviselőt az egyházkerületi közgyűlésre, hanem képviselő választási jogukat csak egyszer, az egyházmegegye közgyűlésén gyakorolják.

4. A collegiumok képviseletében az előljáróságban 6 évre megejtendő választás után ugyanannyi tanár küldessék ki közgyűlési képviselőül a hány gondnok. Az előljáróság képviseletében közgyűlési tagokul megválaszthatja az előljáróság akár a választott, akár a kinevezett tanárokat.

5. A közgyűlés új szervezete a szerzett jogok figyelembe vételével lesz életbe léptetendő, tehát az átmeneti időszak megrövidítése céljából mondassék ki, hogy ezentul hivatali jogon választandó, vagy kinevezendő tanárok nem lesznek tagjai a közgyűlésnek.

A javaslatot az igazgató-tanács 1902. július 11-ki ülésében magáévá tette és véleményezésre átteszi az egyházmegegyék püspöki vizsgálat alatti egyházközségek és collegiumok előljáróságaihoz.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1902. évi július hó 11-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Maksai János,
tanügyi előadó.

2687—1902. KÖRLEVÉL

valamennyi egyházmegyénkhez, a kollegiumok előljáróságaihoz és a püspöki egyházak tanácsaihoz.

Az alábbi tervezetet megismerés végett, azzal a felkéréssel küldjük meg a czimben jelzett testületekhez, hogy arra vonatkozó véleményes javaslataikat, folyó évi szeptember hó 20-áig igazgató-tanácsunkhoz beterjeszteni sziveskedjenek.

Tervezet

az erdélyi református egyházkerület felsőbb leánynevelő intézet létesítésére.

Az 1899. évi novemberi egyházkerületi közgyűlés 16. és 31. számú határozatával kiküldött szeretetházi intéző-bizottság a szeretetház ügyei intézésén kívül azt a megbízást is nyerte, hogy egy létesítendő magasabb protestáns leány nevelő intézet létrehozatala érdekében javaslatot készítsen. A bizottság több részletes terv és költségvetés tanulmányozása után javaslatot terjesztett az igazgató-tanács elé, hogy a szeretetházzal kapcsolatban annak a mostani telkén a meglévő épülettel kapcsolatba hozva, református polgári leány iskolát állítson, beszámítva a szeretetház mostani és leendő növendékeinek az ellátását is, 100 leánynövendék részére internatus és 200 polgári leány iskolai növendék részére egyelőre négy osztályu tanfolyamot állítson be.

Ebből a leányiskolából fokozatosan majd felsőbb leánynevelő intézet lesz fejlesztendő az anyagi erőgyarapodásával, mely hivatva lesz tanítónőket, magánnevelőnőket, művelt háziasszonyokat és jó családanyákat nevelni. Szerény anyagi eszközökkel, kicsiny alapon, már a jövő évben megindítható, mint kezdet a polgári leányiskola.

A bizottság részletes építési terveket és költségvetéseket csatolt javaslatához, melyet az igazgató-tanács 1902. július 11-iki ülésében tanácskozás tárgyává tett s elfogadott és a folyó évi egyházkerületi közgyűlés elé terjesztendő javaslata pontozatait véleményezésre kiküldi az egyházmegyék, püspöki vizsgálat alatti egyházközségek és a kollegiumok előljáróságaihoz.

1. A szeretetház egyelőre négy osztályu polgári leányiskolával és leányinternatussal egybekötött leánynevelő intézet idővel magasabb fokra fejlesztendő, addig is úgy szerveztessék, hogy az alkalmazandó tanítónők oktatást és kellő gyakorlatot is nyújtsanak a növendékeknek, a kötelező polgári iskolai tárgyakon kívül a német és francia társalgásban, az ének, zene, rajz, festészet, női kézi munkák, kertészkedés és gazdasszonykodásban.

2. A szeretetház jelenlegi épülete alakíttassék át és bővítettessék ki egy 100 növendék befogadására alkalmas internatussá és 200 növendék tanítására szükséges iskolává. Az átalakítás és berendezés költségeire a benyújtott terv és költségvetés szerint szükséges 90—100 ezer korona tőkét az egyházkerület előlegezi, illetőleg biztosítja oly módon, hogy ezt a terhet a leánynevelő intézet 50 év alatt törleszteni és kamatait megtéríteni köteles.

3. Minthogy az 1899. évi közgyűlés 16. számú határozata szerint ennek a leánynevelő intézetnek a „keretében lesz a papi és tanári leányárvák intézeti nevelése s illetve elhelyezése is véglegesen megoldva“, azért a papi és tanári leányárvák nevelése és elhelyezése költségeinek fedezésére az egyházkerületi közgyűlés a leánynevelő intézetnek átengedi a szeretetház számára megállapított jövedelmeket és segélyezéseket, kikötvén azt, hogy a szeretetház adóssága utáni kamat és törlesztés fedezete a leánynevelő intézet költségvetésében helyet foglaljon.

4. Az árvák neveltetési segélyére s az internatusi ellátási díjra vonatkozó közgyűlési határozat

szintén fenntartatik, de egyuttal megállapíttatik, hogy tandíj, házi (nyelv s művészeti) oktatás, ingyen gyógykezelés és gyógyszer, felszerelés és butorhasználati stb. díjak czimén minden bennlakó növendéktől (az árvákat kivéve) évi 100 korona díj szedendő. E szerint teljes ellátást és kiképeztetést, oktatást nyerne a leánynevelő intézet körében az árvák évi 100, illetőleg 150 korona árvai segélyök bevonásával;

egyházkerületünk lelkészeinek és tanárainak leányai évi 340 koronáért;

más ev. ref. vallásu növendékek körülbelől évi 500 koronáért.

A bejáró polgári leányiskolai növendékek átlag évi 20 korona rendes díjat fizetnek. Ilyen alapon készítve meg a költségelirányzatot, 30 bennlakó árva, 40 pap és tanár leánya, 30 bennlakó teljes díj fizető és 100 bejáró növendékekkel, számításba véve a meglévő segélyeket, továbbá az összes meglévő és felmerülhető szükségleteket, a kamat és törlesztési terheket, ellátási díjakat és tanerők javadalmait a költségvetés szerint az összes fedezet 46524 kor.

az összes szükséglet 42261 „
mutatkozik felesleg 4263 korona.

5. A leánynevelő intézet igazgatását a szeretetház igazgatója intézi, a polgári leányiskola, mint tanintézet igazgatása egyik rendes tanítónőre (tanvezető tanítónőre) bízatik.

6. Az intézeti tanítás és nevelés végzésére hat tanítónői állás rendszeresített; a tanvezető tanítónő, a 3 rendes tanítónő, 2 segéd tanítónő. Az intézet az első évben egy, vagy a szükséghez képest két, három vagy mind a négy osztálylyal megnyitható. A tanerők alkalmazása a szükséghez mért létszámban, illetőleg fokozatosan történjék. A tanvezető tanítónő javadalma évi 1200 korona fizetés, két szobás lakás az intézetben és teljes ellátás.

A rendes tanítónők javadalma 1000 korona fizetés egy-egy szobás lakás és teljes ellátás. A segéd tanítónők javadalma 600 korona fizetés, egy-egy szobás lakás és teljes ellátás. Az állandósított rendes tanítónőknek 100 koronás ötödéves kórpótlékokra van igényük.

7. A leánynevelő intézet szervezetét, rendtartását, tantervét, magában foglaló szabályzat a jövő évi egyházkerületi közgyűlés elé terjesztendő. A szabályzat megállapításáig a szeretetházi választmány és intéző bizottság vezeti a leánynevelő intézet ügyeit.

8. Az 1899-ben elfogadott „gyűjtési actio“ eszméjének megvalósítása érdekében már a folyó évi egyházkerületi közgyűlés adja meg a felhatalmazást a szeretetház intéző bizottságának és az igazgató tanácsnak.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának Kolozsvárt, 1902. július hó 11-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Maksay János,
tanügyi előadó.

2601—1902. sz.

FELHIVÁS

mindenik egyházmegyénk nt. Esperesének, a püspöki vizsgálat alatt álló egyházközségek tiszteletes t. tanácsának s részben a kollegiumok méltóságos t. Előljáróságának.

Az 1897-ik évben megtartott általános képviselőválasztások alkalmával mandatumot nyert egyházkerületi közgyűlési képviselők megbízása, a folyó 1902-ik év végével lejárván; E. T. Végz. U. 51. §. g) pontja értelmében az általános képviselőválasztást elrendeljük s felhívjuk az érdekelt czimeket, hogy hivatott törvényünk 17. és 40. §§. l) és m) pontjai értelmében a képviselőválasztást oly időben hajtsák végre, hogy a választások eredménye a folyó évi december hó 31-ig igazgatótanácsunkhoz mulhatatlanul bejelenthető legyen.

Végül arra is felhívjuk a nagytiszt. t. Czimeket, hogy

ez alkalommal az esetleg betöltetlen állomások jelölésével azon közgyűlési tagok névsorát is terjesszék be, kik az egyházkerületi közgyűlésnek hivatalból tagjai és pedig rang, név, világi és polgári állás, lakás (u. p. kerület, utca és házszám) pontos jelölése mellett, hogy ezek alapján a közgyűlési tagok névsora, az esetleges változásoknak megfelelően, újból és pontosan összeállítható legyen.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának, Kolozsvárt, 1902. július hó 11-én tartott üléséből.

Báró Bánffy Dezső,
elnök.

Maksay János,
titkár h.

Sz. 830—1902.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a Nagysajói egyházmegyében keblezett *tacsi* IV. oszt. egyházközség lelkész i állomására — másod ízben — ezennel pályázat hirdetik.

Javadalom: Gazdasági épületekkel ellátott 3 szoba, konyha, kamarából álló lakáson kívül 300 korona készpénz, 247 kor. 27 fill. értékű földjavadalom; 340 kor. 60 fill. értékű kepe; munkabeli szolgálmányok értéke 19 kor. 34 fillér és 1600 koronáig állami fizetési kielégítés 775 kor. 25 fillér. Az áll. isk. vallástantitási tiszteletdíja 80 korona. Pályázati határidő auguszt. 10. Folyamodványok nt. Musnai Károly esperes aához küldendők Szász-Czegőben, u. p. Kerlézs.

Kolozsvárt, 1902. július 24.

Dr. Bartók György,
püspök.

844—1902. sz.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a szilágyszolnoki egyházmegyébe kebelezzett *deészkizai* kántortanítói állomásra pályázat nyitattik.

Javadalom: lakás, kert és melléképületeken kívül 730 korona. Ezen összegből 680 koronát évenkénti két egyenlő részletben gondnok fizet ki az egyház pénztárából; 50 korona pedig a can. portio élvezetéből foly be.

A fölszerelt pályázati kérvények Nt. Viski Pál esperes urhoz küldendők Zoványra.

Pályázati határidő 1902. aug. 27.

Kolozsvár, 1902. július 28.

Dr. Bartók György,
püspök.

Sz. 835—1902.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a marosi egyházmegyébe kebelezzett *nyárádszentimrei* (Seprőd filiával) egyházközség lelkészi állomására pályázat hirdetik.

Javadalom: tisztességes jó lakáson, kerten és melléképületeken kívül, 12 hold föld jövedelme: 58 korona, terményértéke: 624 kor. 84 fill., munkabeli szolgáltatás; 133 kor. 34 fillér. A jövedelemből leszámítva adó és gyámintézeti járulékok czímen 30 kor. 70 fillért, marad tiszta jövedelem: 785 korona 48 fillér. Ehez járul 1300 korona kiegészítésig 514 korona 52 fillér.

Pályázati határidő: 1902. aug. 20.

Folyamodványok kellőleg felszerelve nt. Ravasz János esperes aához küldendők Nyárádszeredába.

Kolozsvárt, 1902. július 25.

Dr. Bartók György,
püspök.

Sz. 833—190.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a marosi egyházmegyébe kebelezzett *bedeszentháromsági* lelkészi állomásra pályázat hirdetik.

Javadalom: tisztességes lakáson, kerten, melléképületeken kívül, föld haszonértéke 97 kor. 73 fillér, készpénz az egyház pénztárából 84 kor. 60 fillér, orsz. közalapi tőkeségély 140 korona, terményértéke 280 kor. 17 fillér, munkabeli szolgálmány értéke 91 korona, alapítványi kamat jövedelem 12

korona 60 fillér, összesen 706 kor. 10 fillér. Ebből levonandó állami adó és gyámintézeti járulékra 23 kor. 65 fillér. Marad tiszta jövedelem 682 kor. 45 fillér. Ehez járul 1300 korona kiegészítésig 617 kor. 55 fill. állami kiegészítés.

Pályázati határidő: 1902. aug. 20.

Folyamodványok kellően felszerelve nt. Ravasz János esperes aához küldendők Nyárádszeredába.

Kolozsvárt, 1902. július 25.

Dr. Bartók György,
püspök.

523—1902. PÁLYÁZAT TANÁRI ÁLLÁSRA.

A nagykőrösi ev. ref. főgymnásiumnál a magyar irodalom tanszékére pályázat nyitattik a következő feltételek mellett:

1. Ezen tanszékre pályázhatnak oly ev. ref. vallásu tanférfiak, a kiknek a magyar nyelv- és irodalomból s e mellett a német nyelv- és irodalomból van középiskolai tanári oklevelük.

2. Kötelessége lesz a megválasztandó tanárnak az egyetemes ev. ref. konvent által e szakokra körülírt tárgyakat heti husz (20) órában tanítani.

3. A megválasztandó tanár, habár a rendes tanári fizetést már szept. hó 1-től kezdve élvezzi, rendes tanári minőségét csak október hó 1-től nyeri meg.

4. Az okleveles rendes tanár javadalmazása: 2400 kor. törzsfizetés, 400 kor. lakásdíj és öt ízben 200—200 kor. ötödéves korpótlék az ev. ref. főgymn. pénztárából előleges évnegyedi részletekben, s a tanári esedékes dijakban való osztozkodás.

5. Azon esetben, ha okleveles egyén nem pályáznék, törvényeink értelmében helyettes tanár is alkalmaztathatik, kinek évi javadalmazása 1600 kor., mely összegből 20% lakásdíjért számítottatik be, továbbá osztozik a tanári esetleges dijakban a rendes tanárokkal.

6. A rendes tanár tartozik becsatolni pályázásához: születési, végzett tanulmányi, vagy más középiskolától nyert szolgálati bizonyítványát s középiskolai tanári oklevelét. A helyettes tanár mellékelje: születési, végzett tanulmányi, vagy esetleges működéséről szóló bizonyítványát.

7. A megválasztott tanár tanszékét f. évi szeptemb. hó 1-én tartozik elfoglalni. Megjegyezzük, hogy intézetünknel 2400 k., 2800 kor. és 3200 korona alapfizetéssel ellátott fokozatok vannak, melyekre az előlépés az intézetünknel eltöltött szolgálati évek arányában történik.

A pályázatok f. évi aug. hó 15-ig főtiszteletű Filó Lajos lelkész urnál, mint az ev. ref. egyháztanács lelkészelnökénél nyujtandók be.

Kelt Nagykőrösön az ev. ref. egyh. tanácsnak 1902. évi július hó 27-én tartott ülésében.

V. Faragó, főgondnok *Filó Lajos, ref. lelkész*
elnökök.

PÁLYÁZATHIRDETÉS HELYETTES TANÁRI ÁLLÁSRA.

A dunántuli ev. ref. egy.-kerület *papai főgymnásiumában* három osztály párhuzamosítása folytán egy *helyettes tanári állás* még betöltetlen. Felhivatnak tehát azon ev. ref. vallásu s magyar-latin, vagy latin görög szakra készülő tanárjelöltek, kik ez állást elnyerni óhajtják, hogy kérvényeiket okmányaikkal együtt alulírotthoz folyó évi augusztus hó 15-ig küldjék be.

Ó-Szöny (Komárommegye), 1902. július 23.

Czike Lajos,
főiskolai egyh. gondnok.

558—1902.

MEGHIVÓ.

A deési ev. ref. egyházmegye közgyűlésének m. t. t. tagjait, 1902. augusztus hó 15-én délelőtt 10 órára Deésre a főiskola tanácstermében tartandó rendkívüli közgyűlésre tisztelettel meghívom.

Tárgyai:

1. Az egyházmegyék kikerekítésére. 2. A tanár választási szabályzat módosítására. 3. A szeretetház szervezési szabályainak módosítására. 4. A m. igazgató tanács 2281—1902. sz. felhívására vonatkozó véleményes javaslat, sürgősebb kérelmek, indítványok.

S.-M.-Berkeszen, 1902. július hó 28-án.

Pap István,
ev. ref. esperes.

tetűen járván el a vasuti kedvezmény kieszközlésében, az utazásra kiadandó „igazolvány“ csak a Kolozsvárig és visszautazást foglalja magában s így a „tanulmányi“ vagy „kirándulási“ alkalomra kívánt kedvezmény az igazolványban nem foglaltatik.

A kinek ilyenféle kedvezményre volna szüksége, az maga gondoskodik róla.

Fődolog lévén a gyűlésre való utazás, erre fektettük 1 főszűlyt, a többit nem lehetett ezzel össze-zavarni.

13-án este 6 órakor előértekezletet tartunk.

De nemcsak a tagokhoz, hanem minden református tanítóhoz szólunk, a midőn felhívjuk őket a a gyűlésen való megjelenésre. Jőjjenek és lássák, hogy az országos egyesület korszerű és érdemes munkát végez, a midőn az egyetemes magyar tanügyi szolgálata mellett, a református tanítóság külön érdekeit is szolgálja s az iskola és egyház alkotmány keretében őt megillető helyzetre nézve felveti a nagy kérdéseket, keresi a megoldási módokat, hogy az összhangot megtartsa, fejlessze és erősítse egyház és iskola, tagok, tényezők, őrállók és vezetők között.

Hívjuk és kérjük a lelkész urakat, egyházunk minden kitűnőségeit, tagjait, hogy a mennyiben ez módjukban áll, könnyen kivihető és idejük engedi: jőjjenek gyűlésünkre s győződjenek meg róla, hogy a református tanítóság erkölcsi és szellemi tekintetben számottevő tényező az anyaszentegyház fejlődő életének megerősítésében, melynek a kötelességek mellé jogokat adni s némi önállóságot is biztosítani nem kizárólag a tanítóság mai helyzete, de magának az egyháznak, iskolaügyének fokozatos fejlesztése s megerősítése követeli.

A református tanítóság a jövőbe néz, mérlegeli mai sulyos helyzetét egyházunknak s úgy igyekszik keresni a módot, mely alkalmas arra, hogy minden erőt összpontosítson munkában, kitartásban, midőn anyaszentegyházunk kiépítésének alapköveit szándékoznak letenni azok az őrállók, kikre alkotmányos életünk újjászervezése bízott.

A legnagyobb és legszentebb érdek most mindnyájunkra nézve, hogy az összhang, a lelkek együtt érzése meg ne zavartassék.

A nagytiszt. esperes urakhoz is fordulunk kérő szózatunkkal s azt kérjük: hassanak oda, hogy a tanítók és az érdeklődők minél nagyobb számban gyűljenek össze a mi tanácskozásainkon, hiszen nemcsak felekezeti érdekeink, hanem ennél sokkal nagyobb, elsőrendű érdek teszi ezt kívánatossá, midőn a legmagyarabb egyház tanítói gyűlnek össze tanácskozásra ott ama régi, nagy emlékekben gazdag városban, hol egykor székelte annyi erősségünk, büszkeségünk, hol még magyar szó csendül, de körülötte idegen hang, ismeretlen moraj kél, mely sokszor idegen érdekek és érzelmek szolgálatára adja magát.

A magyar nemzeti állam kiépítésének egyik munkás csoportja ott jelenik meg, a magyarság rendületlen és bátor csapatja hirdeti az őserőt, mely ezer éven át megtartott bennünket s mely a jövőt is biztosítja e földön a magyarnak.

Hassanak azért oda a vezetők, lelkesítsenek mindenkit, hogy minél sikerültebb képet mutasson a gyűlés külsőképpen, számban is.

Felhívásunkat, kérelmünket ismételve

Hazafias üdvözlettel maradtunk

Krassón, 1902. július hó 9.

Dr. Kiss Áron,
társelnök.

Sinka Lajos,
elnök.

Csurka István,
jegyző.

Irodalom.

„Légy erős!“ *Ifjusági istentiszteleti beszédek. Kiválóbb külföldi beszédgyűjtemények felhasználásával írta Tárkányi György ev. ref. főgymnáziumi r. vallás tanár. Szerző sajátja. Ára 2 kor.*

A Benke István „Isten országa“ s a debreczeni ref. koll. néhány tanára által közrebocsátott egy pár hasonló beszéd mellett, magyar irodalmunk e nemű termékei közt a Tárkányi gyűjteménye időrendben a harmadik. Csak most került ki nyomdából s igazában csak sietve lapozhattuk át s így igazi bírálatot, ha pár szóban is, most nem kockáztatunk. De jelezük azt, a mi mindjárt megkapott e beszédek átlapozásánál. S ez: az a jól eső közvetlenség, mellyel Tárkányi híveihez, tanítványaihoz szól. Azt hisszük, e kedves beszédeknek ez az ő legigazibb sajátjuk. A mű bírálatára még visszatérünk, most csak annyit még, hogy 22 beszéd és két ima foglaltatik a 112 oldalos könyvben. A leghosszabb beszéd sem terjed túl 8 oldalon, de van több 5 sőt 4 oldalos is. — Szívesen ajánljuk előre is az érdeklődők figyelmébe. Kapható a szerzőnél Sepsi-Szeutgyörgyön (Háromszék megye), de bármely könyvtárban is.

„Elemi lélektan.“ *Szemléltető alapon a nevelés tanra alkalmazva. H. de Raaf hollandi eredetije és W. Rheiner fordítása nyomán tanító- és tanítónőképző intézetek használatára: Vágvölgyi Béla tanítóképző tanár. Esztergom, 1902. Buzárovits Gusztáv kiadása. Ára ?*

Raaf híres könyvének német, olasz, svéd, szerb fordítása után most magyar fordítása jelent meg és pedig értelmes jó magyar fordítása. Tananyaga a szemlélni, gondolkodni, alkalmazni elvek alapján van feldolgozva, szemléltető anyaggal és bőséges alkalmazási példákkal. Beosztása: I. A képzetek alkotása. II. A képzetek mozgása (?) III. Gondolkodás, értelem: A) Logikai tudat. B) Aesthetikai tudat. C) Erkölcsi és vallásos tudat. D) Öntudat.

A derék munkát különösen ajánljuk a szakírók szíves figyelmébe.

„A gyulafehérvári ev. ref. egyházmegye véleményes javaslata az egyházmegyék új kikerekítésének tervezetéhez“.

A 8 oldalos munkát felterjesztés az erd. ev. ref. egyh. ker. Igazgató-tanácsához, az egyh. megyék kikerekítésének tervezetére. Álláspontja: a gy.-fehérvári egyh. megye ne olvasztassék össze a nagyenyedi egyh. megye alsófehérmegye területére eső egyházaival egy egyh. megyévé, hanem mostani nevével és községeivel meghagyatván, kapcsolassék hozzá még M.-Kapud, Alamor, Balázsfalva, Kisenyed, Mike-szásza, Vizakna, Buzás-Bocsárd, M.-Becze s így szerveztessék 20 anya-, 11 leány- és 40 fiók egyházból 7334 lélekkel. Indokai: az ősiség, történeti mult és hagyomány, a nemzetiségi vidéken kívánatos belterjesebb esperesi pásztori gondozás, Gyulafehérvár felekezetközi helyzete és végre, hogy így teljesen Alsófehérmegye délnyugati felét foglalja magában.

Iskolai értesítőket vettünk: Az erdélyi ev. ref. egyh. ker. theol. fakultásától. A nagy-enyedi Bethlenkollegiumtól. A zilahi, sz.-udvarhelyi, debreczeni, kis-ujzállási, szatmár-németi, kecskeméti, mezőtúri ev. ref. gimnáziumoktól, a pápai főiskolától, debreczeni ref. tanítóképzőtől és a rimaszombati egyesült prot. főgimnáziumtól. — Bevárjuk, míg a többiek is beküldetnek — a mit sürgősen kérünk — hogy felkért munkatársunk feldolgozhassa tanügyi állapotainkat.

E rovatban ismertetett művek kaphatók László Albert és Társa a tiszántúli ev. ref. egyház bizományosa, protestáns irodalmi könyv kereskedésében. — Debreczen.

Különfélék.

Egy meggondolandó eset. Egyik kolozsvári s. leikész beszélte nekünk a következő esetet: A napokban egy fiatal párt esketett. A vőlegény ev. ref., a menyasszony róm. kath. vallású volt. Korábbi együttélésükből egy leány gyermekük született, kinek leendő törvényesítéséről beszélgetve, szóba hozatott a még születendő gyermekek vallása is, azt mondta a vőlegény hogy ő és menyasszonya közös megegyezéssel kinyilatkoztatták a helybeli anyakönyvvezető-helyettes előtt, hogy születendő gyermekeiket az atya vallásában kívánják neveltetni, s kérték, hogy a követendő eljárásra adja meg útbaigazításait. És az anyakönyvvezető helyettes meg is adta oly formán, hogy utasította őket, hogy a házasság megkötése után egy héttel hivatalában jelentkezzenek. Ez az a meggondolandó eset. Az ifjú pár, ha a lelkész föl nem világosítja őket, egy hét múlva meg is jelent volna az anyakönyvvezető helyettes előtt, aztán az megmagyarázta volna nekik, hogy az 1894. XXXII. t.-cz. 1. és 2. §-ára tekintettel szándékuk végrehajtásában éppen egy hetet késtek. — De bizony ők már nem mennek el, mert a lelkésznek is volt gondja betanítani őket az idézett törvény 3. §-ára, mert hát az még is csak valami, mikor egy hivatalnak ilyen ravasz furfanggal szolgálja a róm. kath. térítgetési propaganda érdekeit, mintha csak külön fizetést húzhatna érette! — Ez az eset napvilágra jött. De ki tudja hány maradt a sötétben? mert a becsületes, egyenes utakat kedvelő református papságnak hogyan juthatott volna eszébe az, hogy még ily vétkes üzemek is vannak, melyekkel erősségeit ostromolják, s melyekkel szemben szintén kemény harcot kell vívnia?! — Résen legyünk!

A M. Pr. Irod. Társaság T. Tagjaihoz. A magyar protestans irodalmi társaság, a múlt évben Miskolczon tartott közgyűlésén ev. reform. egyházunk meghívását elfogadván, e reánk nézve igen megtisztelő bizalomnak teljes szívvvel igyekezünk, a helybeli ág. ev. egyházzal karöltve, megfélelni.

E végből tisztelettel tudatjuk, hogy e gyűlés 1. é. szeptember 23. és 24. napjain leend és kérjük, hogy azon megjelenni méltóztassék, mely esetben az itt mellékelt lapon legkésőbb augusztus 25-ig értesíteni méltóztassék, megjegyezvén, ha vagy vendégelőbe — és minő napi ár mellett? — vagy megnevezett ismerőséhez kíván szállani. Az aláírást olvashatóan kérjük, a lakhely, az utolsó posta és társadalmi állás megjelölésével, hogy annak idején részére egyéb tudósításunkat és a kedvezményes vasuti lapot elküldhessük. Az esetben, ha a szállásra vonatkozólag külön óhajt nem fejez ki a gyűlésre jelentkező, számára a rendező-bizottság fog, magán háznál, szállásról gondoskodni.

Tudatjuk egyszersmind, hogy Hódmezővásárhelyre a vonatok Budapest, Debreczen és Nagy-Várad felől reggel 6 ó. 53 perczkor és d. u. 3 ó. 22 perczkor érkeznek míg Bpest—Szeged, Temesvár felől d. e. 11 ó. 29 perczkor és d. u. 3 ó. 26 perczkor. — A d. u. érkezéshez a bármely irányból jövők csatlakozása lehetséges. Epen azért:

A nmélt. és főtiszt. Elnökség hivatalos fogadását és az ünnepélyes bevonulást szept. 23-án, kedden délutáni 3 órára terveztük; azonban a más időben érkező vendégek fogadására is lesz gondunk.

A tagok közgyűlése e napon d. u. 5 órakor a városháza dísztermében fog megtartatni; este 8 órától ismerkedési estély lesz az Erzsébetkerti Vigadóban.

Másnap, 24-én d. e. 9 órakor lesz az istentisztelet az ev. ref. 6-templomban; 10^{1/2} órakor pedig a társasági diszülés tartatik az ev. ref. új-templomban;

az ág. ev. templom nagy közönség befogadására nem elég tágas.

Ugyane napon déli 12—1 közt fognak a testületek a nmélt. és főt. Elnökség előtt tisztelegni a városháza nagytermében.

Délben 1^{1/2} órakor közebed az Erzsébetkerti Vigadóban.

Rendező bizottságunk, hogy a Társaság minden érkező tagja iránt a megkívántató figyelmet és gondosságot kifejthesse s hogy a Társaságot magasztos céljának akadálytalanul munkálhatását biztosítsa, több osztályra oszlott, melyek között az Intéző bizottság elnökei: Szeremlei Sámuel ev. ref. lelkész és Draskóczy Lajos ág. ev. lelkész; az elfogadó és szállásoló bizottság elnökei: Pap Imre ev. ref. lelkész és Mayerfy József ág. ev. felügyelő.

Ez előzetes értesítésünket, a két evangyeliomi egyház testvéri ölelkezésére-, közös munkálkodására a szeretet Istene megáldó kegyelmének buzgó kérésével végezzük.

Hm.-Vásárhelyen, 1902. jul. 11.

A Rendező bizottság nevében:

Bányai Sándor, Szeremlei Sámuel,
e. biz. jegyző. lelkész-elnök.

Gyászrovat. Vályi Gábor egyet. tanárt, ez idei prorectort, egyh. kerületünk érdemes igazgatótanácsosát ismét súlyos csapás érte. Hű hitvese Sárosy Klára a f. év július havának 27-ikén, életének 57-ik, második boldog házasságának 17-ik évében, igazi keresztyéni megnyugvással és bámulatos türelemmel viselt hosszú és kínos szenvedés után, bevégezte áldásos életét. Csak 2 évvel élte túl ragyreményü mostoha fiát, kit 8 éves kora óta, 14 éven át, a valódi édesanyjai szeretet melegével vett körül, s kinek annyi szép reményt meghusító korai gyászos halálát felejtetni nem tudta.

A boldogult földi részeit f. hó július 29-ikén helyezték örök nyugalomra. Ravatalánál dr. Bartók György püspök mondott gyönyörű gyászimát. Isten nyugtassa meg a sokat szenvedett nemes asszonyt; lesújtott férjének pedig, a közélet e hű munkásának adjon enyhületet, vigasztalást:

Néhai Málnási József nagyenyedi ev. ref. kántor-tanító özvegye Lócsey Zsuzsánna élete 82-ik, özvegyesége 30-ik évében, folyó év és hó 23-án szív-széhhüdes folytán meghalt. Kegyeletes hálás emlékezet öröködjék siri nyugalma fölött:

Esperes jelölés. A hmvásárhelyi ev. ref. egyház presbyterei egy e célból összehívott népes értekezleten elhatározták, hogy a néh. Szabó János elhunyt esperes helyére Pap Imre hmvásárhelyi lelkész jelölését fogják javasolni az egyháztanácsnak; s mivel a megállapodás egyhangu lelkesedéssel történt, biztosra vehető, hogy az egyháztanács a maga 8 szavazatát Pap Imrere adja. Tudomásunkra jutott, hogy a békés-bánati egyházmegye több tekintélyes egyháza ugyanilyen megállapodással fog szavazni az esperesre. A szavazatok aug. 10-ig adandók be Nagyt. Dombi Lajos helyettes esperes, s gyulai lelkész-urhoz.

Magyar egyházi statisztika. Magyarországon (Horvát-Szlavonországot is ide számítva) jelenleg az egyházi szervezetek, személyek és intézmények számaránya a következő a) A római katolikus egyházban van 27 káptalan, 269 valóságos kanonok, 147 czimzetes kanonok; valóságos apátság 41, kiváltásos 6, czimzetes 175; valóságos prépostság 46, kiváltásos 6, czimzetes 120; főesperes 113, alesperesség 3779. — Anyaegyház: 3779, leányegyház: 10,306. Férfi szerzetesrend 94, rendház 218, rendtag 2041. Női szerzetesrend 75, rendház 297, rendtag 4627. Plébános: 4147, káplán: 1885, egyéb pap: 671, növendékpap: 1301, nyugalmazott pap: 332, világi papok és szerzetesek: 3956. A görög kath. egyházban: